

2001 - Tavasz

Ára: 400 Ft

folkMAGazin

VIII. évfolyam, 1. szám

Nyári táborok

TEMETÉS INAKTELKÉN 2.

NOVÁK FERENC 70 éves

HAGYOMÁNYOS BÖJTI ÉS HÚSVÉTI ÉTELEINK

Konferencia Olsvai Imre 70. születésnapján

Sárosi Bálint a rádiós versenyről

EGY SZÉKI ANYA VALLOMÁSA

English Table of Contents

Táncház Egyesület – FMVM CD-MC 007

Magyar Művelődési Intézet – MMI CD-MK 008

1. **Ifjú Muzsikás: Sűrű és ritka magyar (Ördögösfűzes)** 5'16"
Csoóri Sándor - hegedű, ének; Soós András - hegedű, ifj. Csoóri Sándor és Márczi Anna - kontra, ének; Hermann Mária - bőgő, ének
2. **Söndörgő: Čačak (Sumadija, Szerbia)** 2'34"
Eredics Áron - prím tambura, Eredics Dávid - prím tambura, Wertetics Szlobodán - harmonika, Búza Attila - brácsa, Bokros György - nagybőgő
3. **Csűrrentő együttes: „Szeretem patak mellett lakni...”** 2'45"
(serény magyaros és kettős, Moldva)
Horváth Szilárd - furulya, Novinszki Tamás - furulya, kaval; Klopp Katalin - ének, koboz; Kárpáthegyi Bálint - dob
4. **Lehőz Alexandra (kaval): Gergelytánc (Moldva)** 3'03"
5. **Horváth Szilárd (doromb): Kettős (Forrófalva, Moldva)** 2'30"
6. **Turai Énekmondók: „Kedves babám...”** 4'45"
(Galga mente)
Tóth Ilona, Tóth Katalin, Tóth Mária, Tóth Anna, Tóth Tímea, Erdélyi Katalin, Szovics Berta, Jenei Szilvia, Pázmándi Ágnes, Köles Katalin, Varga Katalin, Seres Tünde, Gregori Éva; szólót énekel: Szita Eszter és Maczkó Mária (vezető)
7. **Égenföld együttes: Kanásztánc és ugrós** 2'45"
Balácsi Zsolt - furulya, Horváth Szilárd - furulya
8. **Kontyvirág Énekegyüttes: Dél-dunántúli dalok** 4'54"
Bakó Katalin, Horváti Kata, Bognár Szilvia, Kristály Ágnes, Navratil Andrea, Papp Anikó, Papp Zsuzsanna, Tóth Eszter
9. **Balla Tibor (tekerő): Padkaporos bálban (Dél-Alföld)** 3'01"
10. **Flaman - Hézső duó: A juhászok így élnek... (Vajdaság)** 3'03"
Flaman István - citera, ének; Hézső Zsolt - citera, ének
11. **Miskolczi Mariska – Eszterlánc: „Hegyek alján...”** 3'03"
(Búza)
Miskolczi Mariska - ének, Horsa István - hegedű, Császár Attila - brácsa, Bankó Sándor - bőgő; közreműködik: Vizedi Balázs - hegedű
12. **Széles András (citera, ének): A nyíregyházi huszároké** 3'27"
13. **Téglás zenekar: Tiszapolgári csárdás és friss** 4'14"
Téglás Ferenc - hegedű, Rác Gyula - brácsa, Liber Endre - cimbalom, Friedrich Endre - nagybőgő
14. **Amáre sáve: Botoló és pergető (Nyírmihálydi)** 3'24"
Sebők Sándor - gitár, Balogh Gyula - mandolin, Nagy József - mandolin, Lakatos József - kanna
15. **Bognár Szilvia (ének): „Jaj, Istenem...”** 1'38"
(Szilágyság)
16. **Méta: Keserves, legényes és szapora (Kalotaszeg)** 5'16"
Nonika Miklós prímástól – Salamon Beáta - hegedű, Nagy Zsolt - kontra, Mohácsy Albert - bőgő
17. **Szabó Dániel (ének): Mérai keserves (Kalotaszeg)** 1'45"
18. **Galga zenekar: Magyarói verbunk** 2'08"
Blaskó Csaba - hegedű, Karacs Gyula - brácsa, Unger Balázs - cimbalom, Pachert András - nagybőgő
19. **Navratil Andrea (ének): „Kifelé áll a szekernemnek rúdja...”** 2'10"
(bukovinai keserves, Hadikfalva)
20. **Fix-Stimm zenekar: Mezőkölpényi muzsika** 5'37"
Dulai Zoltán - hegedű, Rónai Zoltán - hegedű, Balogh Roland - brácsa, Rónai Lajos - brácsa, Bartók József - bőgő

Szerkesztette: Havasréti Pál

1. Kalotaszegi betyárnóta – Hegedős zkr. 5'26"
Gombai Tamás - hegedű; Szabó Gábor - hegedű; D. Tóth Sándor - brácsa; Kürtösi Zsolt - nagybőgő; Herczku Ágnes, Agócs Gergely - ének
2. Legényes, csárdás és szapora - Kalotaszeg 4'10"
Pál István „Szalonna” - hegedű; Nagy Zsolt - kontra; Mohácsy Albert - nagybőgő
3. Feketelaki dalok - Mezőség – Kontyvirág énekegyüttes 4'51"
Bakó Kata, Horváti Kata, Kristály Ágnes, Márdirosz Ágnes, Navratil Andrea, Papp Anikó, Papp Zsuzsanna, Tóth Eszter – ének
4. A juhait kereső pásztor - Gyimes – Dóra Áron - furulya 2'17"
5. Lassú magyaros és csoszogtatós - Gyimes 5'31"
Kerekes egy. és Hajdú Kinga
Fehér Zsombor - furulya; Fehér Viktor - gardon; Hajdú Kinga - ének
6. A borostyán apró kéket virágzik... - Buza 2'07"
Forgács Zsuzsanna - ének
7. Halottkísérő - Erdősombattelke, Mezőség – Dűvő együttes 3'26"
Hrúz Dénes - hegedű; Hrúz Szabolcs - kontra; Nagy István - nagybőgő
8. Azt hallottam, jó galambom... - Szék – Kovács Nóri - ének 3'10"
9. Sűrű-, ritka tempó és magyar - Szék – Téglás zkr. 4'31"
János Hajnalka - ének; Téglás Ferenc - hegedű; Nagy Gábor - kontra; Friedrich Endre - nagybőgő
10. Somogyi rabének és kanásztánc – Égenföld együttes 4'13"
Balácsi Zsolt - furulya; Horváth Szilárd - hosszúfurulya; km. Balogh Sándor - citera
11. Verbunk és friss - Dunaszerdahely, Csallóköz 2'43"
Németh Dénes és zkr.-a
Németh Dénes - hegedű; Takács Ádám - brácsa; Cseh Sándor - cimbalom; Lelkes Tibor - nagybőgő
12. Bugaci pásztor dalok – Széles András - ének, citera 3'23"
13. Bagi verbunk és bukós - Galga-mente – Fix-Stimm zkr. 2'53"
Dulai Zoltán - hegedű; Rónai Lajos - klarinét; Balogh Roland - brácsa; Rónai Zoltán - cimbalom; ifj. Bartók József - nagybőgő
14. „Köszönet Pista bácsinak” - Tereskei dudánóták - Nógrád 4'07"
Nagy Gábor - duda
15. Bolond volnék... - Sárköz – Varga Diána - ének 2'20"
16. „Fecskemadár...” - Tura, Galga-mente – Galga zkr. 2'07"
Blaskó Csaba - hegedű; Pál István „Szalonna” - II. hegedű; Karacs Gyula - brácsa; Unger Balázs - cimbalom; Pachert András „Tücsi” - nagybőgő
17. Öves Klézséből - Moldva – Fábri Géza - koboz 2'38"
18. Hull a könnyű a szememből... - Moldva – Polgár Lilla - ének 2'08"
19. Kezes - Moldva – Kárpátia zkr. 3'36"
Bolya Dániel - furulya; Bolya Máttyás - koboz; Jakabffy Balázs - dob
20. Bogártelki keserves és szapora - Kalotaszeg – Pikó és bandája 4'42"
Jékely Gáspár - hegedű; Horsa István - hegedű; Mester László - kontra; Péntes Géza - cselló; Szitkai Zsolt - nagybőgő

Szerkesztette: Árendás Péter

A TARTALOMBÓL:

4. Novák Ferenc 70 éves
Hollókői Lajos
7. „Túlbugzó autentisták”...
Mohácsy Albert
8. Kispircsi faluvégen
Lajtiné Szabó Adrien
14. NYÁRI TÁBOROK
17. 15 éves a Gajdos
Abkarovits Endre
24. A jászdági verbunkról
Kocsán László
28. „Három éjjel, három nap”
Mézes Árpád
30. Bár emlékezete maradjon meg
Csorba János
32. Sárközi lakodalom Kanadában
Dreiszigler Kálmán
33. Örömek Ürömben
Lányi György-Havasréti Pál
34. Csángó bál Budapesten
Abkarovits Endre
35. Egy ál-busó...
Avar Panni
36. Aranyarkantyúsok...
Born Miklós
37. „Hacacaré...”
Takács András
38. Gánica, szaladós, kókonya...
Juhász Katalin
40. Az élő mese
Krekity Olga
42. Napló helyett
Soós János
43. A lejegyzés nehézségei
Halmos István
46. Angol nyelvű ismertető
Sue Foy

Ne csináljunk Budapesten csíki néphagyományt!

November 26-án, a döntő végén a szerkesztőkkel való megállapodás szerint a zsűri elnökeként rövid záró értékelést tartottam. Álljon itt most egy hosszabb változat, mely akkor a műsor időkeretébe nem fért bele.

Jónak bizonyult az elgondolás, hogy a Magyar Rádió II. Népzenei Versenye a fiataloké (10-30 év) és a kis együtteseké (3-8 fő) legyen, hogy országhatáron belül bármilyen nemzetiségi műsor helyet kapjon benne, s hogy határon kívüli magyarok is részt vehessenek rajta. Ésszerű eljárás volt nem indítani „mozgalmat” a jelentkezéssel, hanem kazettán kérni a jelentkezők műsorát – megkímélve őket a szervezés és utazás gondjától, némelyiküket a nagyobb nyilvánosság előtti „leszerepléstől” is.

A zsűri 57 együttes anyagának meghallgatása után 20 pályázó műsorát találta érdemesnek arra, hogy a középöntőben, a rádió nyilvánossága előtt is elhangozzék. Az 57 produkcióról összességében elmondható, hogy mindent képviselnek, ami ma Magyarországon népzene-művelés és hagyományápolás címen történik. Sok esetben ugyan a népzene-művelést is, hagyományápolást is idézőjelbe tenném, de szerencsére számos példa van arra is, mikor az idézőjel nem szükséges. Apró kritizálnivaló természetesen a 20, sőt a döntőbe jutott 13 együttesen is akad. Engem például nem hatnak meg, sőt visszariasztanak a „népi” hangzású együttesnevek: *Baraboly, Csürrentő, Karinca, Kokozja, Kontyvirág, Söndörgő...* Eredetibb és érdekesebb volna egy név attól, hogy az átlag-magyar számára érthetetlen? A népzene közösségi műfaj, s az eredeti közösséget nem a kivételek jellemezték. Ezért aztán én a gardon megszólaltatásához nem használnék dohányos szelencét, mint

– ujjait kímélendő – kivételesen és kényelemből tette néhány évtizeddel ezelőtt egy csíkszentdomokosi cigányhegedűs felesége, és teszi ma az ő nyomán az egyik együttes gardonosa. S ha már a gardonnál tartunk: ez a kíséző hangszer oly mértékben a hegedűhöz tartozik, hogy általában magának a hegedűsnek a tulajdona, és kifejezetten hegedűt kísérenk vele. Csak nagyon kivételes esetben, leginkább tréfából fordulhat elő, hogy egyéb hangszerhez – például furulyához – használják, már amennyiben véletlenül hegedűs nélkül vagy annak hozzájárulásával rendelkezésre áll. Ne csináljunk Budapesten csíki néphagyományt!

Egyáltalán: az együttesek nagy hányada túlságosan is sokat ad a felszínesen értelmezett eredetiségre. Mint a divattervezők és a divatkedvelők! Amit divatszzerűen felkapnak, azt a divat törvénye szerint előbb-utóbb el is ejtik. Elgondolkodtató, mennyire rávetették magukat az együttesek a mezőségi, székelyföldi, moldvai népzene – mert onnan viszonylag könnyű érdekes újdonságot hozni! Meddig? Mintha a nyelvterület más részeinek zenei hagyománya ismeretlen lenne. Ezért aztán jólesett hallani például a budapesti Tátika együttestől egy ízletesen szerkesztett alföldi népdalcsokrot, a békéscsabai Boleráz együttestől ottani, környékbeli szlovák és magyar népzeneből összeállított, citerán kísért műsort, a pilisvörösvári Schwäbische Jungs együttestől precíz németséggel és fegyelmezett jó hangulatban előadott helyi polkát.

Példákat említettem, melyek zavarták a jó benyomást, amit egyébként a verseny mindannyiunkban kellett. Hadd ismétljem meg azt a néhány mondatot is, melyet a döntő után a Márványteremben mondtam, mert a

A címlapon Kása Béla felvétele („Erdélyi és moldvai primások” CD – Etnofon Records)

zsűri véleményének jobbik és fontosabb részét abban foglaltam össze.

A döntőben, mint ahogy a verseny korábbi szakaszaiban is, sok és sokféle zenét hallottunk – méltóan a verseny országos jellegéhez. Ám felvetődik a kérdés: van-e objektív mérték, mely szerint ezeket egységesen lehet mérni és megítélni? Objektív mérték nincs. Ezért volt szükség öttagú zsűrire, hogy *annak* a feje fájjon, ha szakértelemmel és jó lelkiismerettel nem győzte volna a rangsorolást. Remélem, főbenjáró tévedést nem követünk el. Arról azonban szólnom kell, hogy a szívünk nekünk is fáj további 2-3 együttesért, mely érdemelt volna, de nem kaphatott díjat. Nem jutott.

Zárásul egyetlen észrevételemet mondom el, abban a meggyőződésben, hogy a zsűri többi tagja is egyetért velem. A mostani verseny korszerűbben hangzott, mint bármelyik a régebbiekből. A versenyzők többségén észlelni lehetett, hogy komoly tanúlással készült – nem erre a versenyre, hanem egyáltalán a népzene művelésére. Jól tették. E dologban ugyanis nemcsak utánozni kell a hajdani parasztembert és annak zenészeit, hanem el kell sajátítani a műveltséget is, amivel a néphagyomány értékeit asszimilálhatjuk. Ahogy Bartók és Kodály tette, kikre a népzene ünnepi alkalmain oly szívesen hivatkozunk.

A rövid záró értékeléshez hozzátartozik még valami, amit november 26-án nem volt megfelelő alkalmam elmondani: elismerés a kitűnő szervezésért! A szerkesztők – Dévai János és Máder László –, valamint munkatársaik a kezdetektől az utolsó pillanatig mindent alaposan végiggondoltak, mindig a helyükön voltak, minden részletre odafigyeltek, a gördülékeny lebonyolítás érdekében nagy rutinnal és hozzáértéssel tették meg a szükséges lépéseket. Rajtuk keresztül az elismerés szól a Magyar Rádiónak is, mely a feltételeket megteremtette. A színvonalasan megrendezett verseny nem válik szégyenére.

Sárosi Bálint

Beszélgetés a 70 éves Novák Ferencsel

Nemrég Millenniumi Kölcsey-díjjal tüntették ki a színház- és táncművészet nagy öregjét, aki az 50. születésnapját még gyászszalaggal ünnepelte, ám bevallása szerint helytelenül, mert az elmúlt húsz évben is számtalan öröm érte. A Kossuth-díjas, Érdemes Művész Novák Ferenc ma már nem koreografál, ezt a „munkát” átengedi tanítványainak. A hátát tartja a következő nemzedéknek, hogy lépjenek rá, talán azért is, mert neki nem adatott meg, hogy ifjú tehetségként valaki egyengesse az útját.

Fotó: Kádár Kata

– *Tételezzük fel, hogy vannak olyanok, akik nem ismernek téged. Nekik hogyan mutatnád be magad?*

– Amikor cserkészek voltunk, akkor volt divat, hogy körbeültünk és egyenként be kellett mutatkozni, jellemezni önmagunkat. Ez nagyon nehéz, mivel általában másképp látunk valakit kívülről, mint saját magunkat. Azt hiszem magamról, hogy segítőkész vagyok. Nincsenek ellenségeim. Néha nagyon tudok bosszankodni, ilyenkor képes vagyok kiabálni, aztán tíz perc múlva elfelejtem az egészet. Sokszor mondom egy táncosomnak vagy munkatársamnak, hogy kirúgom, hogy befejeztem, hogy soha többet, aztán két nap múlva szent a béke. Azt hiszem, mindenkinek csak segítettem az életben, bárcsak néha nekem is segítettek volna. Most, hogy megöregedtem, számvetésként oda jutok, hogy szinte mindent megcsináltam az életben, amit szerettem volna, vagy amihez kedvem volt. És ha mostanában kérdik, hogy miért nem csinálok én is koreográfiát, azt felelem: mert nem akarok. Kitalálok bizonyos dolgokat, aztán csinálják meg a tehetséges fiatalok. Megáldott az Isten az-

zal – és ez is a bemutatkozáshoz tartozik –, hogy nem vagyok irigy, és a hátamat tartom a következő nemzedéknek, hogy lépjenek rá. Azt hiszem, a nyitott életem ezt példázta.

– *Az irodában, a próbatermekben, szóval a munkahelyeiden állandó vibrálást lehet érezni. Ez munkamódszer, vagy jellemző idegállapot?*

– Ez egy helyzet a Honvéd együttesnél. Itt iszonyatos mennyiségű munka van. Ezt bárki könnyen beláthatja, hiszen ez egy olyan színház, amelynek nincs állandó épülete, nincs állandó színpada, hangversenyterme, és mégis évente átlag 500 műsort ad. S ezt szerte az országban, sőt a nagyvilágban. Körülbelül csupán száz esik Budapestre, a többire vidéken, illetve külföldön kerül sor. Ezt mind meg kell szervezni. Minden nap időben el kell készülni, indulni a műszaknak, néha kettőnek, háromnak is... Aki ezt kívülről nézi, annak valóban olyan lehet, mint egy bolondok háza. Már volt olyan kollégám-barátom, aki ott ült nálam valamiért egy délelőttöt, és azt kérdezte, hogy ezt hogy lehet ép ésszel kibírni? Hát ez van.

– *Tehát munkaállapot.*

– Igen!

– *Sokszor, sokat konfrontálódtál. Ez néha még a szavak összeütközését is meghaladta. Fiad egy riportban említette, hogy előbb jött a „Makarenkói pofon, aztán a „biztos megérdemelted” – magyarázat. Okozott-e problémát, álmatlan éjszakát, ez a – nevezzük lendületesnek – vezetési stílus?*

– Hát, nem is tudom, mit válaszoljak. Nézd, ha az ember egy 160-as létszámú együttest vezet, ha megannyi társadalmi funkciója, szerepe van, ha a határon kívüli együttesek segítése mind egyszerre van jelen, ak-

kor nyilvánvalóan rengeteg feszültség keletkezik. Nem lehet nyugalommal vezetni együttest, amikor azt érzi az ember, hogy beoszthatatlanul rövid egy nap. Továbbá, ha az ember eljut abba a társadalmi helyzetbe, hogy van némi tekintélye a világban, akkor a segítséget várók természetesen meg is keresik, ami szintén rengeteg idő, energia... Az ember megpróbál segíteni, amikor csak lehet... Tudod mit? Ha túlpörgöttnek látszom, nem is csodálkozom rajta!

– *Gyermekeid sikeres emberek. Van-e mellettük még most is folyamatos apai kontroll? Megkeresnek-e gondjaikkal, problémáikkal?*

– Egyikőjük sem szorul rá. Autonóm egyéniség mind a kettő, hála Istennek. Inkább megfordítanom. Nekem van egy, a gyerekeim által kontrollált életem, hiszen sokszor számon kérnek rajtam dolgokat, ők ugyanis kompromisszumra kevésbé hajló emberek. Az élet engem arra tanított, hogy kompromisszumok is kellenek, tisztességes kompromisszumok. E nélkül nem megy. Ők egyelőre ezt el sem tudják képzelni. Sikeresek, mert tehetségesek, de a lányom, Novák Eszter – akiről még Párizsban is zeng a sajtó egy-egy előadása után – munkanélküli, nincs állandó színháza. Péter fiam mindent csinál: dalszöveget, színdarabot ír, zenét szerez, táncol, énekel, de neki sincs egy állandó színháza, ahol dolgozna. A siker mindig kettős: az se jó, ha a gyerekek túl okosak, de kompromisszumra képtelenek. Ezért is szeretem Őket. A fene tudja, hogy mit is neveznek sikernek. Azt tudom, hogy szinte mindenhol ott vannak az országban, mégis „munkanélküliek”. Egyik feladattól a másikkig élnek.

– *Egy interjúban örök ellenzékinek nevezett a riporter. Létezik-e ilyen egyáltalán?*

– Nem tudom mi az, hogy örök ellenzéki. A Bodor Pali barátom írja azt rólam egy helyen, hogy örökös kormánypárti, és örökös ellenzéki. Ha ezt politikai kategóriaként kérdezed, akkor azt mondanám, hogy nagyon tudok lelkesedni, és nagyon tu-

dok dühöngeni, ha egy kormány jó, illetve rossz dolgokat csinál. Persze nincs olyan kormánya a világnak, aki csak jó dolgokat tenne, így – mivel nem vagyok gyáva, nem félek elmondani a véleményemet bárhol, bárkinek – úgy tűnik, hogy örök ellenzéki vagyok.

– *Mostanában örülsz, vagy dühöngesz?*

– Hát, nem tudom egyértelműen. Sok pozitív dolog történik a kulturális életben. Ennek ellenére azt érzem, hogy a vezetési stílus erőszakosabb, mint kellene, a kívülről jövő vélemények nem igazán érvényesülnek. Jobb lenne, ha a kritika elfogadása természetes állapot lenne. Tehát most is ott tartok, hogy vannak dolgok, amelyeknek nagyon örülök, és vannak olyanok, amelyek miatt szomorkodnom kell.

– *Sikeres életutat jártál végig. Van-e valami, ami kimaradt, vagy ami hiányzik?*

– Még vagy két-három gyerek, akik nem születtek meg. Továbbá az unokák, semmi más. Imádom a gyerekeket, de az enyémekek eddig nem iparkodtak, pedig ez nagyon hiányzik. Ha nem váltam volna el, akkor nekem is lett volna több, talán négy is.

– *Meglepne, ha hetven évesen nem harminc évre terveznél előre, a temperamentumodat ismervé...*

– Nem gondolkodom tervezésen. Amikor eljött az ötvenedik születésnapom, azt hittem, hogy vége mindennek. Álltam a Bihari együttes próbatermében, előttem egy hatalmas asztal, azon mindenféle ital, rajtam meg egy hatalmas fekete gyászszalag. Így fogadtam a barátaim „résztvényilvánítását”, és tényleg azt hittem, hogy vége a világnak. Aztán eltelt még húsz év, és elképesztő dolgok történtek azóta is, minden téren. A munkában, az életem szervezésében, a szerelemben, szóval mindenben. És most ott tartok, hogy hetven évesen tényleg nem kívánok sokat, ezért csak két-három évre tervezek előre. Azt is csupán azért, mert rengeteg tehetséges tanítvány akad, és nekik akarom megteremteni a feltételeket. Nekem is jól esett volna huszonéves koromban, ha ezt nekem megteremti valaki.

Márai azt mondta, hogy egy pillanatilag sem szabad tovább élni, mint ameddig illik. Én is ehhez tartom magam. Addig jó, amíg van dolga az embernek ebben a világban, ameddig segíteni tud. Persze harminc évre

már – és ezt Te is tudod – nem tervezek, már csak az eddig megélt élettempó miatt sem...

– *Sok kitűnő koreográfus, együttesvezető került ki az általad irányított együttesekből. A stafétabotot kinek a kezében látnád szívesen?*

– Nem neveznék meg senkit. Sokan vannak. Amikor a Biharit együttes vezetését már nem lehetett összeegyeztetni a Honvéd együttes elfoglaltságaival, akkor is úgy hagytam ott a Biharit, hogy a mai napig működik. Életem fő művének tekintem a Biharit, amiben rengeteg tehetség cseperedett fel, és amelyekben ma is ott van valahol a jövő Foltinja, Novákja, Györgyfalvaija. Ha több ezer kilométerre vagyok is itthonról, akkor is tudom, hogy működik, és hogy jól működik. Ezért vagyok nyugodt a jövőt illetően.

– *Ezer egy év meséi, Naplegenda – néhány cím az utóbbi idők újszerű produkciói közül. A Honvéd Együttes készül-e ilyen jellegű bemutatóra?*

– Nem! Én a művészszínházi koncepciókról nem akarok lemondani. Én tisztelem azt, hogy ilyen technikailag és egyéb szempontból is ilyen szuper show-k jönnek létre, be is ülök az előadásokra. Mindegyikről van azért kritikai megjegyzésem, ezek nem is feltétlenül rosszak. Persze csodálatosak ezek a fantasztikus lámpaparkok és egyebek, de a Hon-

véd Táncszínházzal a művészszínházi utat akarom továbbra is járni. Ezek is rendkívül szuggesztív előadások, talán nem is véletlen, hogy a Honvéd Együttes műsorai kapják a legtöbb meghívást a világba.

– *Mintha a Hagyományok Házában mostanság egy közös barátunk húsz évvel ezelőtti ötlete elevenedne meg... Szerinted nem rejt-e veszélyeket, ha az állam túlságosan előtérbe helyezi a civil szervezeteket?*

– Mivel az amatőr világban mostanában kevesebbet mozgok, erről nincs elég információ. Tény viszont, hogy azért ott állok a mozgalom örvénylő munkájának a peremén. Mindig nagy élvezettel nézem az antológiákat. A gyerekekét különösképpen, de a felnőtteset is. Ennyi jó táncossal talán máshol nem is találkozhatunk. A tánc erejét nagyon jó érezni. A Hagyományok Háza talán ezeket hivatott összefogni, és szerintem a civil szervezeteknek élni kell ezzel a lehetőséggel. Fontos, hogy legyen egy közös találkozási pont, normális megjelenéssel, ne koszos, füstös kocsmákban kelljen megbeszélni ügyeket, ahol műanyag pohárban lötytyökkel szolgálnak. Arra azonban nagyon kell vigyázni, hogy a Hagyományok Háza ne nőjön semmi és senki fejére. Azok rémes idők voltak, amikor egy ember döntötte el, hogy melyik együttes utaz-

hat külföldre. Néha elképesztő döntéseket hoztak. Ennek nem szabad semmilyen formában megismétlődnie. A társadalmi szervezeteknek mindig vigyázniuk kell az autonómiájukra, és akkor nem lesz semmi baj.

– *Munkásságodat minden politikai kurzus elismerte, s ezt különféle díjjal jelezte. Volt-e olyan, amit vegyes érzelmekkel vettél át?*

– Furcsa dolog ez így, a rendszerváltás után. Az ember mindig örül egy díjnak... Közvetlenül a rendszerváltás után többen mondták, hogy a Honvéd Együttes vitrinéből vegyük ki a Vörös Csillag Érdemrendet. Én erre azt válaszoltam, hogy letöröm a kezeteiket, ha ki meritek venni, hiszen a Honvéd ezért akkor megdolgozott. Mindig vannak díjak, amelyek érdemtelenül kerülnek valakinek a kezébe, és mindig vannak olyanok, akik nem kapnak, amikor megérdemelnék. Számomra nagyon nagy megtiszteltetést jelentett, amikor a soha nem volt, soha nem lesz Kölcsey díjat, mint a színházi táncszakma egyetlen díját, nekem ítéltek. Ám azóta is ott motoszkál bennem, hogy vajon nem Foltin Jolán érdemelte volna-e meg jobban? Hát nem tudom... de én minden díjat vállalok, mindegyikre büszke vagyok. Egy ilyen milleniumi díjban is sok mindenki benne van.

– *Annak idején nagyon furcsa volt számomra, amikor Nagy Lászlótól azt kérdezte egyik pályatársa, hogy mit üzen a kései utókornak. Azóta sem megy ki a fejemből, annyira, hogy megkérdem én is.*

– Azt üzenem, hogy én is csókolom őket, mint Nagy László. Én azonban bizakodóbb vagyok, mint ő. Hiszem, hogy ötszáz év múlva is lesz emberi arcunk, és akármit is mond Herder, hogy elfogynak a magyarok, lám itt vagyunk, élünk, és én is azt üzenem Illyés Gyulával együtt Herdernek, hogy tehet egy szívességet... Bizonyosan kevesebben leszünk, de ez egy túlélő népség!

– *Tata, Isten éltesen sokáig.*

Hollókői Lajos

Fotó: Korniss Péter

„Túlbugzó autentisták” és a Naplegenda

Vál asz Ni kol a Parovnak

„A Naplegenda (...) azért volt kihívás számomra, mert főleg magyar táncokhoz kellett úgy zenét szerezni, hogy az mentes legyen a hazai néptánc és népzene berkein belül megcsontosodott több évtizedes sztereotípiáktól. (...)

A Naplegenda zenei anyagával végre sikerült túllépni azokat a görcsösen prezervált földrajzi és zenei határokat, amelyeket a túlbugzó autentisták dogmatikussága állított fel, nem felismervén a rögeszmés hagyományörzésből adódó fatális elszigeteltség veszélyét. (...)

A Magyar Állami Népi Együttes koreográfusai és lelkes táncosai (...) nyitottsága (...) olyan ihlető erőt hozott létre, amely könnyedén átemelte a készülő produkciót a merev múlt századi hagyományörzésből egy friss, kreatív, szellemében 21. századi táncszínház-csodává.

Az eredmény varázslatos és hátborzongató zenei világ lett, (...) lélegzetelállítóan monumentális és ugyanakkor meghitt és bensőséges. Nikola Parov, 2000., Magyarország”

Négy bekezdés Nikola Parov Naplegenda című CD-jének kísérőfüzetéből. Kétszer két – terjedelmi okok miatt rövidített, kipontozott, ám a lényegét híven idéző – mondat, amelyek mellett nem tudok szó nélkül elmenni. Bár harminchárom megélt – és ebből tizenhat népzenezőként eltöltött – évemmel nem tartozom a szakma „nagy öregjei” közé, véleményem esetleg egyezhet másokéval...

Első leszögezendő tény: semmi bajom a Naplegendával. Sőt, a produkció megszületésének hátterében a MÁNE zenészeként részt is vettünk a Galga és a Major zenekar tagjaival együtt több koreográfia készültkor. Azt is tudtuk, hogy a műsorban már nem az általunk összeállított, feljatszott zene fog megszólalni, hanem N.P. feldolgozásai. Közel másfél éven át(!) szinte nap mint nap láttuk – mondhatni testközelből –, hogyan formálódik, alakul a Naplegenda, óriási hit, odaadás, koreográfusi és táncosi teljesítmények révén, egészen a 2000. júniusi bemutatóig. A zenei anyag CD-n is megjelent, a résztvevők – szép gesztusként az összes táncos! – tiszteletpéldányt is kaptak belőle.

Csak hát ez a füzet, és benne az a néhány mondat... Komolyan mondom, nem értem! Az első fele kirohanásként hat valamiféle, a modern törekvéseket csírájában elfojtó szekta („túlbugzó autentisták”) ellen, a második egy szerep-tesztelt lemezkritika, amelyben a zeneszerző önnön vállalati veregeti dícsérőleg.

Kedves Nikola! Arra nem gondoltál, hogy a „rögeszmés hagyományörzők” nélkül elveszítjük a sokat emlegetett gyökereinket – már ami egyáltalán megmaradt belőlük –, és akkor bizony veszélybe kerül az az „égig érő fa” is, amelynek tetején Te most a lábadat lógázod? Nem vádolhatsz azzal, hogy zsigerből tiltakozom a feldolgozások, zenei kísérletek ellen, lásd Heavy Méta '93-ból (igaz, nem volt akkora durranás, amekkorának szántuk). Ott mi a rockos vonalra próbáltunk rímelni, nem kisebb nevekkkel, mint Sipeki Zoltán, Ferenczi György, Takáts Tamás. Mégsem jutott eszünkbe utána sietve „ledogmatikusozni” mindenkit, függetlenül attól, hogy rocker vagy népi fej, és ezért vagy azért tetszik vagy nem tetszik neki a dolog. (Egyébként figyelmedbe ajánlom még a bigott, ortodox és fundamentalista jelzőket is...) Hidd el, az elszigetelődést mi éppúgy észrevettük, és a magunk tehetsége szerint próbáltunk tenni ellene valamit –

bár szerintem, ha valaki „csak” magas fokon elsajátítja és továbbadja az autentikus kultúra elemeit, ugyanezért munkálkodik. A földrajzi és zenei határok viszont nem valaki vagy valakik által „görcsösen prezerváltak”, hanem (ha tetszik, ha nem) évszázadok alatt kikristályosodott keretek, amelyek a hagyományos közösségekben sem mozdíthatatlan, merev kategóriák, csak az „autentisták”(??) esetleg szigorúbban kezelik őket.

Ez persze nem jelenti azt, hogy kísérletező kedvű zenészek, zeneszerzők ne hághatnák át őket, csak könyörgöm, két perccel utána ne nézzünk mindenkire, mint múlt századi figurára (karba tett kézzel, szúrós tekintettel, ld. az említett füzet 3. oldalán látható fotót)...

Amúgy nem az első eset, hogy lesújtó véleményedet nagy nyilvánosság előtt fejtet ki a népzenező-néptáncos szakmáról; ha jól emlékszem, megttetted ezt már egy országos napilapnak adott interjúdban is. Pedig ha jobban körül nézel, rájöhettél volna, hogy pl. az Állami sem az Ecseri lakodalmasról szól már egy idő óta. Azon is érdemes lenne elgondolkodni, hogy ki fogja húsz év múlva a Naplegendát eltáncolni, ha nem lesz néptáncos utánpótlás. Annak alapja viszont a hagyományörzésen nyugszik...

Nem akarnék egyébként ilyen hurokat pengetni, mert gondolom, hogy nem is ezzel van az igazi bajod, hanem a műfaj színpadi megjelenését-megjelenítését érzed korszerűtlennek. De hadd ne tartsam önmagában attól zseniálisnak az általad a Naplegendához szerzett zenét, mert mertél a magyar táncokhoz a mai „világzenei” divatnak megfelelően kicsit íres, kicsit balkáni ízű zenét társítani. A dolog nem véletlen, a recept a Riverdance-ből ismerős, amelynek évek óta közreműködője vagy. A Naplegenda ötlete nem titokoltan szintén innen származik, „mutassuk meg a világnak, hogy magyar néptáncos is lehet hasonló világsikerű showműsort csinálni” felkiáltással. A magamfajta legfeljebb kesereghet azon, hogy miért nem lehet (jellegében) magyarabb zenével mindezt. (Nem lehet?)

A fent kifogásoltakhoz képest hab a tortán a „bezzeg-rovat”, amelyből (már a meghallgatás előtt) mintegy önvallomásszerűen megtudhatjuk, milyen „varázslatos és hátborzongató (...), lélegzetelállítóan monumentális és ugyanakkor meghitt és bensőséges” újonnan kapott/vásárolt CD-nk zenei világa. Valahonnan (nem mondom meg, honnan) nagyon ismerős ez a nyomulós PR...

Túl azon, hogy a lemezen feldolgozások hallhatók, tehát nem originális szerzemények – köztük néhány nagyon jól eltalált hangulat, bár aki hallott már pl. Stinget, nem ettől dobja a Nagy Hátast –, én a helyedben a dicséretet szívesebben fogadnám másvalaki tollából. (Tudod, már a régi görögöknél is volt egy fickó, akitől megkérdezték, hogyhogy nincs még szobra – életében! – Athénban, mire ő úgy nyilatkozott: ez még mindig jobb kérdés, mint az lenne, hogy mi a fenéért van.) A közreműködő zenészekhez, énekesekhez viszont tényleg csak gratulálni lehet – jelzem, kb. a fele civilben szintén dogmatista, de úgy látszik, fejlődőképes...

Összegezve: született egy előadás, annak szerves részeként egy zenei anyag, amelynek megítélését bízzuk a hallgatóra (vö. „a közönséget nem lehet leváltani”), az ilyen-olyan szinten mégiscsak kollégák lesajnálását pedig, akik pechjükre a népi vonalra tették fel az életüket, talán nem egy világsikerre szánt-álmodott CD borítóján kellene (angolul is!) közhírré tenni.

Mohácsy Albert, 2001., Magyarország, földszint 2.

KISPIRICSI FALUVÉGEN

„Nyíres” nyarak

No, igen... Belevágtunk. Még egyikünk sem tudta, mi fog kialakulni a kósza ötletből, de abban biztosak voltunk, hogy szükség van ránk. Vagy lesz... Reméltünk és dolgoztunk. Szerveztünk, pályáztunk, lelkesen beszélünk barátainknak új ötletünkről: „A kertünkben kinn a falu végén lesz a TÁBOR! Gyerekeket fogadunk majd, itt töltenek egy hetet, táncolunk, muzsikálunk, megismerkedünk egymással.”

Dohányt főztünk, rettenetesen mocskosak voltunk, a dohányzsír és az augusztusi por csípte a bőrünket. De már nem éreztük, édesanyámmal azt tervezgettük, hol lesz a sátrak helye, hogyan oldjuk meg az ellátást, ki fog táncot, kézművességet tanítani...

Ennek már hat éve... Egyetlen fillér nélkül született az ötlet. Szüleim, akik ekkor lettek munkanélküliek, nem tudták elképzelni, hogy segélyből éljenek, a végkielégítésből – nem volt miniszterekéhez mérhető – földet vettek, virágpalántát, fűmagot, facsemetét. A tábornak szépnak kell lennie. Pajtát építettünk, legyen hol táncolni meg ebédelni, vacsorázni is, ha esik az eső. Megalakult az egyesület is, Nyíres névre kereszteltük a közeli tanya után, ahol gyermekkorunk oly sok nyarát kóboroltuk át. Gólyaszappant szedtünk. Ismerik? Apró, világoskék virágú kis növény, ha tenyerünkbe vesszük és ráköpünk, jól összedörzsölve habzik. Mint a szappan. De nem tudom, hogy a gólyák szoktak-e vele mosakodni...

Végre eljött az idő! Az első csoportunkat vártuk. Kedves néptáncos és népzenei tanuló gyerekek voltak Polgárról, Hajdúhadházáról. A tábori előkészületek utóját az ő segítségükkel végeztük el. A fiúk fűrészelték, édesapámmal leverték az utolsó deszkákat a „táncparketten”. A lányok az ebéd elkészítésében segítettek. Végre megnyugodtunk, bár a neheze csak most kezdődött! Mi, a család, hajnaltól talpon voltunk, reggelit, ebédet készítettünk, futottunk a kis trabival Nyírbátorba, ha valami elfogyott, meg képeslapért, ruhafestékért... Baji Mária keramikus a kézműves foglalkozásokat vezette. Ifj. Péter László Szanyból érkezett az első táborozókhoz, faluja táncait tanította. Édesapám, mint táborvezető és az egyesület elnöke, kézbe vette a tűzrakás és a kemenyceépités munkálatait.

Felejthetetlen napok voltak. Hertz Vili és Barna Évi, a Debreceni Népi Együttes kiváló táncosai, csoportjukkal mindvégig nagy segítségünkre voltak. Az esti táncházak, vetélkedők, játékok szervezésében, kirándulásokon, strandoláskor.

A Nyíres arról is híres, hogy itt mindes este „megrakják a tüzet”. Körbe lehet ülni, beszélgetni, mókázni, lehet rajta szalonnát sütni, lehet mellette melegedni, énekelni, születésnapot, névnapot köszönteni. Sőt még aludni is! Együtt lehet tölteni csendesen vagy vidáman azt a néhány estét. Ennek híre is ment, a gyerekek és a felnőttek egyaránt jól érezték magukat. Hazavihették a kis agyagcserepeiket, a viaszba mártott hibiszkuszvirágot, a maguk faragta bodzasípát, a batikolt könyvjelzőket és a bőrrel fűzött tolltartókat.

És a következő nyáron visszajöttek. Sokan, sokfelől érkeztek már, a pilisvörösváriak családostól, többen kicsi gyerekekkel. Táncosok jöttek, népzeneészek is, Dévaványáról, Nyíregyházáról, Debrecenből, Újtikosról. Először

inkább gyerekek, akik kicsi hegedűvel, félszegen vártak az első foglalkozásra, vagy csodálkozva nézték eddig ismeretlen oktatójuk táncát. De két-három nap múlva már bátran és vidáman énekeltek, táncoltak, muzsikáltak a Nyíres zenekar tagjaival az esti táncházban.

Harmadik évben már sokan tudtak rólunk, de alig nyertünk pályázatot, pedig szakmailag jelentős eseményre készültünk. A nemrégiben megismert Csizsár Aladárt és zenekarát hívtuk meg tanítani a Nyíresbe, e lap olvasóinak aligha kell őket bemutatnom. E táborban Vavrinecz András barátom volt segítőnk, aki régi jó ismerője a péterlakaiaknak. Hála az ő és a Néptáncosok Szakmai Háza segítségének, anyagi értelemben sem fizettünk rá erre a vállalkozásra. A következő évben újra meghívtuk a péterlakaiakat, de már Körtvélyfájáról táncosok is érkeztek, Csizsár János, felesége és lányuk Emőke, akik saját falujuk táncait tanították a gyerekeknek. Ez motívumgazdagságban ugyan nem vetekedhet például a vajdaszentiványi táncokkal, de a tájegység anyagával való ismerkedésre kiváló alapot ad. E táborunk hirdetésénél már az internetes lehetőséggel is élünk, így külföldi zenészeket is vendégül láttunk 2000 nyarán. Itt is voltak táncos segítőink, Csige György Debrecenből, Talpas István Csengerből, akik kiválóan értettek az ifjúság nyelvén, az esti táncházainkat pedig Babinecz Sándor vezette.

2001 nyarán is megnyitjuk táborunkat az érdeklődők előtt, szívesen látunk előzetes egyeztetéssel tánccsoportokat edzőtáborozni, családokat, baráti társaságokat nyaralni, népzeneészeket muzsikálni. Ez évben tervezzük hagyományos családi kézműves táborunkat, mesemondó és játszótábort gyerekeknek, amely a falu szülőteréről, a nagy mesemondóról, Fedics Mihályról kapta nevét, és augusztus második felében, immár harmadszor a Péterlakai Népzenei Tábor, főleg népzeneészek részére.

Mivel egyesületünk és táborunk idén öt éves, szeretnénk ezt méltóan ünnepelni. Tesszük ezt a KISPIRICSI FALUVÉGI NAPOK rendezvénysorozattal, mely egész nyáron folyamatosan zajló kulturális és népművészeti programokat foglal magában.

Lajtiné Szabó Adrien

*Az egyesületről és táborainkról
bővebb felvilágosítást kaphatnak:
NYÍRES*

*Hagyományőrző és Természetvédő
Kulturális Egyesület
4375 Pircse, Táncsics u. 87.
Tel./Fax.: 06/42/280-405
www.taborozas.hu*

V. MÉTA FESZTIVÁL Balatonboglár, 2001. június 2-4.

Kedves Barátaink! 2001. június 2-4. között tartjuk Balatonbogláron a V. Méta Fesztivált, továbbá a Gyermek és Ifjúsági Néptáncsoportok Koreográfia Versenyét és a Futó Méta Bajnokságot, melyre szeretettel meghívunk Benneteket!

A versenyeket 3 korcsoportban tartjuk:

- „A”: 6-10 éves korig,
- „B”: 10-14 éves korig,
- „C”: 14-18 éves korig.

Versenyünk olyan megmérettetésre ad lehetőséget, ahol elfogulatlanul értékel a zsüri. Ennek biztosítéka a pontozás módszere:

- A zsüri a verseny alatt egy sorszámozott listát kap, melyen csak a produkciók címe és – ha szükséges – a tánc származási helye szerepel.

- A produkció bemutatása után a zsüri tagjai (5 fő: 2 táncos, 1 zenész, 1 néprajzos és 1 társadalmi zsüri tag) azonnal pontoznak 3 kategória szerint (színpadi megjelenés, stílusos tánc, koreográfia) 1-10 pontig. Tehát a látott produkciót, s nem a koreográfus vagy a csoportvezető nevét értékelik. A társadalmi zsüri tag csak az első kategóriát, az összbenyomást pontozza.

- A versenyszámok bemutatása után, a nyilvános értékelés előtt még szint-plusz pontot oszthatnak szét a zsüritagok, maximum 50 pontig, mivel a verseny színvonaláról csak ekkorra alakulhat ki reális kép.

Mindhárom korcsoportban az első két-két helyezett koreográfia pénzjutalmat kap. (Egy táncsoport csak egy pénzjutalmat vihet haza, természetesen a magasabb díjat.) Terveink szerint, s ebbe csak a kapott támogatások összege szólhat bele, a díj összege 100.000 Ft, illetve 70.000 Ft lesz. A jutalom átcsoportosításának jogát a szervezők fenntartják.

A kétnapos programban futóversenyt is szervezünk, erre is várjuk a nevezéseket. Itt az első három helyezett kap jutalmat, és a verseny leírását is mellékeljük. Aki nevez a sportprogramra, kedvezményt kap a koreográfia nevezésekor!

Szállás: üdülőkben – melyek autóbusszal érhetőek el 2-4 km-re a fesztivál helyszínétől – 1150 Ft/fő/éj, vagy a városközpontban található, csodás középiskolai kollégiumban 1600 Ft/fő/éj.

A napi háromszori étkezés ára 790 Ft (reggeli 190 Ft, ebéd 420 Ft, vacsora 260 Ft).

Nevezési díj: 3000 Ft/koreográfia.

A Futó Méta Bajnokságra nincs nevezési díj. Ha a táncsoport nevez a Futó Méta Bajnokságra, akkor a nevezési díj 2000 Ft/koreográfia.

Jelentkezéseket 2001. április 30-ig szeretettel várja:

Szalai Tünde

Címünk: Városi Kulturális Központ
8630 Balatonboglár, Árpád u. 17.
Tel./Fax: 06-85-550-063
E-mail: muvhaz@externet.hu

Továbbra is Nagyálló

Téka után Kaláris

A nagyállói Művelődési Központ munkatársai – a Téka-tábor folytatásaként – a millennium évében a Kaláris Népművészeti Táborokat ajánlották az érdeklődők szíves figyelmébe Nagyálló-Harangodon.

S hogyan sikerültek? Szóljon erről néhány táborlakó:

„Első alkalommal jártunk itt. Nagyon kellemes meglepetésként ért bennünket a tábor hangulata, az itteniek kedves vendéglátása. A gyerekeink, bár kicsik, de olyan maradandó élményeket gyűjtöttek, amelyek örök életűek lehetnek.”

„Debrecenből jöttünk, a Darázsfszék játék- és művészeti csoport tagjai vagyunk. Az egész éves munkánk méltó befejezése, megkoronázása volt ez a három nap!”

„Mi, akik éveken át idehoztuk a gyerekeinket, s most már idehozzuk az unokáinkat is, egész szívünkkel azért fohászkodunk, hogy a szervezők hite, kitartása meg ne fogyatkozzon, a hűségesegek sokasodjanak, a hűtlenkedők visszatérjenek, s ez a tábor – nevezzék bár Tékának vagy Kalárisnak – fennmaradjon az idők végezetéig.”

A tábor szervezőin ez nem múlik, hiszen a XXI. század első évében is meghirdetik a nomád sátoztábor. Július 4-12-ig az általános iskolás korú diákokat, kísérőiket, a nagycsaládokat várják. Azokat, akik önállóságra vágnak, kedvelik a közösséget, s e formában szeretnének megismerkedni a paraszti társadalom kultúrájával. A hatalmas víztározó partján kötetlen formában lehet ismerkedni az agyagozással, bőrozéssel, fafaragással, gyöngyfűzéssel és nemezeléssel. A táborban lesz lehetőség népi hangszerek készítésére, egyes népszokások megtanulására, s minden nap a Bözsi néni által kemencében sült finomságok kóstolására. Lesz táborútz, tábori bemutatkozó műsor és egy alkalommal falusi disznóvágás. S természetesen zene és tánc délelőtt, délután és este. Az egyes foglalkozásokon felkészült emberek állnak a táborozók rendelkezésére, hogy ki-ki minél több használati és dísz tárgyat vihessen haza a majdani élménybeszámoló bizonyítékeként. A szabadidőben kellemes, pihentető programok várják a résztvevőket a vadregényes környezetben. Lehet csónakázni, vízibiciklizni, felfrissülni a gyógyvíz strand medencéiben, s persze ismerkedni a környék nevezetességeivel.

A szervezők úgy gondolják, hogy ez a kínálat az „első táborozóknak” – az egykéket gyermekfelügyelők várják – is felhőtlen nyaralást ígér, bátran választhatják. Jelentkezési és befizetési határidő: június 15.

További információért a nagyállói Művelődési Központba lehet fordulni (4320 Nagyálló, Báthori út 1.; tel: 42/263-141), ahol készséggel adnak felvilágosítást a július 14-én (szombaton) kezdődő Kaláris Népművészeti Táborról, mely az előzőekhez képest lazább, mozgalmasabb, dinamikusabb, zajosabb lesz, korhatár nélkül. Hangsúlyosabb szerepet kap a táncoktatás – napi hat óra –, s az esti tánc ház rendre hajnalig tart. A táncoktatók naponta váltják egymást, a zenei kíséretet a Jártató és a Galga zenekar felváltva biztosítja.

„FÉSZER” Somogydöröcskén

Örömmel adunk hírt arról, hogy Somogydöröcskén felépült egy alkotó-táborozásra alkalmas képzőközpont és diákfalu, mely egész évben várja a vendégeket.

Szállásépületek:

A parasztházak stílusában épült három új szállásépület tetőterében mintegy 100-120 táborozó fér el. Az épületek földszintjén a kísérőknek, felnőtteknek 3-6 ágyas fürdőszobás szobákat tudunk biztosítani (összesen 20-40 fő részére).

A tábori alkotómunkát foglalkoztatók (oktatóépületek) szolgálják. A csoportfoglalkozásokat négy önálló épületben (2 db 50m²-es; 2 db 70m²-es terem melegburkolattal, sok ablakkal, fedett előtérrel). A negyedik, eredetiből felújított szállásépületben klubpresszó működik. Ennek terme is szolgálhat csoportfoglalkozásra, ötödik teremként.

Az étterem mérete (180m²) és belmagassága alkalmas nagycsoportos foglalkozásokra, összpróbákra, illetve a tábori közös rendezvényekre (Táncbázis, hangverseny, kamaraszínházi előadások, vetélkedők stb.). Az éttermet a 180 fő ellátására alkalmas melegkonyha szolgálja ki.

A kőépületek melletti és mögötti nagy szabad tereken, a fás ligetes, bokros terepen sportversenyekre, szabadtéri foglalkozásokra, játékokra, táborúzra, stb. nyílik lehetőség.

A Fészert téliésített, így egész évben igénybe vehető képzések, továbbképzések, bentlakásos tréningek, konferenciák, illetve erdei iskolák, iskolai programok, gólyatáborok megvalósítására.

Nyári időszakban csoportos igénybevétel esetén a szállás és napi négyeszeri étkezés ára 2500 Ft/fő/nap.

További információ a Marczibányi Téri Művelődési Központban Szakall Judittól és Sós Maritól kérhető a 212-56-60, 212-28-20, 438-10-21-es telefonszámokon.

Nyári néptánc, kézműves és lovastábo

2001. június 24 - július 1.
7-12 éves gyermekeknek

2001. július 15 - július 22.
7-12 éves gyermekeknek

2001. július 29 - augusztus 5.
12-18 éves korig

Helye: Csikóváraljai túristaház (Fomáz mellett), az erdő közepén, családi környezetben, lovaspályával, háziállatokkal

Program: néptánc- és népdaltanulás, egész napos kézműves foglalkozás, lovaglás, állatgondozás, kirándulás, vetélkedők és sok-sok játék.

Költség: 25 000 Ft

(teljes ellátás, szállás, lovaglási díj, programok díja)

Befizetési lehetőségek: jelentkezési díj 3000 Ft, a fennmaradó összeget részletekben vagy egyben a táborkezdés időpontjáig kérjük befizetni.

Bővebb információt és a jelentkezés feltételeiről tájékoztatást kaphat az alábbi telefonon:

Foszuk József és Dénes Annamária - tel.: 343 07 58

Táncbázis Egyesület - tel.: 214 35 21

Népzenei Konferencia és Gálaműsor Olsvai Imre 70. születésnapja tiszteletére

Kaposvár, 2001. március 30-31.

Együd Árpád Városi Művelődési Központ

*

2001. március 30. péntek

14.00 Megnyitó: Szita Károly polgármester

Szakmai megnyitó és köszöntő: Andrásfalvy Bertalan

14.30-18.30 Előadások

Elnök: Katona Imre

Paksa Katalin: Miért és hogyan adjunk közre népzenei?

Olsvai Imre munkássága és A Magyar Népzene Tára sorozat

Kapitány Orsolya: Somogy megye népművészete

Olsvai Imre: Somogy megye népzeneje

Domokos Mária - Németh István: A bukovinai és moldvai magyar népzene – A Magyar Népzenei Antológia záróalbuma

Bodor Anikó: Vajdasági Népzene I-II. kötetek bemutatása

2001. március 31. szombat

9.00-12.30 Előadások – Elnök: Pesovár Ernő

Bereczky János: A magyar népzene új stílusa

Pávai István: A „Régi magyar népdaltípusok” CD-ROM

Sebő Ferenc: A Pátria lemezek új kiadása

Tari Lujza: „A szabadságharc népzenei emlékei” CD-ROM

13.30-17.30 Előadások: Népzenei helyzet a közelművelődés-

ben és az oktatásban az ezredfordulón – Elnök: Héra Éva

F. Tóth Mária – Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Szűcsné dr. Hobaj Tünde – Oktatási Minisztérium

Kelemen László: A Hagyományok Háza

Borbély Jolán: A Népművészeti Egyesület tevékenysége

Héra Éva: A Muharay Szövetség tevékenysége

Neuwirth Annamária: Az Örökség Egyesület tevékenysége

Diószegi László: A Martin György Néptáncszövetség

Vakler Anna: A Vass Lajos Népzenei Szövetség tevékenysége

Birinyi József: A KÓTA Népzenei tagozatának tevékenysége

L. Nagy Katalin: A Zenetanárok Társaságának tevékenysége

Nits Márta: Népdaltanítás a közoktatásban

Eredics Gábor: Népzeneoktatás a zenei és művészeti iskolákban

Kobzos Kiss Tamás: Népzene a szakiskolákban és a főiskolákban

*

SOMOGY MEGYEI NÉPZENEI KÖRKÉP

2001. MÁRCIUS 30. 19.30 ÓRA

Megnyitja: Dr. Gyenesi István

Somogy Megyei Közgyűlés elnöke

Ádándi Népdalkör, Balatonkeresztúri Kórus, Barcsi Népdalkör,

Barcsi Cigány Hagyományörző Együttes,

Buzsáki Hagyományörző Együttes, Gadányi Pál

Kadarkúti Népdalkör, Látványi Népdalkör,

Somogyjádi citerazenekar, Somogy Táncegyüttes,

Pejkó Banda, Tilinkó Együttes, Tarnócai Népdalkör,

Táscai Népdalkör, Zselicszentpáli Népdalkör,

*

GÁLAMŰSOR

2001. MÁRCIUS 31. 19.30 ÓRA

Alsónyéki Hagyományörző Együttes, Bekecs Együttes,

Bodza Klára, Egyszólam Együttes, Halmos Béla-Sebő Ferenc,

Kalamajka Együttes, Kobzos Kiss Tamás, Marosi Júlia,

ifj. Csoóri Sándor, Méta Együttes, Nyíregyházi Népzenei Szék,

Nyíregyházán végzett népzenei szakosok, Olsvai Endre,

Ókrós Együttes, Székesfehérvári népdalénekesek,

Téka Együttes, Vasi Népdalstúdió,

Villó és Kontyvirág Énekegyüttesek, Virágvölgyi Márta

Vujicsics Együttes, Zengő Együttes és barátaik

*

A részvételi szándékot az alábbi címen jelezzék:

Németh István, MTA Zenetudományi Intézet

1014 Budapest, Táncsics u. 7.

tel.: 214-6770/231, fax: 375-9282, e-mail: nemethi@zti.hu

XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál

2001. július 5-9.

Miskolc, Diósgyőri vár

A Kaláka Folkfesztivál a régió legnagyobb és legrégebbi folkfesztiválja. A rendezvényen az elmúlt huszonegy évben több mint 3000 zenész lépett fel a világ minden részéről. A programban éppúgy megtalálható az autentikus népzene, mint a rock, a jazz, a blues, a world music, vagy az ethno legváltozatosabb irányzatai. A stílus- és zenekarválasztás legfőbb szempontja a zenei minőség. A fesztivál látogatói ebben eddig egyszer sem csalótkoztak.

Az European Broadcasting Union (EBU) – az európai közszolgálati tévék és rádiók szövetsége – ugyancsak minden évben megrendezi folkfesztiválját, mely országról-országra vándorol. Az EBU Folkfesztiválnak idén – a Magyar Rádió rendezésében – hazánk ad otthont.

Mivel mindkét fesztivál 22 éves, s a Kaláka Folkfesztivál rendezőinek hagyományosan jó viszonya van a Magyar Rádióval, kézenfekvő volt, hogy idén együtt szervezzük rendezvényeinket. Programjainkra több száz rádiós és zenei szakember látogat el, s az EBU Miskolcon tartja soros közgyűlését. A rádió a fesztivál egész műsorát rögzíti. Műholdas közvetítés is lesz, az adást az összes EBU tagállam átveszi.

A XXII. Kaláka-EBU Folkfesztivál programja

Július 5.

Ingyenes nyitókoncert
a Polgármesteri Hivatal Díszudvarán

Július 6-8.

Diósgyőri vár

Két színpadon, naponta délután négy órától éjjelig tartanak a koncertek. Az EBU-színpad a várárookban lesz, a Kaláka-színpad fent, a vár udvarán. A két színpadot csaknem 100 lépcső, s közel harminc méter szintkülönbség választja el egymástól.

Az árookban felállított 500 személyes sörsátorban Folkkocsmá működik.

A koncertek mellett táncházak, kirakodóvásár, ételspecialitások és italok várják a látogatókat.

Szombat délelőtt Gyerekfesztiválra kerül sor a Várárookban. Vasárnap délelőtt – a hagyományokhoz híven – istentisztelet lesz a Belvárosi Evangélikus Templomban a fesztivál közreműködőinek részvételével.

Július 9.

Templomi koncert

Az idei fesztiválon több mint 40 zenekar lép fel, s több mint 20 ország képviselteti magát a programokon. A rádiós közvetítés mellett élő internetközvetítés is lesz, a www.biomusic.hu site-on. A részletes program, jegyárak, szállás- és étkezési lehetőségek, térképek, jegy- és szállásrendelési információk áprilistól olvashatók weboldalainkon. A Fesztiválújság következő, összevont tavaszi-nyári száma májusban jelenik meg, melyet előfizetőinknek postán juttatunk el.

III. ORSZÁGOS TEKERŐS TALÁLKOZÓ

POMÁZ, 2001 MÁJUS 5.

Német Közösségi Ház, Kossuth u. 48.

Kedves Barátaink!

Szeretettel várjuk mindazokat, akik szeretik a jófajta tekerősmuzsikát. Itt az alkalom az egész napos zenélésre, tanulásra, koncerthallgatásra. A Pomázi Zeneiskola és a Testvérműsák Alapítvány rendezvényén az elmúlt évekhez hasonlóan reggeltől késő délutánig szakmai programok lesznek, este pedig egy sok meglepetést ígérő, fantasztikus koncert várja az érdeklődőket.

A nap eseményei a következők:

9h Megnyitó

9,30-11,30 Szentesi tekerősmuzsika stílusosan
közös zenetanulás

tanít: Havasréti Pál és Szerényi Béla

12-13h Ebéd

13-14h Parasztmuzsikások a Középső-Tisza mentén

Dr. Hankóczy Gyula néprajzi előadása

14-16h Osztrák parasztszene

közös zenélés Simon Wascherrel (Ausztria)

16-17,30 Szentesi tekerősmuzsika stílusosan
(a délelőtti program folytatása)

17,30-19h Zeneiskolások koncertjei

Házigazda a Pomázi zeneiskola tekerőzenekara

20h KONCERT

SIMON WASCHER ÉS BARÁTAI

21,30-tól Táncház

Az egésznapos program részvételi díja

(oktatás és koncert): 1500 Ft

Ebéd: 600 Ft

Koncertjegy (17,30 órától): 500 Ft

Aki részt kíván venni a III. Országos Tekerős Találkozó egésznapos programján, az legyen **szöves IRÁSBAN JELENTKEZNI**, melyben feltünteti nevét, címét, telefonját, és hogy igényel-e ebédet, szállást.

A jelentkezéseket 2001. április 6-ig
kérjük elküldeni.

Címeink:

Ásztaai Csabáné Igazgató, Pomázi Zeneiskola,
2013 Pomáz, Mátyás király út 2., vagy
Szerényi Béla, Budapest 1037 Fergeteg u. 11.

Név, munkahely vagy iskola megnevezése
(címe, telefonszáma), valamint ebéd- és
szállásigény megjelölése szükséges.

Kérjük nyilatkozzon arról is, hogy részt
kíván-e venni a zeneiskolák
bemutató koncertjén, s ha igen,
milyen műsorszámmal.

**MESTERSÉGEK ÜNNEPE
HANGSZERKÉSZÍTŐK NEMZETKÖZI
TALÁLKOZÓJA
2001. AUGUSZTUS 17-20., BUDAPEST**

Tisztelt Hangszerkészítők!

A Népművészeti Egyesületek Szövetsége a Magyar Hangszerész Szövetség támogatásával a Mesterségek Ünnepén, 2001. augusztus 17. és 20. között megrendezi a Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozóját.

A Mesterségek Ünnepé 15 éve Magyarország leg-rangosabb és leglátogatottabb népművészeti rendezvénye, amely évente 100-120 ezer látogatót vonz. A fesztivál Budapesten a Budavári Palota környékén, az augusztus 20-i ünnephez kapcsolódva kerül megrendezésre, évente mintegy 800 kézműves részvételével.

A 2001. évben a szervezők a tradicionális hangszerkészítést kívánják előtérbe helyezni.

Várjuk tehát azon hangszerkészítők jelentkezését, akik magas színvonalon űzik nemzetük népi és történeti hangszereinek készítését.

A Hangszerkészítők Nemzetközi Találkozója szervezői a mesterek és egy kísérőjük számára ingyenes standot, szállást (kollégiumban) és napi egyszeri étkezést (ebédet) biztosítanak. A standok szabadterén helyezkednek el, díszítésük, dekorálásuk a hangszerkészítők feladata.

A Mesterségek Ünnepé hagyományainak megfelelően a résztvevő mesterek lehetőség szerint tartanak mesterségbemutatót olyan munkafolyamatokból, amelyek a vásár körülményei között megoldhatók. Olyanok jelentkezését is várjuk, akik 20-25 perces színvonalas koncert keretében be tudják mutatni saját készítésű hangszerüket.

„TEDD KI A PONTOT!”

V. Nemzetközi Legényesverseny

2001. április 28-29. – Budapesti Művelődési Központ

A versennyel a rendezőség segítséget kíván nyújtani a legényes tánc minél magasabb színvonalú elsajátításához és továbbéltetéséhez. Az évenkénti versenyen a Kárpát-medence kiváló legényes táncosainak anyaga kerül sorra Kalotaszegről, a Küküllő mentéről és a Mezőségről. A versenyre 18. életévüket 2001. Szent György napjáig betöltött férfiak jelentkezhetnek. A táncosokat öt tagú szakmai bizottság értékeli.

I. Kötelező tánc: Kalló Ferenc rögzített táncfolyamataiból a rendezőség által kijelölt három folyamat

II. Szabad tánc: Inaktelki legényes (8–12 pont rögtönzés)

A versenyző szabadon építhet az kötelező folyamatokból és/vagy Gergely Ferenc, Gergely János, Gergely István „Fogadás” és Kiss Ferenc anyagából, a táncfolyamatok építkezési elveinek megfelelő módon történő újraalkotásával.

Kedves Hangszerkészítők!

Korlátozott lehetőségeink miatt a jelentkezéseket a beérkezés sorrendjében bíráljuk el. Jelentkezési lapok beadására március 31-éig van lehetőség, melyek az alábbi címen igényelhetők:

Népművészeti Egyesületek Szövetsége
titkár: Igyártó Gabriella
1011 Budapest, Corvin tér 8.
postacím: 1255 Budapest, Pf. 193.
tel./fax: 214-3523
honlap: www.nesz.hu

Kérjük a mestereket, hogy a standok elosztását megkönnyítendő, küldjenek hangszereikről fotót, prospektust. Szakmai kérdésekben segítséget nyújtanak:

Lipták Péter, tel.: 06-26-356 400
e-mail: liptakp@freemail.hu (angol nyelven is)

Takách Gusztáv, tel.: 06-30-211 65 58
e-mail: gtakach@posta.net (francia nyelven is)

Szerényi Béla, tel.: 250-79-88 (német nyelven is)
postacím: 1037 Budapest, Fergeteg u.11.

A felkészüléshez szükséges videófelvételt – hozott kazettára – és táncírást a rendezőség ingyen bocsátja a versenyre jelentkezők részére, a nevezési díj (1.500,- Ft) befizetését igazoló szelvény vagy másolatának bemutatását követően.

Nevezési határidő: 2001. március 31.

Tervezett díjak:

I. díj: 100.000,- Ft; II. díj: 70.000,- Ft; III. díj: 50.000,- Ft

A kitöltött nevezési lapokat a nevezési díj befizetését igazoló szelvény fénymásolatával együtt kérjük visszaküldeni. Külhoniak nemzetközi postautalványon vagy átutalással a Budapesti Művelődési Központ 11784009-15490610 számlaszámára adhatják fel – országuk pénznemében – a nevezési díjnak megfelelő összeget.

Budapesti Művelődési Központ
Bartók Táncegyüttes Alapítvány
H-1518 Budapest Pf. 145.
tel.: 36/1/203-4646/262
fax: 36/1/203-4632
e-mail: muveszetek@bmknet.hu

NÉPMŰVÉSZET IFJÚ MESTERE

– PÁLYÁZATI FELHÍVÁS –

A Nemzeti Kulturális Örökség minisztere Augusztus 20. alkalmából 15 főnek adja át a Népművészet Ifjú Mestere címet.

A pályázat meghirdetésével a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának célja, hogy az érintett szakmai szervezetekkel és állami intézményekkel egyetértésben ösztönözze és elismerje a fiatalok népművészet területén végzett alkotóművészeti tevékenységét, a magyar és nemzetiségi hagyományok ápolását és továbbfejlesztését. Pályázni lehet az alábbi kategóriákban:

I. Előadóművészet (20–35 éves korig)

- hangszeres népzene
- népdal
- néptánc
- népmese

II. Tárgyi alkotóművészet (20–35 éves korig)

- fazekas
- faragó (kéreg, szaru, csont, fa , bútor)
- gyermekjáték-készítő
- kovács
- népi bútorműves
- népi ékszer készítő (fém, gyöngy, lószőr)
- szücs, bőrműves
- rézőntő
- szalma-, gyékény-, csuhé és vesszőfonó
- textilhímző, szövő (gyapjú, vászon) nemez-, viselet-, csipke-, paszománykészítő, képfestő)
- tojásfestő
- népművészeti forma- és motívumkincset hordozó nagyméretű tárgyak, köztéri tárgyegyüttesek tervezői és kivitelezői (játszóterei plasztikák, építészeti, belső építészeti megoldások)
- népi hangszerek, hangkeltő eszközök, melyek megfelelnek a népi hangszerkészítés formai és funkcionális követelményeinek

Pályázati követelmények valamennyi kategóriában:

A pályázónak szakmai önéletrajzot és dolgozatot kell kötelezően benyújtania.

Az *önéletrajz* tartalmazza a pályázó szakmai-művészeti tevékenységének összefoglalását (indíttatás, tevékenységének környezete, mesterei, előadásokon, kiállításokon, pályázatokon való szereplések, tervek).

Előadóművészeti kategóriában a dolgozat foglalja össze a pályázó eddigi gyűjtőtevékenységét, a választott témával kapcsolatos elmélyült szakirodalmi és archívumi ismereteit. A *dolgozat* témájához kapcsolódjon a bemutatandó gyakorlati tánc-, illetve zenei anyag. Mellékeljenek egy 60 perces műsortervet (dialektusonkénti táncos, illetve zenész repertoárt).

Tárgyi alkotóművészet kategóriában a dolgozat tartalmazza a pályázónak a megismert tájegységekben, stílusokban szerzett elméleti, technológiai ismereteit, jártasságát, a beküldött pályamunkák szakmai elemzését, szakrajzát. A pályázati munkákra vonatkozóan indokolja témaválasztását.

Az önéletrajzot és a kötelezően benyújtandó dolgozatot két példányban, a pályázati anyaggal együtt kell beküldeni, április 30-ig. A dolgozat elbírálása után (május végén) nyilvános értékelést tartunk a tárgyi kategóriában, illetve nyilvános bemutatkozásra hívjuk meg az előadóművészeti kategória pályázóit.

I. Előadóművészet

- *Hangszeres népzene, népdal*

A pályázónak egyórás műsortervet kell benyújtania, mely tartalmazza az 5 dialektus – Dunántúl és Szlavónia, Felföld, Alföld, Erdély és Bukovina, Gyimes és Moldva – területéről összeállított

programot. (Választható bármely nemzetiségi anyaga is valamelyik magyar dialektus helyett.) A meghallgatáson egy szabadon választott műsorblokkot (3-5 perc) kell előadni, mely kapcsolódjon a dolgozat témájához. A másik két bemutatandó anyagot a zsűri választja ki a beadott műsortervből, mely tartalmazzon a népzene archaikusabb rétegeiből különböző karakterű dallamokat, parlando és rubato dallamokat egyaránt.

Nemzetiségi pályázó repertoárja saját nemzetisége két különböző dialektusának anyaga legyen, harmadikként magyar, vagy más nemzetiségi anyag választható.

Hangszeresek indulhatnak szólistaként és hagyományos összetételű hangszeres csoportban. A hegedűt és cimbalmot kivéve a hangszeres szólistáknak legalább két különböző hangszeren kell beadni a műsortervet és bemutatni a műsort (pl. tekerő-duda, tambura-citera, furulya-duda).

Az énekes és hangszeres szólisták kísérettel is pályázhatnak.

- Néptánc

A szólistaként vagy párosan induló néptáncos pályázóknak 2 x 3-5 perces produkciót kell bemutatnia. A szabadon választott tánc az elméleti dolgozat témája. A másodikikat a zsűri választja ki a pályázó által benyújtott repertoárból, amely tartalmazzon a három táncdialektusból legalább két-két táncípust. A három közül az egyik helyett választható a valamelyik Kárpát-medencei néptáncdialektusa is.

Nemzetiségi pályázó saját nemzetisége két különböző dialektusának anyagát hozhatja. A választott tánc kapcsolódjon dolgozatának témájához. Repertoárjában szerepelhet saját nemzetiségének másik dialektusa (anyaországi tánc-hagyomány), vagy a Kárpát-medence magyar, illetve más nemzetiségének tánc-hagyománya.

Az első táncot eredeti, a másodikikat jelzett viseletben kell előadni. Zenekart és próbalehetőséget biztosítunk.

- Népmese

A pályázónak egyórás műsortervet kell benyújtani. A terv tartalmazza a népmese legfőbb műfajaiból egy-egy alkotást (tündérmese, trufa, novellamese, állatmese, legenda, monda stb.) A mesék előadhatók irodalmi, vagy tájnyelven. A szabadon választott 5 perces mese, vagy meserészlet után a zsűri a repertoárból még egy 3 perces anyagot kér.

II. Tárgyi alkotóművészet

A választott szakágban 5 egyedi tárgyat, vagy egy funkcionálisan összetartozó tárgycsoportot, vagy egy 5 darabból álló tárgycsoportot kell beküldenie.

Nagyméretű tárgyak és köztéri tárgyegyüttesek készítői legalább A/4 formátumú képekkel pályázhatnak. Bútorkészítők – amennyiben lehetőségük van a beszállításra – teljes bútoregyüttesel pályázzanak, ha ezt nem tudják megoldani, akkor legalább A/4 formátumú fotót és a garnitúrához tartozó két reprezentatív tárgyat küldjenek be.

Az alkotó önálló tervezéssel, a népi alkotóművészet hagyományaira építő, vagy azt felhasználó tárgyakkal pályázhat.

A pályázati anyagok és a dolgozat benyújtásának határideje:

2001. április 30.

Az értékelés és a meghallgatás időpontjáról (május) a pályázó értesítést kap.

A pályázattal kapcsolatos bővebb felvilágosítás:

Magyar Művelődési Intézet
Népművészeti Főosztály
1011 Budapest, Corvin tér 8.

NYÁRI TÁBOROK

Magyarországi német tánctanfolyam Pécs

2001. április 29.

Információ:

Német Néptánchagyományok Ápolása
Alapítvány – Heil Helmut
7621 Pécs, Szent István tér 8-10.
Tel./fax: 72/332-688

Népi játékok és kézműves tanfolyam IV. osztályos gyerekek számára

Választ – Kolozs megye

2001. június 17-24.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie
1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813,
0040.95.332-370, 0040.948.00533
(mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szepgyula@i-card.ro
Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,
Pestújhelyi Közösségi Ház
1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

Nyári néptánc, kézműves és lovastábor

Csikóváralja

2001. június 24- július 1.

7-12 éves gyermekeknek

2001. július 15-22.

7-12 éves gyermekeknek

2001. július 29- augusztus 5.

12-18 éves korig

Költsége: 23.000,- Ft (teljes ellátás,
szállás, lovaglási díj, programok díja)

Információ:

Poszuk József és Dénes Annamária
Tel.: 343-0758,
214-3521 (Táncház Egyesület)

Betyártábor

Galgahévíz

2001. június 24-30. és július 1-7.

(létszám függvénye)

Információ: Balla Zoltán

2193 Galgahévíz, Dobó I. u. 24.
Tel.: 28/461-494, 20/313-5419

V. Moldvai Csángó Tánctábor

Tiszadob

2001. június 25- július 1.

Moldvai csángó táncok tanítása haladók
és táncsoportok számára, daltanítás,
hangszeroktatás (furulya, kavál, hegedű,
koboz) moldvai vendégek segítségével
Házigazda: Tündik Tamás
Részvételi díj május 30-ig történő befi-
zetéssel: 15.000,- Ft, vagy a helyszínen:

- étkezés 1.000,- Ft/nap/fő

-szállás: 1.000,- Ft/nap/fő

-tábordíj: 1.000,- Ft/nap/fő

Információ:

Gyepük Népe Alapítvány
2040 Budaörs, Szivárvány u. 8. X/59.
Tel.: 06-23/422-019, 06-30/260-9467

XIX. Téka

Népművészeti Gyermek Tábor

Boldogkőváralja

2001. június 25- július 2.

Mesterségek tanulása:

szövés, agyagozás, nemezelés,
gyöngyfüzés

Ének, zene, tánctanulás

Minden este táncház

Hlinyánszky Tamással,

Fisser Szilviával és Varga Zsuzsával!

Részvételi költség (sátorhely, étkezés,
oktatás): 16.000,- Ft

20 fő feletti csoport egy kísérijének

ingyenes részvételt biztosítunk.

Sátrat, hálózsákok, étkészletet, tisztasági
felszerelést mindenki hozzon magával.

Információ:

- Lányi György: 30/970-1547

- Garáné Magyar Katalin: 30/967-9242

- Havasréti Pál: 30/940-1242

http://w3.datanet.hu/~teka

e-mail: teka@mail.datanet.hu

Néptáncoktatói tanfolyam

(német nemzetiségi táncok)

Pécs

2001. június 28-30.

Információ:

Német Néptánchagyományok Ápolása
Alapítvány – Heil Helmut
7621 Pécs, Szent István tér 8-10.
Tel./fax: 72/332-688

Népzene-néptánctábor gyerekeknek és ifjaknak

Választ – Kolozs megye

2001. július 2-9.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie
1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533

(mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

„Kaláris” Népművészeti Gyerektábor Nagykálló - Harangod

2001. július 4-12.

Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvá-
gás, gyermekjátékok, kézműveskedés
Részvételi díj (sátorhely, anyagszükség-
let, napi háromszori étkezés):

- 14 éves korig: 16.000,- Ft (sátorszál-
lással), 14.000,- Ft (sátorszállás nélkül)

- 14 éves kortól: 18.000,- Ft (sátorszál-
lással), 15.000,- Ft (sátorszállás nélkül)

Jelentkezési határidő: 2001. június 15.

Információ:

Stock Gyula igazgató

II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ

4320 Nagykálló, Batori u. 1.

Tel.: 42/263-141

Méta Népzenei Tábor

Kadarkút

2001. július 7-15.

Információ, jelentkezés: Almásy Zsuzsa

Tel.: 06-60/394-219

e-mail: ald-fa@matavnet.hu

IV. Maros-Küküllőmenti Népzene és Néptánc Tábor

Magyarlapád

2001. július 8-15.

Információ: Ethnika Alapítvány

Cím: 3331 Lopadea Nouă nr 8, jud.

Alba, Romania

Tel./fax: 00.40.64.198813,

00.40.58.804909

mobil: 00.40.94.370819,

00.40.95.322370

e-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Kézműves tábor

Piricse

2001. július 8-18.

Információ:

Nyíres Egyesület – Szabó Miklós

4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel.: 42/280-405

Kézműves Alkotó Tábor

Nagykörű

2001. július 9-18.

A Nagykörűi Tájház 2001-ben is meg-
rendezi hagyományos kézműves alkotó-
táborát.

A táborban mézesbábót, gyöngy-,
lószőrészereket, gyertya- és bábkeszi-
tést lehet tanulni.

Információ és jelentkezés:

Sziráki Éva, 5065 Nagykőrű, Jókai u. 49., Tel.: 56/494-348 vagy Tourinform Iroda, 5065 Nagykőrű, Kossuth tér 1., tel./fax: 556/496-305

„Kaláris” Népművészeti Tábor

Nagykálló - Harangod

2001. július 14-22.

Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvágás, gyermekjátékok, kézműveskedés *Részvételi díj (sátorhely, anyagszükséglet, tiszteletdíjak):*

- felnőtteknek: 10.000,- Ft + étkezés
 - 14 éven alul: 7.000,- Ft + étkezés
 - 4 éves korig: térítésmentes + étkezés
 - 4-6 éves korig: 3.000,- Ft + étkezés
- Étkezést a helyszínen és a jelentkezési lapon lehet igényelni.

Jelentkezési határidő: 2001. június 15.

Információ: Stock Gyula igazgató
II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ
4320 Nagykálló, Bástori u. 1.
Tel.: 42/263-141

Rece-fice balkáni táncmuzikáns tábor

Balatonföldvár

2001. július 20-29.

Információ a Rece-Fice táncmuzikáns táborban:
Fáklya Klub, Bp., VI. Csengery u. 68.
Minden hétfőn. Vidékieknek levélben is:
Rece-Fice együttes, Bp. 1022 Barsi u. 5.
Tel.: 326-7791

XIX. Téka Országos és Nemzetközi Népművészeti Tábor

Boldogkőváralja

2001. július 21-29.

Mesterségek tanulása: szövés, agyagózáás, nemezelés, gyöngyfüzés, kőfestés
Táncok: felvidéki, gyimesi, moldvai, magyarpalatkai táncok
Minden este bál!

Meghívott vendégek: Kallós Zoltán, „Nyiki-nyaka” és bandája
Királyhelmeccről, gyimesi zenészek, Kerényi Róbert, Dresch Mihály, Palatkai zenekar, Szántó Ferenc Magyarbecéből

Muzsikál: Téka és Szeredás együttes
Zenészek! Muzsikálni, bulizni jöhettek féláron!

Részvételi költség:

- 3 éves korig ingyenes
- 3-14 éves korig: 7.000,- Ft
- 14 év felettieknek: 8.000,- Ft

Étkezési költség: 1.200,- Ft/nap/fő
Sátrat, hálózsákokat, étkezésletet, tisztasági felszerelést mindenki hozzon magával.

Információ:

- Lányi György: 30/970-1547
- Garáné Magyar Katalin: 30/967-9242
- Havasréti Pál: 30/940-1242
<http://w3.datanet.hu/~teka>
e-mail: teka@mail.datanet.hu

Népi játékok és kézműves tanfolyam V-VIII. osztályos gyerekek számára

Válaszút – Kolozs megye

2001. július 23-30.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szepgyula@i-card.ro
Magyarországon: Pintér Zsuzsanna, Pestújhelyi Közösségi Ház 1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

II. Családos kézműves tábor

Válaszút – Kolozs megye

2001. július 23-30.

Jelentkezés: Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szepgyula@i-card.ro
Magyarországon: Pintér Zsuzsanna, Pestújhelyi Közösségi Ház 1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

Népzenei és Néptánc Tábor

Tisza-Folk Alapítvány

Tisza-Écske

július 28- augusztus 4.

Tanítás:

- népi hangszerek (citera, furulya, tekerőlant, koboz)
- népdaléneklés
- gyermek és felnőtt néptánc oktatás
- kézműves foglalkozások (hagyományos technikák)

Részvételi díj (szállás, oktatás, napi háromszori étkezés):

- 12 év alatt: 17.900,- Ft
 - 12-18 év között: 20.600,- Ft
 - 18 év felett: 22.600,- Ft
 - nyugdíjasoknak: 17.9000,- Ft
- Sátorozás esetén a táborozó részvételi díja 2.800,- Ft-tal csökken.
Együtteseznek 10 fő felett kedvezményeket adunk!

Információ: Urbán Zoltán táborvezető

6060 Tiszakécske, Szent Imre tér 1.
Tel.: 76/442-069, 20/398-4822
e-mail: tisz-folk@matavnet.hu

Gyimesi Népzene és Néptánc Tábor Gyimesközélpok

2001. július 28- augusztus 4.

Tánc- és zeneoktatás adatközlők közreműködésével, báboktatás, lovaglás, kézműves foglalkozások
Muzsikálnak: Zerkula János, Timár Viktor, Mihók Mihály
Információ: Táncház Egyesület
Tel.: 214-3521

XI. Kalotaszegi

Népzene és Néptánc Tábor

Kalotaszentkirály

2001. július 29- augusztus 5.

Jelentkezés:

Archívum Kulturális Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, str. Gheorghe Dima nr 22/23, jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533
e-mail: szepgyula@i-card.ro
Magyarországon:
Pintér Zsuzsanna,
Pestújhelyi Közösségi Ház
1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

XX. Nemzetközi

Táncmuzikáns és Zenész Tábor

Jászberény

2001. augusztus 4-11.

Információ:

Szűcs Gábor
Jászság Népi Együttes
5100 Jászberény, Víz u. 1.
Tel./fax: 57/411-294

Mezőségi Népzene és Néptánc Tábor

Válaszút

2001. augusztus 5-12.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány
Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania
Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370, 0040.948.00533 (mobil) – Németh Ildikó
e-mail: szepgyula@i-card.ro
Magyarországon:
Pintér Zsuzsanna,
Pestújhelyi Közösségi Ház
1158 Budapest, Szűcs István u. 45.
Tel./fax: 410-7168

XIII. Pécsi Német Néptánc Tábor

Pécs

2001. augusztus 6-12.

Információ:

Német Néptánchagyományok Ápolása

Alapítvány – Heil Helmut

7621 Pécs, Szent István tér 8-10.

Tel./fax: 72/332-688

Tatros Tábor Moldvában

Somoska

2001. augusztus 6-12.

Hangszeres zeneoktatás:

Furulya - Legedi László István, Kerényi

Róbert

Hegedű - Mandache Aurel

Koboz - Róka Szabolcs

Tánctanulás adatközlőktől Fülöp Attila

segítségével

Szállás: családknál

Étkezés: 750,-/fő/nap

Részvételi díj, napijegy: 1.500,- Ft/fő

Heti jegy: 6000,-Ft/fő

Utazással (Budapest-Somoska-Budapest

mikrobusszal), teljes ellátással a részvételi díj: 25.000,-Ft

6 éves korig a tábor ingyenes!

Jelentkezési határidő: június 30.

Befizetés: 11991119-98997853

Információ: Benchea Gratzky

Tel.: 20/347-3634

e-mail: Fulopa@mail.datanet.hu,

Gratzky@dpg.hu

Magyarpéterlaki Népzene

és Néptánc Tábor

Piricse

2001. augusztus 10-20.

Muzsikál: Csiszár Aladár és zenekara

(Magyarpéterlaka)

A tábor szakmai vezetője:

Vavrinecz András

Információ:

Nyíres Egyesület – Szabó Miklós

4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel.: 42/280-405

Vajdaszentiványi

Népzene és Néptánc Tábor

Vajdaszentivány – Maros megye

2001. augusztus 12-19.

Információ: Varga János

Tel.: 06-99/320-213, 06-20/326-4339

IV. Ördögös

Népzenei Tábor Gyerekeknek

Kiskunhalas

2001. augusztus 12-18.

A programban:

- népi hangszerek (hegedű, mezősegi brácsa, nagybögő, cselló, citera, klarinét, furulya)

- ének oktatása kezdők és haladóbbak számára

Ezen kívül gyermekjátékokat, közös éneklést és zenélést, előadásokat és táncházakat is szervezünk.

Vendég: Hodorog András (Románia, Bákó megye, Klézse)

Előadás: dr. Halmos Béla

Szabadidőben lehetőség van sportolásra, strandolásra és fafaragásra.

Hangszert hozzá! magaddal!

Információ:

dr. Maruzsenszki József

6400 Kiskunhalas, Harangos tér 11.

Tel.: 06-77/424-346, 06-30/9635-826

Kézműves, népzene és néptánc tábor

moldvai, szórványvidéki gyerekeknek

Válaszút – Kolozs megye

2001. augusztus 16-23.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533

(mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestúj helyi Községi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Kézművészeti tanfolyam

pedagógusoknak

Válaszút – Kolozs megye

2001. augusztus 16-23.

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie

1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813,

0040.95.332-370, 0040.948.00533

(mobil) – Németh Ildikó

e-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországon: Pintér Zsuzsanna,

Pestúj helyi Községi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

II. Tekerő és Duda Szaktábor

Boldogkőváralja

2001. augusztus 22-26.

Információ: Havasréti Pál

Tel.: 06-30/940-1242, e-mail:

teka@mail.datanet.hu

Villó Énekegyüttes

Köszönteni jöttünk szent keresztfa...

Fenti című műsorunk elsősorban a nagybőjt idejére szól. Népdalénekesként a népi liturgia olyan zeneileg értékes darabjait válogattuk össze, amelyek vallásos tartalommal és funkcióval bírnak, egyben magukon viselik a profán népdalok stílusjegyeit. Az előadás anyagát magyar nyelvű népelemek, énekelte imádságok, archaikus népi imádságok és latin nyelvű liturgikus énekek alkotják.

A fejlett zenei memória a paraszti intelligencia fontos eleme. Ennek segítségével régi korok egyházzenejének énekei éltek tovább azok stílusjegyeivel, jellegzetes előadási gyakorlatával együtt. A gregorián mise tételeit a moldvai magyarság közösségi használat által eredeti, latin szöveggel őrizte meg. Az írott kultúra hasonló folklorizációja valósult meg a szóbeliség segítségével Szardínia szigetén, ahol többszölamban énekelnek liturgikus énekeket, szintén latinul.

Az összeállítás elsősorban a katolikus hagyományra épül. Műsorunkat azonban ökumenikus szellemben, nem csak katolikus közönség elé szánjuk, hiszen a Húsvét egyetemes üzenete és tartalma mindenkibe szól.

Az együttes tagjai: Dobák Katalin, Horváti Kata, Papp Ágnes, Szabó Ágnes.

Az előadás a tavalyi évben országosztarte kedvező fogadtatásban részesült számos helyszínen és szakmai fórumon: Gödöllő, Kastélytemplom; Szeged, Alsóvárosi Művelődési Központ; Szentendre, Szabadtéri Néprajzi Múzeum; Budapest, Városmajori templom; Magyarpolány, Polányi Passió; Taliándörögd, Művészetek Völgye; Velem-Szombathely, Kálvária templom (Népzene tanárok III. Országos Szakmai Találkozója); Székesfehérvár, I. Pesovár Ferenc Országos Csoportos Népdalénekelési Verseny és Népdaloktatási Konferencia; Zsámbék, Katolikus templom (Templomi szókólák liturgikus továbbképzése – zárókoncert).

2001. évi nagybőjt előadásaink:

03. 24. 18h Szent Anna templom, Bp.

03. 27. 17h Református Egyházkerületi

Székház, Miskolc

03. 28. 18.30 Egyetemi templom, Bp.

04. 01. 19h Pálos Lyceum templom, Pécs

04. 05. 19h Ferences templom, Szeged

04. 07. 19h Szent Imre templom,

Székesfehérvár

04. 16. 11h Szabadtéri Néprajzi Múzeum,

Szentendre

További információ: Papp Ágnes

1094 Budapest, Páva u. 28. IV/3.

T: 1/217-5095, pppagnes@matavnet.hu

Táncházi Farsang az FMH-ban

Az idei farsangot rendkívül sokszínű műsorral ünnepelte az FMH. A 2001. február 10-én megrendezett összejövetelen nem kevesebb, mint hat zenekar lépett színpadra a bíres körteremben. Már a kezdéskor éreztük, hogy nem mindennapi buli készül, hiszen már hét órakor lelkes csoport várta az első zenekar, az Égenföld színrelépését. A hangulatteremtő moldvai dallamok után gyimesi és somogyi táncokat lehetett tanulni.

Őket a fiatalokból álló Klezmer R's követte, akik – mint nevük is elárulja – klezmert játszottak. A sodró lendületű zene és a Machot Halachavot táncosainak produkciója egy-kettőre magával ragadta a közönséget.

Kilenc óra körül már az ír zene egyik jelentős hazai képviselője, a Greenfields muzsikált. A közismert dallamoknak és lépéseknek köszönhetően zsúfolásig megtelt a körterem. Az előtérben osztogatott forralt bor és pogácsa nagyon kelendőnek bizonyult, s ezért köszönet a Háznak.

A farsangi hangulatról ezt követően a Söndörgő zenekar gondoskodott, akik mentősnek, katonának, indiánnak és „rosszlánynak” öltözve szíjlattattak meg különféle délszláv és balkáni dallamokat. Ezután lépett színpadra nagy sikerrel a kelet-európai tradicionális zsidó zenét játszó Pannónia Klezmer Band. Nagy örömmünkre szolgált, hogy ismét feltűntek a szép mezítlbas táncosok, Rudas Judit vezetésével.

Az est végén sorra kerülő Csűrrentő együttes ismét bebizonyította, hogy az igazi táncházasoknak nem számít a „késői-korai” időpont. A fergeteges moldvai táncok szünetében a tombolán értékes ajándéktárgyak és már nehezen megszerezhető antikvár könyvek leltek gazdára. A zenészeknek be kellett látni, hogy a „gyorsasági versenyt” még hajnalban is túl sokan bírják. A kért számoknak köszönhetően „kissé” elbúzódott a vége, így a zenekar tagjai egyenként levonulva voltak kénytelenek tánc közben távozni.

Ezen az estén mindenki jól érezte magát. A siker titka egyszerű: remek együttesek, jó zene, és persze bálás közönség.

Benkő András

Tizenöt éves a Gajdos

A tanárképzőtől Magyarpéterlakáig

A nyolcvanas évek elejétől mindig volt Egerben legalább egy, néha több táncházas zenekar, melyek összetétele és elnevezése gyakran változott. Ezek egyikének, a Kalodának megmaradt tagjai – vezetőjük, Kamrás Lajos kiválása után – Fajcsák Attila javaslatára 1986-ban felvették a Gajdos nevet. (A gajd- szótó több európai nyelvben dudát jelent.) Az akkori együttesből mára csak Okos Tibor és Horváth Attila maradt. A jelenlegi primás, Szabó Attila 1989 óta játszik velük. 1993-ban társult hozzájuk a cimbalmos, Király Tibor. Énekesük, Maczkó Mária 1995-ös csatlakozásával vált teljessé az együttes, s azóta változatlan összeállításban zenélnék. Valószínűleg ez sikerük egyik titka: a zenei felkészültség, a rendszeres munka, a folyamatos tanulás mellett az összeszokottság is bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy nemcsak a város büszkeségei, hanem a szakma is a legjobbak között tartja számon őket.

2001-ben tehát a Gajdos megalakulásának tizenötödik évfordulóját ünnepelhetjük. Ebből az alkalomból beszélgetek az együttes két tagjával, Okos Tiborral és Szabó Attilával. A közelmúltban elég szokatlan feladatra vállalkoztak: a Gárdonyi Géza Színház felkérésére Katona József Bánk bánjában játszanak középkori stílusú zenét. Egyik ilyen színpadi fellépésük után beszélgetünk a színház társalgójában.

– Kezdetben, tudtommal, nem népzeneésznak indultatok. Bár Király Tibort leszámítva mind ének-zene szakon végeztetek az egri főiskolán, és zeneiskolába is jártatok, nem azonnal alakult úgy, hogy népzene-szek lesztek, s a hangszereket tekintve sem mindegyikötöknél vezetett egyenes út jelenlegi fő hangszeréhez. Bár Szabó Attila kivételével nehéz is ilyenről beszélni, mert az együttes többi tagja egy-egy fellépés során többféle hangszert is megszólaltat. Nekem ez kicsit rejtély is, hogyan tud valaki egyaránt játszani olyan, látszólag egymástól távoli zeneszerszámokon, mint a furulya, a duda, vagy a kontra. Tibor, hogy alakult ez Nálatok?

O.T.: Mindannyian jártunk zeneiskolába, de csak Attila az, akinek gyerekkora óta a mai napig a hegedű a fő hangszere. A középiskolában el-

kapott minket a gitározási láz, ami akkor nagy divat volt. Így azután pengetős hangszereken kezdtük az együttesben való zenélést. Korábbi együttesemben, a Kalodában nem is volt vonós. Később vállaltam, hogy megtanulok furulyázni, majd dudálni. Zenésztársunk, Fajcsák Attila elhatározta, hogy megtanul hegedülni, ekkor én brácsázni kezdtem, Horváth Attila pedig bőgőzni. A továbbiakban párhuzamosan megmaradt a pengetős játék és az újonnan megtanult hangszerek használata is. Valóban távoli hangszerek a brácsa, a duda és a furulya, mindegyik egész embert kívánna, napi tíz óra gyakorlás se lenne elég. Így is igyekszem minden nap néhány órát gyakorolni, de az a soros feladattól függ, hogy melyik hangszer kerül előtérbe. Most épp a furulya szorult leghátrébb.

– Pedig először azzal nyerted el a Népművészet Ifjú Mestere címet, még 1989-ben.

O. T.: Valóban. Én fúvós hangszeres voltam a zeneiskolában, klarinétos, s az ujjaimban benne vannak azok a mozdulatok, amelyek fúvósokhoz kellene, meg kialakult egy olyan légzéstechnikám, hogy akkor is úgy veszem a levegőt, amikor sétálok, mint amikor fúvós hangszeren játszom. Ezért aztán nem jövök zavarba, ha furulyáznom kell, de az természetesen a virtuozitás rovására megy, ha az ember nem egy hangszerre koncentrálni.

– Hogyan kerültetek kapcsolatba egymással és a népzenevel?

Sz. A.: Először Horváth Attila végzett közülünk a főiskolán. Ő akkor már zenélt Okos Tibivel. Én Király Tibi évfolyamtársa voltam, de ő matematika-technika szakos volt, s csak a főiskola 1991-ben történt befejezése után tanult meg cimbalmozni, amikor hazament Ózdra tanítani. Bár ének szakos voltam, a magyar népzeneről nem tudtam semmit. Egyik alkalommal a szomszéd kollégium mellett mentem el, ahonnan épp Tiborék zenéje szűrődött ki. Bementem, s olyan „érdekes” hangszereken láttam őket játszani, mint a hegedű, a brácsa, és a bőgő. Még azt se értettem, hogy miért van a brácsán csak három húr. Bár ének tagozatos általános iskolába is jártam, semmit nem tanultunk az autentikus népzeneről. Kértem kottákat Tibitől, aki brácsán játszott, de mondta, hogy olyan nincs,

csak akkordokat lehet fogni a hangszerén. Hiába hoztak később is lejegyzéseket, kiderült, hogy ezt igazából csak hallás után lehet megtanulni. Klasszikus hegedűs észjárással nagyon nehéz ezt kottából megcsinálni.

– *Pedig ez már a nyolcvanas évek végén történt, másfél évtizeddel a táncházmozgalom beindulása után. Hogy lehet, hogy egy ének szakos nem hallott ezekről a dolgokról?*

Sz. A.: Hiába tanultam hatéves korom óta klasszikus hegedűt, a gimnáziumban rockzenét játszottam. Nem is tudtuk, mi az a táncház. Csak amikor 1988-ban meghallottam, hogy milyen jó ez a zene, kezdtem vele foglalkozni.

– *És Te, Tibor, kitől hallottál először népzene?*

O. T.: Én Fajcsák Attiláék *Fuszulyka* együttesétől. Korábban én is belesodródtam a „gitározósdiba”, de engem sohasem vonzott a rock zene. Csak akusztikus és klasszikus gitáron játszottam, kedveltem a reneszánsz zenét, s annak ugye elég közel áll a hangása a népzenehez. A Kaloda zenekarban megzenésített verseket is játszottunk, s egyik előadásunk után kérdezte meg Fajcsák Attila, akinek épp akkor oszlott fel az együttese, hogy nem lenne-e kedvem népzenet játszani. Nagy örömmel mondtam igent.

– *Jártatok-e népzene gyűjteni abban az időben?*

O. T.: Eleinte inkább feldolgozókat csináltunk, de később, ahogy kezdtünk átállni a vonószere, népzenei táborokba jártunk, ott hallottunk olyan felvételeket, amelyekből lehetett tanulni.

– *Hallottam már olyan vélekedést, hogy ezt a fajta zenét nem is lehet igazából kottából megtanulni, csak másoktól ellesni.*

Sz. A.: Egy falusi primás mondjuk ötven-hatvan évig tanulja egyetlen dialektus zenéjét. Ennek a több évtizednek a tapasztalatát egy fiatal táncházas zenész nem tudja rövid idő alatt átvenni, leutánozni. Esetleg akkor, ha egyetlen dialektusra specializálódik. Tőlünk azonban elvárják, hogy a táncházakban egyformán játszunk mezőszegi, székelyföldi, kalotaszegi, szatmári stb. zenét. Ezért egyetlen dialektusba soha nem fogunk tudni úgy elmélyülni, mint az a primás, aki évtizedekig benne él. Természetesen próbáljuk minél hitelesebben eljátszani az adott vidékek zenéjét, de ennek vannak korlátai.

– *Úgy tudom, mostanában viszont Ti is gyakran jártok gyűjteni. Ezek-*

nek az utaknak a technikákat illetően, vagy érzelmi feltöltődés szempontjából van inkább haszna?

Sz. A.: Mindkettő. Technikailag is meg kell tudni egy az egyben csinálni, de az, hogy technikailag tudom, még nem jelenti, hogy teljesen enyém a stílus. Annak ülednie kell. Hiába tudom a hangokat, a vonózást, sokszor tekintélyes idő eltelik, míg egyszer csak a helyére kerül minden. Az időtényezőt nem lehet figyelmen kívül hagyni. Vannak nagyon tehetséges fiatal zenészek, akik technikailag szinte már mindent tudnak, de mégis valami hiányzik még a játékból.

– *Ha már a dialektusokról beszélünk, vannak kedvenceitek?*

O. T.: Egy táncházas zenekartól általában elvárják, hogy egyaránt tudjon játszani dunántúlit és szatmárit, székit és kalotaszegit stb. Ennek ellenére minket szoktak a táncosok úgy emlegetni, mint „sokoldalú” zenekart. Tényleg ritka, hogy egy zenekar vonóst is játszik, meg moldvait vagy dudás zenét stb. Ennek persze ára van, mert az az együttes, mely

Gajdos

egyetlen fajtát játszik, természetesen profibbá válhat abban. A koncertjeink viszont nyilván színesebbek. Egyébként a zenekar felállása meghatározza, hogy leggyakrabban olyan zenét játszunk, amiben cimbalom is van (székelyföldi, bonchidai, szatmári stb.). Ami mindnyájunk kedvence és érzelmileg is kötődünk hozzá közös útjaink eredményeképpen, az a magyarpéterlaci zene.

– *Miért pont ennek, a Maros felső folyásánál található falunak a zenéje ragadott meg benneteket? Azt tudom, hogy a híres magyarpéterlaci primáshoz, Csiszár Aladárhoz, akinek tavaly a Fonónál is megjelent egy CD-je az Új Pátria sorozatban, évek óta barátság fűz titeket.*

Sz. A.: Így van. A ma élő primások között ő kiemelkedő. Archaikus anyagot és nagyon szép dallamokat muzsikál. Embernek is rendkívül közvetlen, szívesen tanít. És az a zene is nagyon jó. A közvetlen tapasztalat is nagy érzelmi feltöltődést jelentett. Ráadásul sikerült támogatást elnyerünk a kassai székhelyű Kárpátok Alapítványtól, melynek tevékenysége több országra kiterjed, s magyarországi központja éppen Egerben van. Ez a támogatás lehetővé teszi, hogy egy évig rendszeresen kijárjunk, s a Magyarpéterlaci Zenekar teljes anyagát felgyűjtsük. Ez nem csak magyar, hanem román és cigány zenei gyűjtést is jelent. A végén egy oktató hangkazettát is kell készítenünk olyan táncegyüttesek részére, melyek a Maros-mente táncait akarják tanulni. Ezt a táncegyüttesek ill. koreográfusaik ingyen megkapják tőlünk.

– *Tudjuk Rólatok, hogy 1990 óta, általában havi rendszerességgel táncházatok van Egerben, az utóbbi években az Ifjúsági Házban. 1994 óta kaptok meghívásokat az évenkénti magyarországi táncháztalálkozókra. Kilenc éven át az Ózd melletti Arló nyári táborának voltak zenei házigazdái, emellett az egri Lajtha László Táncgyűttes kíséretét is elláttátok. De úgy tudom, hogy havonta még Bécsben is volt táncházatok, illetve ott is részt vettetek az évenkénti bécsi magyar táncháztalálkózón.*

O. T.: Igen, de a bécsi táncházak működési rendje épp változóban van. A Collegium Hungaricumban kerülnek megrendezésre a jövőben, s több zenekart szándékoznak foglalkoztatni, így nekünk feltehetően évente két-három alkalommal lesz módunk ott játszani.

– *Számomra – s gondolom sokak számára – az elmúlt években egyik*

legemlékezetesebb fellépések az volt, amikor az egri szimfonikusokkal adtak közös újévi koncertet „A fonótól a koncertteremig” címmel. Ennek során először a népi dallamok autentikus megszólaltatását, majd közvetlen utána a komolyzenei művekben történt feldolgozását hallgathatta meg a közönség. Ilyen jellegű kísérletekkel már mások is próbálkoztak (korábban a Jánosi együttes, legutóbb a Muzsikás, a Bartók Albumában), de annak a koncertnek az anyaga szerintem szintén magában hordozza a folytatás és talán egy lemez lehetőségét is.

O. T.: Ez valóban így van, s nem is zárjuk ki a folytatás lehetőségét. Mindkét félben megvan a hajlandóság, de mindkettőnek a legnagyobb problémája a menedzselés hiánya. Egy ilyen koncertsorozat vagy lemezfelvétel igen nagy szervezést igényelne, s mi, zenészek elsősorban a muzsikálással szeretnénk foglalkozni kevés szabad időnkben, hiszen nem főállású zenészek vagyunk, hanem mindnyájan tanítunk.

– Szóljunk az énekesekről is! Vele milyen gyakran találkoztok?

O. T.: Maczkó Mária Turán lakik, de – a fellépéseket nem számítva –

általában hetente egyszer, a keddi próbákon találkozunk vele. Ő korábban a Magyar Állami Népi Együttes tagja volt. 1995-ös lemezfelvételünknel jöttünk vele össze igazán, azóta a zenekar állandó énekesének számít.

– Azt hiszem, a 2000. év különösen gazdag volt mind az egész együttes, mind tagjainak életében. Említsük meg először talán az egész együttest érintő legfontosabb eseményeket.

O. T.: A millenniumi évre a Lajtha László Néptáncegyüttes Énekes István koreográfiájával, Ezer év táncai címmel táncjátékot készített. Ennek zenéjét én állítottam össze, s mi játszottuk. A produkciót több alkalommal is előadták. Februárban Lyonban szerepeltünk a jászberényi gyermek táncegyüttesel. Júniusban volt a Jézus születése c. ifj. Csoóri Sándor–G. Nagy Ilián népzenei opera ősbemutatója az egri várban, melynek egyik számát a zenekar szerezte. Ám ekkor már nem voltunk itthon, mert egy hathetes portugál–spanyol koncertkörútra mentünk a Ghymes együttes menedzserének szervezésében, melynek során huszonhárom koncertet adtunk. Augusztusban a Csillagláng című darab előadásán léptünk fel a Tolcsvay trióval. Összel többször jártunk Bécsben, majd novemberben indult a Gajdos klub is.

– Erről még részletesebben is szólnánk, de előbb még valamit egyéni útjaitokról, amikor nem a Gajdos, hanem valamelyik más együttesel szerepeltetek. Attila, tudtommal Te még Ausztráliába is eljutottál!

Sz. A.: Igen, az olimpiai játékokkal párhuzamosan kulturális programok is voltak Sydneyben, melyre egy magyar művészdelegáció is kiutazott. Ennek része volt a Csík Zenekar. Régi barátság fűz a kecskeméti Csík Jánoshoz és együtteséhez, három éve szerepelek velük „kültagként”. Játsoztam második lemezükön (s tavasszal vesszük fel a harmadikat), együtt léptünk fel a Nemzeti Múzeumnál a TV által is közvetített március 15-ei műsorukban és más helyeken. Most meghívtak, hogy tartsak a zenekarral Sydneybe. Magyarországon azon kiválasztott országok között volt, akik keresztmetszetet adhattak országuk kultúrájáról.

– A folkMAGazin decemberi számából meg arról értesültem, hogy Ti bor Írországbán járt.

O. T.: A Magyar Dudazenekar tagja vagyok, mely nem állandó összeállításban szerepel. 2000-ben meghívást kaptunk az ősi kelta fővárosba,

Armaghba, hogy nemzetközi dudástalálkozón vegyünk részt. Hat éven át rendeztünk korábban Egerben országos dudástalálkozókat, az utolsó már nemzetközi volt. Épp 2000-ben vált volna világtalálkozóvá az esemény, de sajnos 1998-ban a kellő támogatás hiányában be kellett szüntetnünk.

– Talán beszéljünk még a Gajdos klubról, mely tevékenységeknek egyik legújabb színterét. Két nagyon szép estének lehettünk már tanúi a Keresztény Ifjúsági Klubban. Az elson az ifj. Csoóri Sándor vezette Ifjú Muzsikás együttes, a másodikon énekesetek, Maczkó Mária volt a vendégeitek. Honnan az ötlet és milyen további terveitek vannak?

O. T.: Tolcsvay Bélának van egy hasonló klubjuk. Sokan panaszkodtak, hogy a táncban nincs alkalom beszélgetésre, s a táncnak is elég korán véget kell vetni. Szeretnünk volna egy olyan találkozási lehetőséget, ahol zene is van, lehet beszélgetni meghívott vendégekkel, meghittebb hangulatban tölthetnek a zenészek, vendégeik és közönségük néhány órát. Mire ezek a sorok megjelennek, már túl leszünk februári klubestünkön, melynek Sebestyén Márta a vendége. A további meghívottak a tavasz folyamán terveink szerint: március 9-én Szomjas György filmrendező, áprilisban a Tolcsvay trió, májusban Halmos Béla és Sebő Ferenc.

– És a jubileum megünneplésére mivel készültök?

Sz. A.: Őszre tervezünk egy jubileumi koncertet. Addigra szeretnénk elkészíteni új lemezünket is. Addig persze még sok fellépésünk lesz, a közeljövőben táncházaink és a Gajdos klub havonkénti rendezvényei mellett, a márciusi egri Maratoni Folk Hétvégén is találkozhat velünk közönségünk.

– Hallhattuk, hogy más együttesekben is szívesen fogadnak benneteket. Engem például meglep, amikor hallom, hogy a Csík Zenekar vezetője felkér még egy primást, Attilát, hogy álljon be melléje második primásnak. De sok rendezvényen tapasztaltam már, milyen örömmel állnak össze a különböző együttesek zenészei, hogy együtt muzsikáljanak. Ezek szerint népzeneészek között nincs szakmai féltékenység?

O. T.: Nincsen, mert mindnyájunknak közös a célja. Ez pedig az, hogy a magyar emberek annyi év után újra birtokba vegyék saját kultúrájukat.

Abkarovits Endre

II. Országos Maratoni Folk Hétvége

Eger, Ifjúsági Ház

Március 16. péntek

17.30: Ünnepélyes megnyitó

20.00-ig: nyitó koncert

20.00: Gajdos táncház

24.00-4.00:

Vodku v Glotku koncert és táncház

Március 17. szombat

4.00-7.00: Kerekas táncház

7.00-8.00: rendhagyó reggeli

8.00-10.00: spontán büfé buli

10.00-12.00: Haddelhadd gyerektáncház

12.00-15.00: M.É.Z. koncert és táncház /ír/

15.00-16.00: Muzsla és Katáng Néptáncegy.

16.00-17.00: Prímás párbaj

17.00-21.00: Dűvő koncert és táncház

21.00-22.00: Berecz András mesél

22.00-24.00: Ghymes koncert

24.00-4.00: Téka táncház

Március 18. vasárnap

4.00-7.00: cigány táncház

7.00-9.00: reggeli

9.00-10.00: Ghymes koncert gyerekeknek

10.00-12.00: Vujicsics koncert és táncház

12.00-13.30: Zárókoncert

Muzsikás együttes, Sebestyén Márta és Alexander Balanescu közreműködésével

Információ:

Ifjúsági Ház Eger Kht. (Ágoston László)

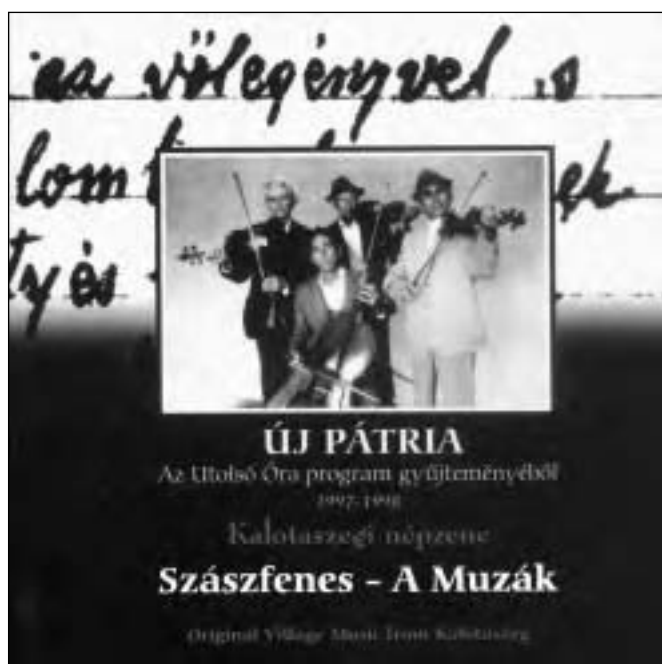
3300 Eger, Széchenyi u. 16.

tel/fax: 36/410-324; 410-094

mobil: 20/383-2833

e-mail: hermesz9@freemail.hu

Új Fonó Records és Network lemezek

Most jelent meg a Hungarotonnál

Hiánypótló hangzóanyag

Citerás berkekben újdonságnak számít adatközlők felvételeinek közlése, pedig a hagyományápolás más területein (pl. ének, vonós hangszerek) már régóta elfogadott és bevett módszer, hogy a tanulni vágyók eredeti anyagokat tartalmazó hanghordozókról sajátítják el a stílusos előadást.

A citerások eddig sajnos nemigen foglalkoztak azzal, hogyan játszottak a régiek, milyen hagyományos megszólaltatásokat dokumentáltak az eddigi gyűjtések. A hetvenes évektől kibontakozó citera-zenekari mozgalomban az érdeklődés inkább az új megoldások irányába fordult. Ez a szemlélet nemritkán hangszeridegen, alkalmanként a magyar népzenei stílusjegyeiktől elrugaszkodó produkciókat eredményezett.

A *Citerahagyomány* című kazetta azt a téves szemléletet is igyekszik eloszlatni, hogy az egész országban egyféléképpen, méghozzá igénytelenül, rosszul játszottak citerásaink. Bár a régi gyűjtéseken a hangolás időnként nem tökéletes, és a repertoár sem mindig kifogástalan (itt is, ott is becsúszik egy-egy népies műdal), az előadói stílus, a játéktechnika páratlan információkat nyújt a mai citerások számára.

A kazetta első oldalán alföldi, második oldalán pedig dunántúli adatközlők kaptak helyet. Az alföldi citerások: Meccsbalogh Mária, Szilasi Mihály, Papp Rókus, Gáspár Lajos, Sajti Mihály és Németh István egytől-egyig egyénileg kiérlelt, sajátos játéktechnikát

képviselnek. Mindegyikük játéka külön tanulmányozást érdemel. A dunántúliak közül Vass Sándor, Orbán István, Márton István és Takács József a Dél-Dunántúltra jellemző „kapkodós” citerajáték különböző stílusait képviselik. Badacsonyi Lajos és Pék István elsősorban az ízes parlando, illetve lassú giusto előadásmód hiteles megszólaltatói, Balatinc István pedig a ma már csak ritkán hallható, stílusos, friss dallamok citerás ritmizálásának előadója.

A tervek szerint a közeljövőben – a kazettát kísérő mellékletként – a felvételek lejegyzései is napvilágot látnak, megkönnyítve a hangzóanyag értelmezését, az előadásmódok elsajátítását.

Reméljük, hogy ez a kiadvány ismét az eredeti hagyomány és a stílusos játék irányába fordítja a hagyományörző citerások figyelmét. Az intézményes népzeneoktatásban, de az amatőr együttesekben is fontos stílusismereti segédeszköz lehet ez a kazetta, a citerahagyomány igényes művelőinek pedig megkerülhetetlen tananyag.

A hanghordozó megjelenését a Népzeneoktatásért Alapítvány és az Óbudai Népzenei Iskola támogatta, s külön köszönet a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének, hogy hozzájárult a felvételek közreadásához.

A kazetta az Óbudai Népzenei Iskola (1034 Budapest, Nagyszombat u. 27.) vagy a Vass Lajos Népzenei Szövetség postacímén (1011 Budapest, Corvin tér 8.) rendelhető meg.

–sif–

„MOLNÁR ISTVÁN” V. ORSZÁGOS KOREOGRÁFIAI FÓRUM

2001. MÁRCIUS 3.

A zsűri (Farkas Zoltán, Hortobágyi Gyöngyvér, Pál Lajos, Pálffy Gyula, Varga Zoltán) egyeztetése és döntése értelmében a nevezett alkotások nem külön autentikus és tematikus kategóriában, hanem összevontan versenyeztek, mivel mindössze három tematikus művel neveztek. Díjazottak:

I.

Szávai József
Tanac Táncegyüttes

II.

Szabó Szilárd
Szöttes Kamara Néptáncegyüttes
Kocsán László
Jászság Népi Együttes

III.

Kökény Richárd
Vadrózsa Táncegyüttes
Gémesi Zoltán
Százszorszép Táncegyüttes
Szabó Szilárd
Szöttes Kamara Néptáncegyüttes

IV.

Barna Éva - Hercz Miklós
Debreceni Népi Együttes
Katona Gábor
Kertész Táncegyüttes

„Stílusos táncolásért” Kultúrával a Nyugat Kapujában Nemzeti Fesztivál 2000 Budapesti Művészeti Fesztivál emléklapoktáját kapták: Budapest Táncegyüttes, Százszorszép Táncegyüttes, Régi(j)ók Néptáncműhely, Szőkös Táncegyüttes, Alföld Néptáncegyüttes, Forrás Táncegyüttes

Pesovár Ferenc Országos Csoportos Népdaléneklési Verseny

Az általános és középiskolák egyik legfontosabb és legnépesebb zenei tanulmányi versenye az évente megrendezett népdaléneklési verseny. A kétféle országossá bővülő rendezvény lehetőséget ad a 6-18 éves tanulók számára, hogy korosztályuknak megfelelő népdalok segítségével fejazzék ki érzelmeiket, gondolataikat.

A versenyek során felmerült, hogy a területi döntőkön szereplő éneklő csoportok, bármilyen színvonalas műsort mutatnak is be, nem juthatnak tovább, mivel országos versenyeket csak szólisták számára szerveznek. Ezért Vakler Anna székesfehérvári népdaltanár kezdeményezésére a Hermann László Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola, a Fejér Megyei Művelődési Központ és a Fejér Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet 2000-ben meghirdette a Pesovár Ferenc Országos Népdaléneklési Versenyt, kifejezetten a csoportok számára.

A rendezvény „főpróbáját”, az első dunántúli döntőt 1999. november 14-15-én rendezték Székesfehérváron, 16 csapat részvételével. A 2000. május 25-28-án megrendezett országos fordulón 41 éneklő csoport versenyzett. Vendégként indult az Újvidéken működő Guzsalyas énekegyüttes. Az Olsvai Imre népzene kutató vezette zsűri (tagok: Németh István, Eredics Gábor, Varró János, Brückler Tamás) 12 csoportot részesített arany, 13-at ezüst, 16-ot pedig bronz minősítésben. Az arany minősítésű csapatok közül négyet (Rigófüty – Etyek, Pitypang – Székesfehérvár, Guzsalyas – Újvidék, Tátika – Budapest) nagydíjjal jutalmazták.

Az országos versennyel egyidőben népdaloktatási konferencia zajlott, ahol a művészetoktatási intézmények és az ének-zene tanárok megismerhették egymás munkáját, módszereit. A konferencia témáit a szervezők úgy állították össze, hogy az segítse az ének-zene szakos tanárok tanórai és tanórán kívüli munkáját. A népzene kutató legújabb eredményeit ismertető és a népdaltanítás különböző módszereit bemutató elméleti előadásokhoz bemutató órák, konzultációk kapcsolódtak.

A szervezők 2001. május 18-20-án is megrendezik az országos döntőt, illetve a hozzá kapcsolódó népdaloktatási konferenciát. A megyei döntők egy része (Zala, Pest és Vas megye) már sikeresen lezajlott. Az országban egyedülálló kezdeményezést az iskolák és a tanárok egyaránt nagyon kedvezően fogadták. A konferencia résztvevőinek nagy száma azt mutatja, hogy a pedagógusok és csoportvezetők részéről nagy az igény országos megméretetésre, szakmai tanácsadásra.

A népdaléneklési csoportos formái ma is közösségteremtő erőt jelentenek. A fontos szakmai fórummá vált székesfehérvári találkozó nagymértékben segíti a magyar népzene eredeti közösségformáló funkciójának fenntartását, továbbélését.

FELHÍVÁS

Fejér Megye Közgyűlése, Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Fejér Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet, a Fejér Megyei Művelődési Központ és a Hermann László Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola meghirdeti a **II. Országos Pesovár Ferenc Népdaléneklési Versenyt duettek-tercettek és 4-10 fős éneklő csoportok** kategóriájában.

Az országos versenyen megyénként mindkét kategóriában 1-1 csoportot várunk, 6-22 éves korig. A résztvevő csoportok egy szabadon választott népdalcsoporttal (min. 3 népdal) indulhatnak, a műsoridő nem haladhatja meg a 10 percet.

Kérjük a megyei szaktanácsadókat, hogy a megyét képviselő csoportok jelentkezési szándékát legkésőbb **2001. április 10-ig** jelezzék a szervezőknél.

A verseny nevezési díja: duetteknek-tercetteknek: 4000 Ft,

4 főnél nagyobb (max. 10 fős) csoportoknak: 6000 Ft

A verseny részletes programját, helyszíneit a jelentkezések visszaigazolásakor küldjük el.

A verseny időpontja: 2001. május 19-20.

További információ: Fejér Megyei Művelődési Központ

Székesfehérvár, III. Béla király tér 1., T: 22/313-175

Gonda Emma, Vakler Anna

A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes 2001-re tervezett rendezvényei

Július 1.

Ezerszékeleyleány Találkozó – Csíkszereda

Augusztus 3-4.

V. Primások Találkozója – Csíkszeredai Városnapok

Október 13.

VI. Mezőségi Néptánc és Népzene Fesztivál – Vice

András Mihály igazgató

RO 4100 Csíkszereda, Hargita megye, Szabadság tér 16/49

tel./fax: 0040-(0)66-171-362 mobil: 0040-(0)94-619-227

e-mail: dppf@sec.ro

„Ki nem hagynék egy alkalmat sem”

Pécsi Táncház »Vendégkönyv«

„Szerencsésnek mondhatom magam, hogy Pécsen tanulok, mert itt ismerkedhetek a magyar hagyományos népzenevel, és alkalmam nyílik táncolni is. Előre is sajnálom, hogy otthon, ilyen formában, erre nem lesz módom.” Bartha Sándor (Kanada)

„Nagyon jól esett látni, hogy teltházas jó hangulatú táncház van Pécsen. Lelkes fiatalokkal találkoztunk, ez is hozzájárult ahhoz, hogy jól érezzük magunkat.” Türei Lengyel Laci

„Kaposvárról járok ide, ki nem hagynék egy alkalmat sem! Megéri az utazásra fordított energia, hiszen Dél-Dunántúlon nem ismerek ehhez hasonló rendszerességgel működő táncházat, főleg ahol ilyen kötetlen, oldott a társaság. A táncolás lehetősége mellett nekem fontos az a szellemi táplálék, amit a meghívott vendégek előadásából meríthetek. Jelenlétemmel és azzal, hogy minél több embernek beszéljek róla, támogatom ezt a táncházat.” Königh Ferenc (Kaposvár)

„Mióta, mondhatni, idejárom (már többedik zenekarommal) a jó dolgok nem változtak. A régi ismerősök, a mag, most is itt vannak, ellentétben sajnós a budapesti táncházakkal. Külön öröm nekik zenélni, velük beszélgetni, ez mindig sokat dob a hangulaton. A gyerekprogramokon is mindig sokan vannak, vidámak, érdeklődők a kicsik. Nagyon jó a kéthetenkénti rendszeresség, ott tud lenni a köztudatban. A befektetett munkának megvan az eredménye, az idősebbek mellett egyre több a fiatal érdeklődő, és így közösen biztos jövőt jósolhatok nektek.”

Porteleki Zoltán Kolbi

„A tánchagyományt sokszor és sokhelyütt a tánccsoport és a színpad mentette meg. A táncházban a tánc lejött a színpadról, hogy egymás megismerését és örömét szolgálja. A táncházban lehet igazi társat találni. A következő lépésben is bízom, a táncházból a tánc újra meghódítja az ifjúság összefüvetéit, és egyre többen érzik meg az igazi tánc pótolhatatlan élményét. Ezt a szép ügyet szolgálja ez a táncház is.”

Dr. Andrásfalvy Bertalan

A pécsi Vasutas Művelődési Ház Magyar Táncházának programja

március 25.: Ágoston Béla és barátai (szaxofon, duda)

április 8.: Agócs Gergely és Cselényi József gömöri juhász

április 22.: Hagyományörzők

május 6.: Téka és Szántó Ferenc primás Magyarbecéből

május 20.: Hagyományörzők

június 3.: Pünkösdi táncház

A »Hagyományörzők a Dunántúlon« sorozat vendégei: bukovinai székelyek (Tevel, Szárász), moldvaiak (Egyházaskozár), hosszúhetényiek, Boriska néni és Rózsi néni Nemespátróról (volt Somogy megye), cigánybál...

A fenti napokon gyermektáncház is lesz! 17 órától gyermekjátékos (dunántúli, széki, moldvai táncok tanítása, népi játékokkal és kézműves foglalkozásokkal)

Új kiállítások 2001

IDŐKÉPEK

2000. december 31. - 2001. december 31.

Kamarakiállítások

Kisői kendői

február 23. - április 29.

Időművek

március 4 - 22.

Kós Károly néprajzi grafikái

május 4 - 31.

Szent idő a torlódó időben

június 19. - szeptember 2.

„Parasztebdlő” – népies enteriőr a századfordulóról
szeptember 14. - december 2.

Időképek

A múzeum egészét betöltő kiállítás az embernek az idővel kapcsolatos felfogását, az időhöz való viszonyát mutatja be. Ezen a kereten belül érinti az ezredvég, az ezredforduló, a millennium megünneplését, részben ahhoz néprajzi és antropológiai, művelődéstörténeti háttérrel nyújtva, részben változó kulturális jelentésű történeti „termék” voltát kimutatva és értelmezve. A kiállítás nem egyszerűen egy hagyományos értelemben vett múzeumi bemutató megvalósítását célozza, hanem egy nagyszabású komplex kulturális eseményt, mely sajátos fénybe állíthatja a 2000. év egyetemes és magyar szempontból egyaránt rendkívüli időpontját. Az önreflexió, az ezredforduló emlékezetessé tételének különleges lehetőségét kínálja fel.

Kisői kendő

Kendők és asszonyok a 20. század végén

A falusi asszonyok öltözködésének, a lakástextilek egyénenként, családonként szükséges mennyiségének és minőségének a huszadik század elejére falvanként kialakult jellemző rendjéből, szabályozottságából adódóan egyetlen tárgytypus például a kendők segítségével is bemutatható a nők társadalmi státuszának alakulása életük során. Ez a tárgytypus egyetlen családon/falun belül a mindenkor társadalmi elvárásoknak és gazdasági feltételeknek megfelelően igen változatos formai, minőségi, mennyiségi és értékbeli jellemzőket mutat. A kendők öröklése, készítése, ajándékozása, megvásárlása a nők életében kiemelkedő eseményekhez, időpontokhoz és a gazdasági feltételek által meghatározott körülményekhez kötődik.

A kiállításban egyetlen térben jelennek meg egy kalotaszegi család négy generációjának nőtágjai által birtokolt, viselt és használt kendők. A kendők segítségével megjeleníthetők azok a rokonsági kapcsolatok, amelyeket többek között a kendők ajándékozásával, átadásával is jeleznek. Az egymást követő generációk kendői, a hozzájuk fűződő emléktárgy segítségével a családok és a faluközösség huszadik századi változó életkörülményeinek és értékrendjének kifejezői is. A család, a falu múltjának és jövőkének találkozása jelenik meg a bemutatott kollekcióban.

Kós Károly néprajzi grafikái

Kós Károly (1919-1996) erdélyi néprajzkutató neve kevésbé ismert a nagyközönség előtt, mint azonos nevű író-építész édesapjáé. Tájmonográfiák és néprajzi tanulmányok sora jelzi termékeny munkásságát, melynek különleges része a szerző által készített kiváló és beszédes rajzok sokasága. A kiállítás a kutatómunka során készített eredeti rajzait mutatja be, amelyek a tudós jegyzetfüzetébe, múzeumi leírókartonokra, pauszra, vagy egyszerűen papírdarabokra készültek. Ezek a képek átfogó képet adnak a hagyományos erdélyi népelet – ma már csak nyomokban meglévő – teljes anyagi kultúrájáról, s világossá teszik a látogató számára, hogy Kós Károly magas színvonalú művészi rajzai önálló alkotásokként is megállják a helyüket.

Kártyára tett értékeink

Hungary Card 2001.

Manapság sokszor és sok helyen elhangzik, hogy többet kellene tennünk hazánk és a magyarság kultúrájáért. Az viszont már ritkábban hámozható ki a különböző nyilatkozatokból, hogy konkrétan mi is lenne az, amivel előbbre lehetne lépni. Sokszor egészen apró dolgok is elegendőek, hogy eredményeket mutassunk fel. Például ráirányíthatjuk a figyelmet értékeinkre, hisz a megismerés és a megismertetés már önmagában a megőrzés egyik legfontosabb eszköze.

A turizmus sokat tehet ezen a területen, hiszen a turisták egyik célja éppen az, hogy egy más tájon élő nép hazáját és kultúráját megismerjék. Az utóbbi időben egyre többet foglalkozunk a kulturális turizmussal és növekvő jelentőségét nem szabad figyelmen kívül hagyni akkor sem, ha a belföldi idegenforgalmat elősegítő marketingeszközökről van szó.

Ezen a területen az egyik legjelentősebb a Hungary Card (Magyar Turizmus Kártya), amely egy egész évig érvényes, és átruházható kedvezményeivel a rendszerében szereplő partnerek felkeresésére támaszt igényt. A negyedik évébe lépő turisztikai kártya folyamatosan bővíti kulturális kínálatát. A most tavasszal leköszönő évfolyama már hat megye (Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Somogy) területén nyújtott ingyenes múzeumlátogatási lehetőséget. A budapesti Utazás kiállításon debütáló következő évfolyam újabb megyére (Csongrád) terjeszti ki ezt a lehetőséget. Kiemelendő az ingyenes belépés lehetősége az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkba, valamint a 30%-os kedvezmény, amely a „Művészetek Völgye” kulturális fesztivál meglátogatásakor jár a kártya tulajdonosa számára.

A kártya által nyújtott közlekedési és egyéb kedvezmények elsősorban azok számára hasznosak, akik már kiléptek a diákság státuszából, így a teljes költségek megfizetése jelentős kiadást okozna nekik. A kártya segítségével azonban azok is el tudnak látogatni hazánk egy-egy látnivalókban gazdag tájára, akik egyébként nem biztos, hogy megengedhetnék ezt maguknak. Természetesen ebbe a körbe nemcsak a belföldi turisták tartozhatnak bele. Kulturális értékeink jelentőségének aláhúzásakor külön meg kell említenünk a határainkon kívül élő magyarságot. Közülük a legtöbben igen szerény anyagi lehetőségekkel rendelkeznek, és ezért korlátozottan tudnak a magyarországi turizmusban részt venni. Számukra különös jelentőséggel bírhat a kártya, amely nemcsak ingyenes kulturális kínálatot jelent, hanem az összefogott kínálat egyben iránymutató is országunk felfedezéséhez.

A kártya Magyarországon az összes Tourinform irodában kapható, ahol az érdeklődő a Hungary Card megvásárlása mellett hasznos és aktuális tájékoztatást kaphat a régió és a kistérség teljes turisztikai kínálatáról, beleértve a rendezvényeket és kulturális programokat is. Így mindazok számára, akik úgy döntenek, hogy szabadságuk alatt hazánk egy adott régióját kívánják felkeresni, szinte nélkülözhetetlen segítség a turisztikai kártya és mindaz az információ, amit vele kapcsolatban beszerezhet a látogató. (G.G.)

Megjegyzések a jászsági verbunkról

„Katonának kell menni a legénynek
A gazdagnak csakúgy, mint a szegénynek,
De ja gazdag, seje-haj, két holnapig van oda,
De ja szegény három évig katona.”
Gyűjtötte Deák Ferenc Jászberényben, 1957-ben.

A folkMAGazin korábbi számaiban közölt cikkben (A Jászságról röviden, 1998. Tél 38-39.o.) részletesen bemutattuk a Jászság gazdag táncéletéből töredékesen megmaradt, filmre vett gyűjtések fajtáit, és közöltük a leltári számukat. Ezek között található egy *verbunk* elnevezésű filmfelvétel (Kaposi E. Jászjákóhalma 1952. MTA FT 165.). Ez az egyetlen olyan anyag, melyet a gyűjtőn kívül még senki sem látott. (Technikai okból, mert fordított filmen található, melyet először egy másik filmszalagra át kell másolni, s azt már meg lehet nézni. A modern technika, a videó világában azonban ez nem is olyan egyszerű feladat – ezen most Dr. Felföldi Lászlóval és Pálfy Gyulával, az MTA Zenetudományi Intézet munkatársaival közösen fáradozunk.). S egyben ez az egyetlen olyan felvétel, amelyen – elnevezése szerint – *verbunk* látható. Ha ez valóban így van, közelebb vihet bennünket ahhoz, hogy tisztább képet kapjunk a jászsági *verbunk*ról.

A jászsági *verbunk*ra két terület fennmaradt *verbunkja* lehetett hatással: a Galgamente és a Kiskunság. A Galgamentét a földrajzi közelség, a Kiskunságot a jászkun kapcsolatrendszer helyezi előtérbe. Azért fontos az irányvonalat eldönteni, mert a galgamenti *verbunk* kötet-

len, míg a kun *verbunk* kötött szerkezetű. Mindent figyelembe véve talán a kötött szerkezetű *verbunk* vonalán kell elindulni, hiszen jászkun huszárezredek együttléte is ezt erősíti.

A folkMAGazin egy másik korábbi számában (*A mesélő huszárok*, 1999/1. Tavasz 10-11.o.) már megemlégtünk, hogy a *verbunk* rendkívüli népszerűségnek örvendett a bécsi mulatóhelyeken, ahol muzsikáló magyar cigányok zenekísérete mellett mulatoztak a magyar huszárok. Ez azért lényeges, mert a jászkun Nádor Huszárezred állandó állomáshelye Bécs volt, ahol a *verbunk* a huszárok közvetítésével olyannyira divatos lett, hogy még a bécsi balettkar is mutatott be *verbunkot*, s a mulatózó helyeken hallott dallamokat átirták zongorára és megjelen-

tették nyomtatásban. Ezek a kottafüzetek az Originelle Ungarische Nationaltänze címet kapták.

Az 1979-ben megjelent Énekes poézis (Válogatás Pálóczi Horváth Ádám Ötöd-félszáz énekeiből, Magyar Helikon, Budapest) kötetben található egy, a Víg-dombi tus címet viselő nóta (433.o, ÖÉ. 344. Sz.), melynek (Küllös Imola és Domokos Mária által összeállított) jegyzetei indítottak a jászsági *verbunk* zenei kutatására. A jegyzet a következőket tartalmazza:

A jánoshidai magyar

„Mulatónóta. Pálóczi gyűjteménye legalább százéves darabjai közé sorolta Verbunkos dallam vokális formája.

Széles körű elterjedtsége és használata a múlt század elejétől a mai napig folytonos. Hangszeres változatát két – 1810 körül Bécsben megjelent – táncgyűjteményben találjuk közel azonos formában. Az énekelt alakot először Horváth jegyezte föl, de utána a múlt századnak már csaknem valamennyi kéziratot és nyomtatott gyűjteménye tartalmazza, népszín-

művekben is szerepel. Káldy Gyula „Czinka Panna nótája” címen közölte 1892-ben. E században a népzenei gyűjtés is felszínre hozta az ország minden részéből. Legkorábbi feljegyzését közöljük, ez erősen cifrázott, hangszeres táncnóta (Originelle Ungarische Nationaltänze II/12.).”

Mivel az említett nóta az egész országban elterjedt, nem elképzelhetetlen, hogy a bécsi kaszárnya jáász huszárjai is táncoltak dallamára. A bécsi füzetekben leírt „eredeti magyar nemzeti táncok” között lehetnek olyan dallamok, amelyekről feltételezhetjük, hogy a jáászági verbunk dallamai is lehetnek. Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtárban is megtalálható kottafüzetek – mint említettük – zongorára íródtak. Ezeknek átnézését és vonós hangszerekre történő „visszafordítását”, más verbunkokkal történő összehasonlítását Pál Mihály, a Járható zenekar primása végezte el. A „rostán” három olyan dallam maradt fenn, mely a jáászági verbunk újjáélesztése során zenei alapnak tekinthető, mindaddig, míg elő nem kerül valahonnan, talán

egy poros gyűjtemény mélyéről az eredeti muzsika.

Magáról a verbunk táncról a következőket olvashatjuk Szabó László Jáászág című kötetében (Gondolat Könyvkiadó Budapest, 1982): „A XVIII. században, sőt később is, a Jáászágban verbuválásal gyűjtötték a katonákat a kerület számára. A verbunk idején a táncosok nagy özszegeket költöttek el, s a legények táncáról gazdag feljegyzések vannak.

A verbunkostánc hagyományai azonban ma már kivesztek, úgyszólván egyik két bokázó mozdulaton kívül semmi sem maradt belőle, legfeljebb az, hogy a férfiak mulatás közben felállva önállóan is mozognak, vagy a legények a kocsmában hárman-négyen összefogózva lassú keresztlépésekkel forognak, sarkukat megemelve ritmusra mozognak.... A századfordulón magyarbandák (fúvósok vagy cigányzenekar összetétele szerinti vonósok) is játszottak a kocsmákban. A cigányok muzsikálása azonban nagy múltra tekint vissza. Már Mária Terézia 1760-61-es cigányrendeletkor kimondják, hogy a cigányok Jáaszpátiban „...a két Kotsmákban musikálni tartoznak”. A cigányzene igazodott a mindenkori igényekhez, ebben az időben nyilván a verbunkos is járta.”

Szép lassan tehát összeállhat a jáászági verbunk képe. Eddig adott egy áttételesen visszahozott zene, a legények táncainak feljegyzése, valamint egy eddig még nem látott jáászjókóhalmi filmfelvétel. Ahhoz azonban, hogy hitelesen tudjuk a jáászági verbunkot színpadra állítani, ezek még csak a kezdeti lépések.

banda – 1936-1953

Kocsis Rózsi: Nyitott könyv a lelkem

Egy anya vallomása

Tipikus és mégis különös asszonyi sorsát már korábban is önéletrajzi írások sorában örökítette meg, nagy kifejezőerővel. E visszaemlékezésekből kettő Romániában látott napvilágot. Első kötete, a *Megszépült szegénység* (Bukarest, 1988) a szép emlékéü gyermekkorát idézi meg. A második, a *Remények és kétségek között*.

Egy asszony életútja (Székelyudvarhely, 1987) lányságát és házasságának első éveit beszéli el. A negyedik-ötödik – kiadásra váró, még kéziratban lévő – kötetek napjainkig, az öregkorig viszik végig az életútját.

A megjelent művek igen szép fogadtatásra találtak. Az irodalmár Nagy Pál első kötetében a „természetesség varázsát” dicsérte, képteremtő tehetségét, gazdag asszociációs készségét, mely a szegény paraszti létnek színes és gazdag világot varázsolja elő.

Legfrissebb kötete egyfajta rendhagyó vallomás: elbeszélések füzére, melyeknek közös főszereplője legidősebb – ma már 47 esztendős – fia, aki 3-4 éves korában leesett a szénapadlás létrájáról, és egész életére kiható idegrendszeri károsodást szenvedett. Az írások a baleset körüli, két-három éves periódust elevenítik fel.

A szerző megdöbbenő vallomással számol be arról, hogy mindazt, amit írt, belső kényszerből írta. Ezt többször is hangsúlyozza. Legutolsó elbeszélésében mintegy végszóként így sóhajt fel: „...Valahogy ilyen formán volt, de nagyon rég volt. De az is igaz, hogy lerakódik a bánat, ha öregszik az ember. Megnehezedett a bánattól a tarisznya. Muszáj, hogy kivegyek, letegyek belőle. Muszáj, hogy leírjam. A lelkem súgja, parancsolja: Írd meg asszony! Írjál asszony! Azt kötögetem, ami még most is fáj... Azt a gyógyíthatatlan nagy sebet. A kicsi fiam most negyvenhét éves, a remény már semmi!” S mindjárt versben is elmondja:

„Csak elrepülnek az évek,
Úgy üresen, lázasan a semmibe...
A beteg gyermekből
Beteg ember lett...
Az élet szekeréről lemaradt...”

Nem lehet megrendülés nélkül olvasni a Teremtőtől kódolt anyaság gyönyörű megnyilvánulását, mely nem nyugszik bele gyermekének reménytelen állapotába, kitar mellett, mérhetetlen áldozatokat vállal. Sőt, még a falu közvéleményével is szembeszáll, amely szerint egy ilyen „bolond” gyermekre kár annyi időt és szeretetet pazarolni. Még a legfontosabb asszonyi teendőik, a fonás, szövés, kapálás is csak mellérendelt szerepet kapnak életében.

A szerző gyermekéhez való ragaszkodása, minden más elhanyagolása csak hangsúlyozódik azáltal, hogy ez oly ellentétes a paraszti közvéleménnyel és közhangulattal. Ez utóbbiak szerint első a munka, hisz ez megélhetésének alapja. Ennek elhanyagolása pedig – bármilyen indokkal – egyfajta megvetendő deviancia, úgyszólván törvénytársaság.

Nemrég látott napvilágot Kocsis Rózsi *Nyitott könyv a lelkem* című kötete, mely egy érző anya, egy nehéz sorsú paraszta asszony vallomása.

Nos, ezt a törvényt szegte meg Kocsis Rózsi, szállt szembe a paraszti törvény szigorával, pedig tudta, hogy a fonás, szövés, a vászon fehéritése időhöz kötött, mert utána kezdődik a kapálás. Tudta, hogy például a kiféhéritett vásznat mindenki figyeli. Ebből állapítják meg, hogy mennyit font-szótt az asszony, s milyen szépen fehéritett.

Kocsis Rózsi rendkívüli asszociációs készségének köszönhetően árnyalt és nagyon gazdag tudósítás bontakozik ki, hiszen gyermekével különböző időszakokban több kórházban is megfordult. Empátiás érzékenységének köszönhetően különböző sorsokat idéz fel, melyekkel ott ismerkedett meg. De találkozunk a szerző szomszédaival, barátaival és ellenzőivel is, akik így vagy úgy reagáltak a „bolond” gyermek különböző megnyilvánulásaira. E részekben a zárt szellemiségű falu szociológiai hitelességű leírása tárul elénk.

S mert közben a gyermeki gondok mellett fonni, szőni, vásznat fehériteni, kapálni s még ki tudja, mi mindent kellett csinálni, tudósítást kapunk a paraszti életnek erről az oldaláról, továbbá a hagyományos szokásokról, ünnepekről is. Néprajzi adalékok egész tárháza található e könyvben.

A Fekete bánat, piros bosszúság című elbeszélésben részletes leírását olvashatjuk egy szegény ember lakásának: „nincs pincénk, nincs kamránk, csak az a négy méteres szoba...” A padláson jár ki a füst, nincs kémény, s megtudjuk, mit tartanak a padláson, mit tartanak az ágy alatt. De mindjárt utána teszi: „Így is jobb, mint ahogy más lakik anyóssal és gyermekkel együtt...”

Pontos leírását kapjuk a fonásnak, szövésnek, a szöttek fehéritésének. Külön kitér arra, hogy a fehéritésnek mennyi ága, boga van. Hogyan ítélik meg egymás fehéritését? Miért terítik ki olyan látványosan a kiféhéritett vásznat? Ebből látják meg ugyanis a szomszédok, az arra menők, milyen ügyes a fehérlő.

A sokféle asszonyi munka hiteles elbeszélése szerzőnk nagyon is tudatos törekvése. „Azért írom ezt le, hogy tudják: mennyi munka van vele, csak amíg kiféhéritjük.” Beszámol az egyes népviseleti darabok elkészítéséről. Ám – mintegy mellékesen – azt is megjegyzi: hogyan maradnak le mára az egyes viseleti darabok. Ennek kapcsán közli a falubeliek vélekedését: „Hála Istennek ez, vagy az lemaradt a szokásból...”

Mivel a szerző férjének a neve János, szép leírását kapjuk a „Jánosozásnak” és az „Istvánözásnak”. E sorok egyben az ezzel kapcsolatos legszemélyesebb, legintimebb adalékokkal is megörvendeztetnek. Részletes, finom aprólékossággal megírt beszámolót olvashatunk a juhok beméréséről is.

S mert a szerző háza előtt megy el a temetési menet, nem felejt el egy temetési menet igen finom aprólékos leírását sem. Ám ez nem egy akármilyen temetési menet: egy fiatal lány temetéséről van szó. Ez a széki temetési szokások szerint sajátosság szertartás, fiatal lány, vagy legény temetése egyfajta elégtételadás: a be nem teljesült lakodalom szim-

bóluma. Lányok és legények kísérik a menetet, akárcsak a nászmenetben. A koporsó előtt a „bokrásztól vőlegény”, a lány volt szeretője menetel. Ott a szerető is, akit kikosaroztak, ám neki csak a koporsó után van helye. A menet részletes és hiteles leírása mellett szerzőnk felfigyel a siratással kapcsolatos véleménynyilvánításokra is.

Kocsis Rózsi nem elégszik meg a szokások ábrázolásával, a sorok között egyben megrázó szociálpszichológiai híradást is nyújt a szegényparaszti létről, s arról, hogy miként torzul el a közösségi lélek az állandó szorongástól. „Úgy féltam a szegénységtől, mint a nyavalyatöréstől. Én magam tapattam le, zúztam össze a bennem lakó vágyódó szerelmes érzéseimet” – vallja, hiszen a szülei biztatására ő is arra a sorsra jutott, melyben nem a szerelem a fontos, hanem „a holdak házasodtak”.

Hadd idézzünk ezzel kapcsolatosan egy jelenetet. Férjével együtt az „emberek”, a házasok báljába készülnek. Izgalom, készülődés. Ám a mulatságon találkozik régi szeretőjével, akit szülei – mert maga is szegény volt – kikosaroztak. Megrázó intimitással írja le, hogy mit éreznek mind a ketten, hogyan néznek csak lopva egymásra. Miközben a férje, meg a közösség szeme is rajtuk van. Mit érez akkor, amikor Márton, a volt szerető mindenféle szerelmes „dudokat” rendel a muzsikustól. Mindenki tudja: róluk szól, az ő szerelmükről... Aztán már reggel felé a volt szerető, tán hogy bosszút álljon szerelmesén, aki őt elhagyta, egy megrendítő búcsúéneket „dudol”:

Menj el, menj el,
Hogy meg ne lássalak!
Mert én téged nagyon
Megutáltalak...

S miután megrendítően vall szégyenéről – hiszen abban a pillanatban mindenki őt nézte –, végső soron azzal a gondolattal békül meg: semmi más nem számít, csak gyermekének gyógyulása.

Kocsis Rózsi érzékletes, szép képi nyelve végig kíséri majd minden sorát. Csodálhatjuk gyönyörű metaforáit. Nézzünk hát néhány jelzésértékű példát.

Azt, hogy sok az elvégezni való munka, ugyanakkor mindig az ő gondolja a beteg gyermeke, így fejezi ki: „Egyik dolog kergeti a másikat”. Majd hozzá teszi – mintegy mentegőzéseként: „Nem tudok kibújni a bánat súlya alól... Nyom, szorít, ég a hátam, a mellem”. Egy borús napot így ír le: „Ha ki is süt a nap, csak kacsintgat zuzmarás, fehér fátyola mögül”. „Gyuródik be a hideg” – fejezi ki, hogy szegényes, kis lakása rosszul fűthető. Olykor úgy érzi, rá kell bíznia gyermekét anyjára, mert már nem bírja a kint. „Mintha mindig tövisek közt járnék.” „Ki kellett bújjak ebből a sötét bánatból...”

De a legtöbb képes beszéde, metaforája a beteg fia reménytelen gyógyulásához kötődik. Ekképp vall erről: „Akkor még nem is sejtettem, hogy egyszer még le fogom írni azt

a mély, felejthetetlen anyai fájdalmat, amit soha nem tud kitörölni a szívemből, ami annyi év után is máig sebzik, vérzik”. Egy másik vallomás: „A bánatot viselni kell, mint valami rongyos, foltos, elszakadt ruhadarabot. Könynyeimmel még ezt is megfoltoztatom”. „Olyan lettél mint egy félig letört virágbimbó, amely már csak alig áll a szárán. De ki tudja? Talán még kinyílhat!” – mondja beteg gyermekéről egyik reményteljes pillanatában.

Egy szomorú felidézett emlék kapcsán így sóhajt fel: „Kereken fogott a bánat és itt szorongat, fojtogat.” Az ideggyógyászat szerinte „olyan mint egy bánatszoba. Itt kapirgál az ágyak alatt a fekete bánat, de meg-megjelenik minden sarokban. Tele van már vele a szoba...”

Különös empátiás készségének köszönhetően nem megy el érzéketlenül a mások szenvedése mellett. „Igaz, nekem mindenki fáj, mindenkit megsiratok, átélem a más bánatát” – vallja. Ugyanakkor a bánat és szenvedések házában, a kórházban beteg társaknak, látogatóknak elpanaszolhatja saját bánatát. „Úgy érzem, mintha kiosztottam, felosztottam volna a bánatom. Mintha mindegyiknek törtem volna egy darabot belőle...”

Hadd fejezzük ki saját ihletett szavaival ezt az örökösen hordozott, el nem múló bánatot:

A bánatnak súlya van,
A bánatnak foga van,
A bánatnak keze van.
Láthatatlan és erős.
A bánatnak lába van.
Ne szaladj, úgyis utólér...
....
Fogaival rág belül
Kívül s fojtogat,
Kezeivel bánatot osztogat
Még van egy nagy pemzlije
Avval festi az életed feketére...

A fenti példákkal arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a paraszti önéletírások, vallomások milyen fontos dokumentum-értéket képviselnek. Elmélyült elemzése a néprajzkutatásnak még egy soron levő feladata!

Szerzőnk harminc évig szamosújvári lakos volt. Bár várososon élt, szavajárása szerint, a falu utánanyúlt. Kocsis Rózsi kevesebb, mint egy év budapesti tartózkodás után, 1999. július 23-án, életének 66. esztendejében visszaadta lelkét Teremtőjének. Írásai és emléke által most is közöttünk él. Mintha érezte volna, hogy kevés ideje van hátra, beteg fiát (ő a legnagyobb) még sikerült végleg elhelyezni egy magyarországi szanatóriumban. (A középső fia költő és tanár, a kisebbik festőművész és tanár).

Nagy Olga – Jubos-Kiss János

Európai Folklór Intézet – L'Harmattan Kiadó, 2000.

„HÁROM ÉJJEL, HÁROM NAP...”

– Öt év a mérlegen –

Zseliz szlovákiai kisváros 7500 lakossal a Garam alsó folyása mentén, Esztergomtól 30 kilométerre északra. Nemzetiségi összetételét tekintve a lakosság 50%-a magyar, a másik fele pedig szlovák. A város komoly népművészeti múlttal rendelkezik, mert a múlt rendszerben a CSEMADOK (a Cseh-szlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szervezete) minden évben itt rendezte meg a szlovákiai magyar kisebbség országos népművészeti fesztiválját és versenyét, melyet a rendszerváltást követően körülbelül három évig még megtartottak, azóta sajnos sem. Ez alatt az idő alatt összesen hat néptáncsoport működött Zselizen, de közülük egy sem volt hosszú életű.

1995 tavaszán Juhász Sándor, a lévai Garammente Táncsoport vezetője és jómagam – előtte a rozsnói Csurgó zenekart irányítottam – elhatároztuk, hogy Zselizen létrehozunk egy néptáncsoportot. A legnagyobb kérdés az volt, hogy milyen szervezet irányítása alatt tegyük ezt meg, mert mindkettőnk saját tapasztalásból tudtuk, hogy a Csemadok helyi szervezete ezt nem képes felvállalni, a városi önkormányzat sem jöhetett számításba, ezért létrehoztuk a Tiszta Forrás Alapítványt. Ez a kulturális, társadalmi szervezet lett a fenntartója és működtetője előbb a Kincső, később az Apró Kincső néptáncgyütteseknek és a Pengő zenekarnak. Az alapítvány céljai között szerepel továbbá a régió és Zseliz város népművészeti jellegű kulturális rendezvényeinek a támogatása is. Mint minden kezdet, így a miénk is nagyon nehéz volt és a folytatása talán még nehezebb, s ezt csakis úgy tudtuk végigcsinálni, hogy Juhász Sándor felesége, Eszter, mint táncos, valamint az én párom, Mézes Zsuzsa, mint zenész a kezdetektől fogva mellettünk álltak és segítették munkánkat.

A toborzást 1995 szeptemberében kezdtük el az általános iskolában és a gimnáziumban, majd '96 tavaszán az el-

Öt éves a zselizi Tiszta Forrás Alapítvány, ami egy nemzetiségi kultúrát terjesztő nonprofit társadalmi szervezet életében fontos állomás és mindenképpen ünneplésre készítő alkalom. E jeles alkalomból a „Három éjjel három nap...” című jubileumi rendezvénysorozatunkon mulattuk ki magunkat. Még mielőtt azonban magáról az ünnepségről beszámolnék, elevenítsük fel az elmúlt időszak történéseit, küzdelmünk fontosabb eredményeit.

ső bentlakásos összpróbán, a köbökúti Árdea üdülőben megszületett az első tánc-koreográfia: a Gömöri táncok Héglí Dúsántól. Szeptemberben volt a Kincső első, bemutatkozó fellépése az ipolysági Honti Napok kulturális rendezvényén, ahol az egy éve még nem létező tánc-csoport félórás műsort adott.

Első kulturális rendezvényünkre – „Jubileumi Nosztalgia-koncert és Tánc-ház” címmel – még 1995 őszén került sor, melyen többek között a vendégünk

Takács András, Halmos Béla és Agócs Gergely is. 1996-ban minden hónapban szerveztünk tánc-házat, ahol a hazai Pengő (akkor még Mézes) zenekaron kívül megfordult a Dűvő, Téka, Ökrös, Lakatos Róbert és barátai, valamint a komáromi Árgyélus zenekar is.

Az 1997-es év legnagyobb elismerését jelentette, hogy a Kincső Néptáncgyüttes meghívást kapott a pécsi Határon Túli Magyarok Fesztiváljára (ahová egyébként idén már 50 perces műsorral utazunk). Alapítványunk ebben az évben az Nemzeti Kulturális Alaptól elnyert pályázat útján támogatója volt több felvidéki népzenei és táncos rendezvénynek, tanfolyamnak is, melyek kö-

zül a szeptesi „Mátyusföldi mulatság” című többnapos rendezvényen a Kincső is jelen volt. Ugyancsak ebben az esztendőben alakult meg az Apró Kincső utánpótlás csapat is, akikkel Juhász Eszter kezdett foglalkozni. Tovább bonyolította munkánkat, hogy egy törvénymódosítással az alapítványok alaptőkéjét 100 ezer koronára emelték. Mivel a Tiszta Forrás Alapítvány nem rendelkezett anyagi tőkével, úgy határoztunk, hogy a viseletek hivatalosan felértékelt összegét jelentjük be alaptőkének, és így sikerült a Kulturális Minisztériumnál újra bejegyeztetni alapítványunkat. Mindez persze rengeteg papírmunkával, levelezéssel és telefonálással járt, amire senkitől nem kaptunk anyagi támogatást.

1998-ban a Kincső meghívást kapott a „Vendégségben Budapesten” rendezvénysorozatra, ott voltunk a gombaszögi Népművészeti Fesztiválon és első ízben jutottunk el Erdélybe, Balánbányára, ahol a Botorka Nemzetközi Gyermektánc-fesztiválon szerepel-tünk nagy sikerrel. A Pengő zenekar saját műsorral szerepelt a komáromi Tánc-ház-találkozó-n, a martosi Pünkösdi Fesztiválon és más kulturális rendezvényeken. Az alapítvány kulturális tevékenységére sajnos rányomta a bélyegét a pénzhány, ennek ellenére megszer-veztük az I. István napi Batyubálunkat, melyen a talpalávalót Kürti Farkas Rudolf hagyományőrző zenekara szolgál-tatta.

1999. februárjában a Kincső második erdélyi útjára indult: a szamosújvári „Kaláka” Nemzetközi Ifjúsági Néptánc-csoportok találkozó-jára, melynek során az együttes tagjai először élték át az élő tánc-ház varázsát. A gyerekek számára ez jelentette a legnagyobb élményt. Az év egyébként nagyon mozgalmas volt – három alkalommal vendégszerepeltünk Magyarországon: Körömmön, Baracson és ismét a „Vendégségben Budapesten” rendezvényen, ahol a Budapesti Búcsú fel-

vonulási fődíját is elnyertük. A csoport addigi, kizárólag felvidéki koreográfiákból álló műsora egy lőrincrévi erdélyi anyaggal is bővült, melyet Keszeg István a komáromi Hajós Néptáncgyűttes művészeti vezetője és koreográfusa készített. Különösen nagy élményben és megtiszteltetésben lett része ez évben a Pengő zenekarnak, a pozsonyi Ifjú szívek Tánckarát kísérhették észak-spanyolországi nyári turnéjukon. Alapítványunk társrendezője volt a Zselizi Őszi Kulturális Fesztiválnak, decemberben pedig megtartottuk a II. István napi Batyubált, melyen a szinai Potta Géza zenekarát is vendégül láttuk.

A 2000. év az ünnepre való készülődés jegyében telt. Teljes mértékben leköttötte időnket a szeptemberi jubileumi rendezvénysorozat szervezése, a pályázatok kidolgozása, amit már lényegében 1999-ben megkezdtünk, és valószínűleg még jövőre is marad elszámolnivalónk. A Kincső a 2000. évben harmadszor is ott volt a „Vendégségben Budapesten” rendezvényein, de előtte meghívást kapott a Duna Művészegyüttes „Dunakarnevál” című nemzetközi fesztiváljára, ahol szintén sikeresen szerepelt. A nyári fellépések csúcspontját azonban a törökországi Gelibolvi 9. Szardínia Nemzetközi Folklórfesztivál jelentette, a számunkra különleges és izgalmas hangulatú Márvány-tenger parti városban. A csodálatos és fantasztikus élmények után elérkezett az ünneplés ideje.

Első vendégeink, szeptember 4-én érkeztek a Hargita megyei Balánbányáról, az Ördögborda Néptáncgyűttes és a Fabatka zenekar, valamint Krüger Viktor amatőr fényképész, videós és népzeneész Komáromból, aki egyben a Pengő zenekar tagja is. A rendezvénysorozat 15-én 17 órakor Krüger Viktor fotókiállításának megnyitójával és diavetítésével vette kezdetét a zselizi Művelődési Ház termeiben. Ezután Kovács Péter budapesti történész előadását hallgatták az érdeklődők ezeréves államiségünkéről. Ezt követte a budapesti Csík zenekar koncertje, mely éjszakába nyúló tánc házzal folytatódott. Időközben további vendégeinket köszönthettük Budapestről, a Főpolgármesteri Hivatal Kulturális Osztályának munkatársait, Goldschmiedt József vezetésével.

Szombaton került sor az ünnepi műsorra, melyet egy állófogadás előzött meg a meghívott vendégek számára. Elfogadták meghívásunkat többek közt Dolnik Erzsébet és Sárközi Klára parla-

menti képviselők, Révész Máriusz magyar országgyűlési képviselő, Kálóczi Katalin az NKÖM miniszteri tanácsosa és Farkas József az SZFSZ nevében. Sajnálatos, hogy a szakmából csak ő tisztelte meg alapítványunkat, illetve a Kincső tagjait jelenlétével és ajándékával.

A három és fél órára sikeredett ünnepi műsorban felléptek a balánbányai Ördögborda, a Fabatka zenekar, Écsi Gyöngyi szólóénekes Berzétéről, a nagymenyeri Bárka Egyházi Ifjúsági Énekegyüttes, a Nagysallói Mákvirágok gyermekcsoport és végül az ünnepeltek: a Kincső, az Apró Kincső és a Pengő zenekar. A műsor bensőséges, spontán közös énekléssel fejeződött be, s ezt reggelig tartó tánc ház követte, ahol a Fabatka és a Pengő zenekarok szolgáltatták a zenét. Zselizen ritkán látogatja annyi néző a kulturális rendezvényeket, mint amennyien erre a műsorra eljöttek. A Művelődési Ház nagyterme zsúfolásig megtelt – ami körülbelül 300 főt jelent –, nem is beszélve a 150 szereplőről.

Vasárnap a nagymenyeri Bárka Egyházi Énekegyüttes koncertjét élvezhette a közönség a Szent Jakab plébánia templomban. Műsorunkból, melyre délután került sor, ízelítőt adtak a délelőtti szentmisén is.

Itt szeretném felsorolni azon intézményeket, melyek a legnagyobb mértékben járultak hozzá az ötéves jubileumi rendezvénysorozatunk megvalósításához: NKÖM Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya, a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma, az NKA Népművészeti és Közművelődési Szakkollégiuma, a Nemzeti Alapítvány, valamint az Illyés Közalapítvány. Ter-

mészetesen mások is sok segítséget nyújtottak, szülők, magánszemélyek, vállalkozók – ők azok az ismerősök, barátok, és jótevők, akiknek a segítségére állandó jelleggel rá vagyunk szorulva, és akikre mindig számíthatunk. Az eltelt öt év során alapítványunk 18 rendezvényt szervezett és valósított meg, melyek közül nagy többségük önálló, saját program volt. A Kincső Néptáncgyűttes ez idő alatt 77 alkalommal lépett színpadra, minden alkalommal a Pengőzenekar közreműködésével. Ezen kívül a Pengő 64 alkalommal muzsikált tánc házokban, szerepelt önállóan saját műsorával, vagy kísért más néptánc csoportokat.

Végezetül szeretném hangsúlyozni, hogy csak lelkesedéssel ilyen jellegű tevékenységet sokáig nem lehet folytatni, mert a pusztán létért való mindennapi küzdelemben és harcban a test elfárad, a lelkesedés elfogy. Az előttünk működött kulturális csoportok tulajdonképpen ezért is szűntek meg. A kultúra műveléséhez egyre több pénzre van szükség, mely nem az egyes egyének meg gazdagodását szolgálja – mint ahogy azt sokan gondolják –, hanem egy közösség lelki gazdagodását segíti elő. Amíg ezt a mindenkor hatalom különböző szintű képviselői nem tudatosítják, addig a nem hivatalos kultúrában résztvevő egyének, csoportok, civilszervezetek – vagy nevezzük bármilyen másnak – előbb vagy utóbb megszűnésre vannak ítélve, mert elfogy a kitartás, az energia. Ennek ellenére bízom abban, hogy a Tiszta Forrás Alapítvány átvészeli ezt a lemerülési állapotot, és nem szakad meg az a folyamatos és tudatos munka, amelyet öt évvel ezelőtt elkezdett.

Mézes Árpád

Bár emlékezete maradjon meg...

Csorba János könyve Székről

Csorba János 1925. február 15-én született Széken, szegényparaszti családban. Iskolát keveset, csak két osztályt járt. Édesanyja – akitől a dalait is tanulta – kilenc gyereket hozott a világra, ő volt az utolsó előtti. Pásztorok mellett szolgált, majd ostoros szolgálta. Mikor jött a háború, elkerült a falujából Magyarországra. Keserves hányattatások után orosz fogságból került haza 1948-ban. Megnősült, két fia született. Amikor 1960-ban megszervezték Széken is a termelészövetkezetet, már az első évben becsapták, ezért Szamosújvárra költözött családjával. Ott a szeszgyárban talált magának munkát.

Kallós Zoltánnal való megismerkedése volt az első láncszem, melynek révén kapcsolatba került a magyarországi néprajzosokkal (Martin Györggyel, Hofer Tamással, Andrásfalvy Ber-

talannal). Ekkor jött rá – saját szavai szerint –, „hogy hát ezek biztosan nem ok nélkül jönnek, hanem itt ténylegesen valami kincs ez a hagyomány, a népviselet, a népdal. Ettől kezdve aztán még jobban igyekeztem mélyebbre visszamenni a dolgokba, hogy a legtitésőbb forrásig visszajussak. Úgy aztán dajkáltam, csináltam és nem restelltem. Nagyon sok gyűjtővel tanálkoztam, jöttek oda fiatalabbak is, gyerekek is, idősebbek is, de mindenkinek örömet énekeltem. Nagyon, nagyon örömet.”

Szamosújvári háza mindig nyitva állt a gyűjtők előtt, s énekesként is gyakran öregbítette a széki hagyományok hírnevét a Magyar Rádióban, magyarországi népművészeti rendezvényeken. 1999-ben elnyerte a Népművészet Mestere címet.

(Részlet Sebő Ferenc előszavából)

Zsúki

Nem vagyok túlbuzgó keresztény, de teljesen pogány sem. Sokan (főleg a szektások) azt mondták gyermekkoromban a táncról, hogy az bűn, hiábavalóság. Lehet, hogy van igazuk, nem tudom – Uram, bocsásd meg bűnemet –, de azért merem állítani, hogy az öreg Zsúki Márton muzsikájából, habár cigány is volt, soha semmi hiábavalóság, illetlen léhaság nem származott. De még a beszédjéből sem lehetett megróni, mert cigány. Mindég úgy beszélt az ifjúsággal, mint jó tanítómester. A nagyját biztatta muzsikájával, beszédjével, a kisebbeket meg sokszor maga köré gyűjtötte, kecsgettette, egy-egy kis tempót húzott nekik.

Igaz, hogy a kicsik is tehetségük szerint egy-egy pak dohányt vettek összepótolva. Az öreg beszédjében korrekt, munkájában meg szorgalmas volt mindég. Úgy

vigyázott a tekintélyére, hogy a munkájával kiérdemelje az elsőséget a többi muzsikások közt. Ezért versengés volt Zsúkiért az utcák között. Amit én tudok, a legtöbbet Csipkeszegen meg Felszegen muzsikált. Talán nem is azért, mert a forróságok nem fogadták volna meg szívesen, de ezekben az utcákban talán jobban érezte magát. (Azért muzsikált Forróságok is.)

Jótermetű, barna, jó cigánykinézésű, de magatartása és a háztartása alapján akármelyik előkelő széki családdal össze lehetett volna hasonlítani. Ha nem ismertem volna, talán én sem hinnék többet róla, mint a kurjantgatásba szoktak mondani, hogy:

*Húzzad, cigány hegedűs,
A te kezed sem ezüst
Se nem ezüst, se nem réz,
Hanem csak egy cigánykéz!*

Pedig voltak olyanok, akik így dúdalták a magyart az öreg után:

*De szépen szól a muzsika,
Nekem kedvem még sincs soha.
Zsúki Márton hegedűje
Száradt volna az erdőbe!*

Ezt bizonyítja egypár tempó, csárdás, magyar, amit hang-lemezre vettek az öregtől, hogy a mai széki muzsikások nem tudnak az öregnek a nyomába lépni. De szerintem még sokkal szebben is muzsikált olyan esetben, mikor olyan kedve volt. Akik szeretnék megtanulni, zenetudósok vagy népi muzsikások olyan vonásokkal meg olyan taktussal, mint az öreg, úgy nem tudják kihúzni a muzsika száraz fájából sem az örömet, sem a bánatot. Lehet, hogy a kezükbe sem áll úgy, mint aki cigány muzsikásnak született és annyi sok adottsággal, amit ő maga sem tudott értékelni, sem hasznosítani életében.

Ferenczi Márton Zsúki (1941)
Dincsér Oszkár felvétele

fotó: Hofer Tamás

A népdal

Ugyanúgy van az igazi népdallal. Amikor teljes virágjában volt a századunk elején, amikor tele volt a határ dúdáló, szántó-vető emberekkel, a falusi esték dúdáló legényekkel, nem sokat törődött a város vele. Most pedig sok városinak majd mondhatnám, hogy kenyeré a népdal vagy a népi muzsika, de azért megismerszik, akár rádióból, akár hanglemezről, ha egy professzionista fújja, vagy ha néha egy falun született öreg bácsi fújja. Példának említem az élők közül a falunkban Varga Gyurit [ifj. Szabó Varga György, azóta meghalt már], és vannak még egypáran. Amíg ezek élnek, addig egy széki keservest vagy egy lassút még ők fújják el a valóságában. És ha majd meghalnak, csak azután akik azoktól tanulták meg, mert a széki fiatalok nem sokat törődnek vele, még ha a nyakát is töri ki annak. Evvel együtt a tánc rendjét is lehagyták. A mai legények el sem tudnák mondani, hogy hogy is volt a régi időkbe beállítva, hogy kezdődött a pár a magyarral, követte a lassú, csárdás, porka meg közbe egy-egy tempó.

Valaki azt hihetné, hogy én olyan jó táncoló voltam, mivel úgy megkritizálom a márt. Dehogyan, én csak éppen a leggyengébbek közé tartoztam, aki, ha szépen muzsikáltak, szépen dúdalt a muzsika után. Vagy egymagába azt szívesen hallgattam, és hacsak lehetett, a régijét megtanultam a nótának.

És most megint csak Varga Gyuri bátyt kell példaként megemlítenem, aki nemcsak hogy jól dúdalt, hanem csakis egyedül szerette régi keserveit fűjni. Igaz, oka is volt reá, mert a sors keze igen megcsaldosta. Első felesége meghalt, két gyermek maradt árván, akiket legtöbbször kesergő nótászó mellett nevelt, és avval is altatta őket. Másodjára is megházasodott, szép kis családja lett. Az apósát, mikor meghalt, kikísérték a temetőbe. A temető felé az út a piactéren vitt át. Én ugyan nem voltam a temetésen, de másoktól hallottam, hogy amint jöttek hazafelé, a kocsmában szólt a nóta. Éppen az ő kedvelt nótáját fűjték, de nagyon falcs hangon. Meghallotta, amint feleségivel jöttek hazafelé csendes gyászos léptekkel. Megállt, azt mondja: Hateha, Bözsi fiam, fűjja a nótámat, ej be rosszul! Bé kellene menjek,

Kálmán Zsuzsi, Csorba János, Kálmán Kali (1948) – archív

mondjam meg, hogy nincsen jól! A felesége: Hallgassan ked, most jövünk az apám temetéséről, mit mond a világ? Kell menni, az embereket kell híni vissza a torba! De a nóta csak ment tovább a kocsmában a falcs hangon, amit aztán Gyuri báty nem tudott tovább hallgatni, bement, és a jó dallamára igazította.

*

1925-ben születtem, a nótát mindég szerettem, de még jobban azoknak a nótáját, akik szépen tudtak dúdálni. Emlékezésem szerint a legjobb nótások a szolgállegények voltak, meg aztán a bajba esett szerelmi csalódottak. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a gazdák nem tudtak vagy nekik talán nem állott jól, hiszen őket is érte csalódás, de mivel a népdalba inkább panaszt és fájdalmat lehet hallani, jobban illett az inkább szegényekhez: nékiek adatott, int az Ige. (Uram, bocsásd meg bűnöm.)

*

Emlékeimet szülőközösségem népszokásairól, viseletéről, életmódjáról, szórakozásáról és kesergéséről a szüleimtől és más öregektől hallottak alapján leírtam én:

Csorba János

Magyar Könyvklub, Budapest, 2001

A kiadásban közreműködött az Európai Folklor Intézet
Szerkesztette: Sebő Ferenc, CD-melléklet: Pávai István

Sárközi lakodalom Kanadában

Dreiszigler Kálmán levele Borbély Jolánhoz

Kedves Joli Néni!

Nem tudom, emlékezel-e arra a beszélgetésünkre, ami körülbelül nyolc éve történt a buszon Szekszárdról haza, Budapestre jövet. Azt találtam ki akkor, hogy csináljak itt egy sárközi lakodalmat a Montreal-i és a Toronto-i táncscoportokkal, és ezért faggattalak szokások, viseletek, dallamanyag stb. végett. Kaptam is rengeteg értékes anyagot, ötletet tőled.

A következő évben nagy ambícióval kezdtem a szervezést, de hamarosan zátonyra futottak terveim. Egyrészt, mert a torontóiak akkori vezetősége nem állt mellém (és akkor még az itteni – montreáli – csoportom nem volt elég erős, hogy a lakodalmat egyedül megoldja), másrészt mert a torontói zenészek – a Fekete Föld banda – olyan magas összeget kértek, hogy lehetetlenné tették a munkát. Elment a kedvem, félretettem a terveimet.

'99 nyarán, mikor a Decsi lakodalmast néztük, újra feléledt bennem az ambíció. Kapási Julával beszélgettem viseletvételi lehetőségekről. Jula csodálatos szervező és elővárárszolt nekünk 12 rend, javarészt eredeti sárközi viseletet. Nagyon, de nagyon szépeket!

Az idei év elején összeült a Montreal-i magyar egyesületek tanácsa, hogy megbeszélje, hogyan kellene megünnepelni az ezredéves évfordulót. A Gyöngyösbokréta Együttes nevében elvállaltam a lakodalom életre hívását. A „lakodalom” lett a folklor színpolt egy hosszabb eseménysorozatban, amiben például Faragó Laura, egy erdélyi színjátszó csoport, a magyar parlamenti énekkar (a Szená-torok) és helybeli művészek voltak hivatva szerepelni.

Ami végül is lehetővé tette a lakodalom kivitelezését, az az volt, hogy Magyar Öcsiék – az Életfa zenekar – elvállalták a zenei részét. Öcsiék újabban nagyon lelkesen működnek és kitűnően játszanak. Hatan utaztak fel New Yorkból és így a hangerő is megvolt.

A táncscoporttal is nekiálltunk a munkának. Az Ottawa-i meg a Toronto-i csoportból is sokan szóltak, hogy szívesen jönnének. Az együtteses mamák is jelentkeztek szakácsasszonyok táncát tanulni. Decsi verbunk hiányzott a repertoárunkból, ezért megkértem Dénes fiamat, hogy nézze át a videóanyagot és tanítson. Meglepetésemre nem a Batyu/Zsura videókhöz fordult, hanem eredeti felvételekről – főleg Fülöp Feri bácsi táncából – élesztette fel a verbunkot.

Tehát minden szépen összejött.

Október 28-án rendeztünk lakodalmat a magyar templom nagytermében. Telt ház lett – 350 vendég jött a lagziba. A siker óriási volt. Már az elején, mikor a lányok az első menettáncsal behozták a menyasszonyt, sokan elkezdtek könyözni, annyira meghatódtak.

A zenészek nagyszerűen játszottak. A vacsora, illetve a lakoma nagyon finomra sikerült. Persze, ahogy illik, minden fogást rigmusokkal köszöntött a nagyvőfély.

A szakácsasszonyok tánca is sikert aratott. (Váratlanul nehéz volt a mamákat rávenni, hogy improvizáljanak – nagyon erős koreográfiai ragaszkodásuk és tündöklési hajlamuk van!) Számomra a siker egyik fontos mércéje az volt, hogy az öreg urakat éjjel fél négykor alig lehetett hazaküldeni – ültek a zenészek körül és nótáztak.

A Bokréta Népi Együttes Montrealban

A Millennium Hungaricum montreáli műsor-maratonja időben a felénél tart, amikor szombat este a Tipikus magyar lakodalomra került a sor. Az estén díszvendégekként részt vettek Papp Sándor, Magyarország nagykövete és felesége, Várhegyi Attila, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium politikai államtitkára, Somorjai Ágnes, a Magyarok Világszövetségének kanadai elnöke, Pap László, montreáli főkonzul és felesége Ildikó, magyar üzletemberek a Kereskedelmi Kamara vendégei, a Magyar Honvédség katonatisztjei.

A Magyarok Nagyszonyja Egyházközség kultúrterme zsúfolásig telt meg.

Ami már kezdetben eltérő volt a szokásos rendezvények lebonyolításától, a meghirdetett 7 órai kezdet percnyi pontossággal betartotta a rendezőség. Erre érthető magyarázatot adott az egész esti „műsor” folyása. Az a spontán, tökéletesen eredeti, nem játékszerűség, de a valóság, „megjatszása”. Mindenki úgy érezte magát, mint meghívott vendég az esküvői mulatságban. A rendezőség törekvése, az eredeti Sárközi lakodalom hangulatának biztosítására, tökéletes siker volt. A kosztümök, szokások tükrözték és hűen visszaadták a háromnapos lakodalom izgalmát, nyüzsgését, jókedvű örömet.

Követve az eredeti ceremónia vonalát, a menyasszony öltöztetésétől kezdve, az ünnepi ételek külön-külön köszöntésén keresztül, a hagyományos táncokig, az ifjú pár elbocsátásával fejeződött be a késői, azaz kora reggeli órákban.

A zenét az Életfa népzene együttes szolgáltatta, erre az alkalomra jöttek New Yorkból. A Bokréta Táncegyüttes, Dreiszigler Kálmán vezetésével és koreográfiájával, olyan alakítást nyújtott, melyet nagyon sokáig emleget majd mindenki, aki részese volt a mulatságnak, és sajnálhatja az, akinek nem jutott alkalom helyszűke miatt a megjelenésre.

Az est díszvendégeivel együtt gratulálunk rendezőnek, zenészeknek, szereplőknek, közreműködőknek, mindenkinek, aki hozzájárult a sikerhez. Őszintén mondhatjuk, ilyen rendezvényt a magyar közösség régen látott, ha egyáltalán látott Magyarország határain kívül.

Kiss Ida

Magyar Krónika

Montreal, 2000. november 10.

Az együttesekbeli fiatalok is sokat fejlődtek az esemény leforgása alatt; rájöttek például, hogy milyen fontos az ének, a mulatás. Anyagilag is jól jártunk, a viseletek árának majdnem felét be tudtuk hozni ebből az egy rendezvényből.

Dokumentáció gyanánt küldöm a helybeli magyar újság riportját. Videó is készült, sajnos amatőr, de ha lesz alkalomunk, a következő „Dunamentin” megmutatom.

Joli Néni, ne gondold ám, hogy ez egy 100%-osan eredeti, apró részleteiben is tökéletes előadás volt. Inkább olyan 80%-ban sárközi, 20%-ban a helybeli elvárásoknak megfelelően „magyar”. De így is érdekes etnográfiai jelenség.

Hadd köszönjem meg neked, Joli Néni, azt a sok segítséget és inspirációt, amit tőled kaptam. Te vagy ennek a rendezvénynek a szellemi bábaasszonya.

Isten éltesse!

Szeretettel:

Kálmán

Montréal, 2000. Karácsony

Örömök Ürömben

„Adjon Isten mind jobbat, ne csak mindig a rosszat...”

Az Ürömi Népművészeti Iskola félévzáró koncertje

Nagy örömünkre szolgál, ha egy új iskolát, egy új műhelyt látunk megszületni. De még ennél is jobb érzés, ha tevékenyen vehetünk részt az alapok letételénél.

Az ürömi önkormányzat és G. Nagyné Dr. Maczó Ágnes polgármester asszony, akik Béres János tanár úr segítségével létrehozták a tanintézetet, s szívükön viselik a sorsát, mely a sikeres működéshez elengedhetetlen.

Így nyithatta meg kapuit 2000 szeptemberében a Népművészeti Iskola, Vincze Enikő vezetésével.

Egy iskola indításánál fontos tényező, hogy milyen a tanári gárda, s hány növendéket sikerül toborozni évadnyitáig. Szeptember végéig csak a zenélni vágyók közül már nyolcvan tanuló jelentkezett, de mivel lévén ez egy Népművészeti Iskola, ezen felül a kézművességre huszonnégyen, a néptáncra ötvenen járnak. Ne feledkezzünk meg a kihelyezett tagozatról sem, amelybe az Óbudai Waldorf Iskola tanulóiból negyvenöten verbuválódtak. Így kétszáz népművészet iránt érdeklődő fiatal kezdett az új iskola falai között.

Tanárok :

Vincze Enikő - igazgató, folklórismeretek, népdal-éneklés

Márcki Anna - igazgatóhelyettes, hegedű, kontra

Benkő András - kobza, furulya

ifj. Csoóri Sándor - vonósok, kamarazene

Havasréti Pál - tekerő, bőgő, citera, ütőgardon, dob

Lányi György - kontra, duda, pengetősök, furulya

Szűcs Judit - iskolatitkár, néptánc

Grülling Zsuzsanna - néptánc

Király Edina - kézművesség

Fantasztikus eredmény, hogy 2000. év novemberére már az ürömi vonóstanoszak az Országos Népzenei Verseny területi vetélkedőjén vehetett részt, a többi tanuló pedig regös és betlehemes szokások felelevenítésével köszöntötte szűkebb és távolabbi környezetét.

A 2001. február 2-án megtartott félévzáró műsor számukra azért is fontos volt, mert a növendékek teljes létszámában léptek fel. Szívet melengető látvány volt az első összeállítás, ahol mindenki egyszerre muzsikált – harminc tagú furulyácsapat, tíz citerás, nyolc buzgonyos, ütőgardonosok, dobosok, hét tekerős, huszonöt vonós és természetesen a táncosok. Majd

Béres János köszöntötte az ifjú muzikusokat immár rendhagyó módon.

Érdekes volt, hogy a hét esztendősök milyen örömmel tudtak együtt játszani a tizenévesekkel. A tánc ritmusa, a hangszerek harmóniája és az ének egységbe kovácsolta össze ezeket a gyerekeket.

Érezhető volt annak a tanítási módszernek a hatása, amely ifj. Csoóri Sándor nevéhez fűződik.

Aki még nem tudta felfűjni a dudát – Müller Gergő –, az műdudán (dudaszintetizátoron) játszott szólót, majd egy nyolc éves kisfiú, Csernyus Bence kápráztatta el furulyajátékával a közönséget.

A vonósok közül Szombauer Bálint szólója azt bizonyította, hogy ez a tíz éves gyerek csodálatos zenei élményt képes adni nekünk, s hogy a hozzá csatlakozó Kalász testvérekkel fantasztikus zenekart alkotnak. A hét-nyolc esztendőös hegedűsök (Márton Anna, Komondi Dóra, Osztabányi Antal, Weber Erhardt) élvezettel és szeretettel muzsikáltak, érezni lehetett, hogy a szívükből jön.

A tekerősök és citerások (Juhász Szandra, G. Nagy Réka, Asztalos Márton, Pernesz Richárd, Pernesz Gergő, Busi Gábor, Szilvási Attila, Fagyas Miklós, Gróf Bátor Ádám, Sinkó Nilla) tanáruk, Havasréti Pál vezetésével stílusos, kerek dunántúli blokkal mutatták meg hangszereik lehetőségeit, sőt Asztalos Marci még énekhangjával is színesítette összeállításukat.

Látván-hallván e csapatot, s ismervén a tanári gárdát, érezni lehetett a muzsikálás szeretetét, a figyelmet és azt az áthagyományozódást, mely oly jellemző a magyar népzeneire.

Lányi György - Havasréti Pál

Csángó bál Budapesten

Politika és moldvai népi kultúra

A népzene és néptánc szerelmesei az év egyik legjelentősebb eseményeként tartják számon a farsangi időszakban évente megrendezett csángó bált a budapesti Petőfi Csarnokban. Ezúttal már ötödik alkalommal került sor a rendezvényre, mely minden különösebb hírverés nélkül is hatalmas tömeget vonz. Miközben évek óta inkább az a probléma, hogy miként lehet megtudni a bál időpontját, addig a korábbi évek tapasztalata azt jelzi, hogy érdemes időben a helyszínre érkezni, mert különben a főváros egyik legnagyobb koncerttermében sem valószínű, hogy ülőhelyet talál az ember.

De minek köszönheti a rendezvény nagy sikerét? Miért tanúsít a politika is megkülönböztetett figyelmet neki? S honnan szerez ennyi ember tudomást róla, ha szinte alig van propagandája?

Ami a politikát illeti, elsősorban a polgári erők demonstrálják évek óta, hogy fontos nekik a Csángó bál. Ebben az évben is Orbán Viktor miniszterelnök volt az est fővédnöke, a megnyitót pedig Martonyi János külügyminiszter mondta. De ott volt ezúttal is Németh Zsolt, a külügyminisztérium államtitkára, aki tavaly emlékezetes beszédet mondott. Éppen akkor érkezett vissza Csángóföldről, ahol több száz év óta ő volt az első magyar államférfi, aki hivatalos úton járt ott. Látogatásának külön pikantériája, hogy míg a diktatúra idején kitiltották Romániából, az elmúlt évben motoros rendőrök vezették fel autóját, amikor a moldvai Bákó megye vezetőit, illetve a magyarok lakta csángó falvakat felkereste. Akkor új-fent ígéretet kapott, hogy nem fogják akadályozni a hatóságok a magyaroknak azt a most már törvényben biztosított jogát, hogy a magyart, mint idegen nyelvet tanulhassák az iskolában. Bár ez nem tűnik túl nagy eredménynek, Moldvában még ez is ábránd a legtöbb helyen. A politikusok viszont a fesztiválon való megjelenésükkel is nyilván azt akarják évek óta kifejezni, hogy még egy olyan reménytelen helyzetben levő népcsoportról sem akarunk lemondani, mint a moldvai csángók, őket is a magyar nemzet részének tekintjük, jóllehet ők még a történelmi Magyarország határain is kívül élnek. Igaz, többnyire nem jószántukból mentek oda, hanem a tatárjárás, a madéfalvi veszedelem és más kényszerítő események következtében.

De miért olyan népszerű ez a rendezvény az egyszerű résztvevők között? Nyilván sokan vannak, akik jelenlétükkel szintén szolidaritásuknak akarnak hangot adni. Másokat csak egyszerűen a moldvai csángó kultúra vonz, hiszen az utóbbi időben különösen a zene és a tánc rendkívül népszerű lett a magyarországi táncházakban. S az előző években azt láthattuk, hogy aki ezen a területen

művészileg számít, az szinte mind színpadra lépett. Természetesen nem szerepelhet mindenki minden évben, de sok visszatérő fellépő van az itteniek és a romániaiak között is.

Az idei műsor olyan volt, mint egy háromrészes szárnyasoltár. Először pesti zenészek és énekesek produkcióit hallhattuk. Ezt a műsor középső, legfontosabb, legfelelősebb része követte, amikor a csángók népviseletükben mutattak be életképeket népszokásaikból, az élet legnagyobb eseményeihez kapcsolódó rítusaikból. Ezt három csángó együttes adta elő: a moldvai Pusztinából és Somoskáról, valamint a gyimesi Setétpatakból. Az előadás annyira összecsiszoltnak tűnt, hogy nem akartam hinni a fülemnek, amikor az előadás után a szereplők elmondták, hogy előző nap volt először alkalmuk együtt gyakorolni. A koreográfusok nyilván komoly munkát végeztek a felkészítés során, hogy a fellépésre a részletek rendben legyenek. A harmadik rész megint a magyarországiaké volt. Olyan előadók léptek fel, mint Magyarországon talán legjobb férfi népdal énekes, Berecz András, a táncházakban hallatlan népszerűségnek örvendő Zurgó és Tatros együttesek, vagy a fergeteges moldvai táncosaival már nem először feltűnést keltő Nyírség Táncegyüttes. A

műsorvezetésről – a nyári jászberényi Csángó Fesztiválhoz hasonlóan – ezúttal is a Zurgó együttes tagja, Nagy Bercel gondoskodott, igen magas színvonalon.

Sok híres művész a határ mindkét oldaláról most csak a nézőtérrel nézte társait, de épp azt volt jó látni, hogy nem csak akkor vannak jelen, ha ők a főszereplők. Láthattuk például a nézők között Sebestyén Mártát, s ezúttal második magyarországi CD-jét dedikálta „csak” a gyönyörű hangú, Onest városában élő Nyizstor Ilona.

Az est igazi csúcspontja azonban még csak ezután jött. A televízió nézői a híradóban csupán Martonyi Jánost láthatták és a csángók műsorából egy bevágást. De nem

élvezhették azt a fergeteges táncházat, mely a műsort követte. Pedig jó lenne, ha mindenki legalább egyszer életében részese lenne ilyen élménynek. Ha többen kapnának ízelítőt abból, hogyan táncolja hajnalig több száz résztvevő, főleg fiatalok, a magyarság legarchaikusabb táncait, akkor bizonyára még többen kapnának kedvet ilyen színvonalas szórakozáshoz.

A csángók pedig talán léleklebben kissé megerősödvé térhettek haza, mert ha a magyar fővárosban ennyi fiatal választja táncaikat szórakozási formájának, akkor talán egy nap saját gyermekeik, unokáik is elkezdik becsülni kultúrájukat, s a diszkó helyett vagy mellett visszatérnek a táncházakba. S hazafelé bizonyára eszükbe jutott az est mottójának szánt, Csíkrákosban feljegyzett ének:

*„Azt is tudom nem én kezdtem
Tudom nem is én végezem
Most is halnak és születnek
Nem lesz vége a nemzetnek”*

Abkarovits Endre

A gondosan és körültekintően megszervezett program ellenére az idei busójárás hangulata – leg-

alábbis ami a vasárnapot illeti – valahogy halványabbra sikeredett. Az embertömeghez képest kevés volt a busó, s mintha korunk busói nem vennék véresen komolyan szerepüket, rendeltetésük miérettjét – tisztelet a kivételnek. Kevesen szánták el magukat az ijesztgetésre, a lányokkal való keckeckedésre, s akár egy május elsejei fölvonuláson, csak jöttek-mentek föl-alá, cél nélkül. Pedig itt ők lennének a fő mókamesterek, az ő jókedvükön múlik a közhangulat, úgy gondolom, erre is gondot kellene fordítani, azonkívül, hogy a számukra

ilyenkor általánosan ingyenes ivászlati lehetőséget maximálisan kiaknázzák (és tankcsapdákkal látják el a főteret, ha már a katonai kifejezéseknél tartunk). A busó jelmezek és álarcok azonban gyönyörűek és egységesek voltak, készítők tehetségét hirdették, és a busók becsületükre legyen mondva, jelmezüket immár tetőtől talpig jelmeznek tekintették: bundájuk, sokác gatyájuk, álarcuk mellé már nem Nike vagy Adidas cipőt és zoknit vettek, hanem bocskort, bogyós harisnyát stb. Egyéb jelmezesből, mint jankele, lipe buše, megint csak nagyon keveset láthattunk.

A másik dolog, amin elcsodálkoztam, hogy kifsarsang csütörtökjéig busótemetés keddjéig szinte mindent kizárólag egy zenekar játszott, amikor annyi sok jó zenész és zenekar van Mohácson. Azon viszont már meg sem lepődtem, hogy az este tizenegyig, éjfélig játszott, szigorúan válogatott horvát dallamok után a kiegészített közönség nagy meglepedésére végre megszólaltak az ide tartozó szerb és makedón dallamok is, aminek örülhetünk, és úgy tűnt, maga „a horvát illetékes” is örült, hiszen olyan vidáman ropta ez utóbbiakra is. (Bár állítólag ez pár éve is pont így volt, csak éppen az ünnep elmúltával diplomáciai jegyzékváltás lett a dologból.)

A keddi napot, ami a busótemetés napja, őszintén szólva nem tudom objektív távolságból szemlélni. Jómagam is busó lettem, mert egy jó barátom tájékoztattott arról még előző nap(!), hogy kiváltotta a busó tagsági igazolványomat és megszerezte a jelmezemet. Innentől kezdve nem volt mese, az én lelkem busóvá lett aznapra, és minden igyekezetemmel azon voltam, hogy e szép, de kegyetlen tisztséget elviseljem. Egy sokác ház hátsó pajtájában sokadmagammal megtörtént az átváltozás, ki lipe, azaz szép busónak, jómagam strašna busónak, vagyis félelmetes busónak öltöztem. Hamarosan világgóssá vált előttem, mit vállaltam. Kismértékű klausztrofóbiámnak nem használt

Egy ál-busó beszámolója

Az új évezred első tavaszának köszöntése

éppen, hogy a világot egy centi átmérőjű lukakon láttam, amelyek semmi esetre se maradtak volna a

szemem magasságában, ha nem fogom, vagy nem támasztom be a bundába az álarcot. Mivel ez még a „korszerűtlenebb” álarcok közé tartozott, az arc anatómiai sajátosságaira fittyet hányva nem vette figyelembe az orrot, mint olyat, s a tökéletesen egyenes famaszok orrom természetes hajlasi szögéből görbülési szöveget hozott létre. A maszkon belül uralkodó kellemesen páradús, izzadsággal és birkaszaggal elegyes levegőben meglehetősen sűrűn használtam volna a zsebkendőmet, ez azonban képtelenségnek bizonyult, mert boldog voltam, ha a maszk a tőle telhető legideálisabb állapotában a fejemen maradt – nem beszélve arról, hogy se ez előbbi, se nagy férfikesztyűmet nem vehettem le, mert egyből kiderült volna, hogy nő vagyok. Ez pedig a busóknál törvényellenes. De a legnagyobb problémát az okozta, hogy a nagy kavargásban többször is elvesztettem az ismerős busó barátaimat, mert csak közvetlenül magam előtt láttam valamit, és őket leginkább a mozgásuk alapján tudtam felismerni. Ezen okokból kifolyólag talán érthető(!), mennyire örültem a forgatagtól mentes Duna parti kocsmák végiglátogatásának, ahol méretes boroskancsókkal várták Kulutác Matyi bácsit és busócsapatát. A farsangi koporsót is ez a csapat hurcolta egész nap, hogy este hatkor az emelet magas máglya tetejére tegye, és rituálisan elégesse. Ez volt idáig a leghatalmasabb máglya, hiszen az ő évezred utolsó telét égettük el rajta, és az új évezred első tavaszát köszöntöttük vele.

Ezt követően néhányan busók szabadultunk a Paris étterembe, és „Svirajte kolo!” felkiáltásunkra Versendi Kovács József és zenekara nyomban nyúlt a hangszeréért. Fergeteges kólójukat, a kukunješćet, tanacot a zürzavaros kolompolás közepette jártuk.

A keddi busótemetések esti fénypontja, a Sokackörben tartott bensőséges hangulatú kis bál nagy-nagy fájdalomra az idén elmaradt – okait az összes fél részéről kicsinyességnek vélem. A csak busóknak, sokacköri tagoknak, sokacoknak rendezett zárt körű összejövetel még az áldozatkész Matheisz Józsi harmonikázásával sem pótolhatta a zenekar, a tánc hangulatát a sok ismerős körében.

Az idei busójárás részemről egyfelől fergeteges, másfelől kicsit elszomorító élményekkel zárult, és ez utóbbiak nem éppen biztatók, de reménykedjünk.

Avar Panni

fényképek: Avar Panni és ifj. Vitányi Iván
(A felvételek a 2000-es busójáráson készültek.)

XV. Országos Szólótáncfesztivál

Békéscsaba, 2001. január 12-14.

Békéscsaba már 15. alkalommal várta a néptáncosokat erre az 1974-ben alapított országos rendezvényre. A múlt év novemberi jászberényi és székesfehérvári elődöntőkön túljutott, s már díjat nyert versenyzők – számszerint 58-an – annak rendje és módja szerint meg is érkeztek. A fesztivál idején szokásos havazás és kemény fagy sem gátolta most őket, mivelhogy ez a hagyománnyá vált akadály az idén elmaradt.

Kezddhetjük azzal, amit Diószegi László – a zsűri elnöke – mondott a fesztiválgála megnyitóján, hogy öröme és örömtánc jellemezte a rendezvényt. Már ami a hangulatát illeti, ugyanis ne tévesszen meg senkit ez a jelző, mert a fesztiválra mégsem csak az örömködés, hanem a nagyon is magas szakmai színvonal, a versenyzők remek táncudása és élvezetes előadómódja volt a jellemző.

Éppen emiatt a Diószegi elnökletével működő zsűri – Németh Ildikó, Szilágyi Zolt, Szűcs Gábor, Zorándi Mária – nem volt könnyű helyzetben, sőt fogalmazhatjuk úgy, hogy emberes munka várt rájuk. Igaz, kétszer is ellenőrizték a versenyzőket, de gondoljunk bele: a négy kötelező táncot – férfiánál a tardoskeddi vaskatáncot, marossárpataki verbunkot, a párosoknál a magyarszentbenedeki csárdást és szökőst, illetve a magyarbódi csárdást – négyszer 38-szori előadásban – és a 38 szabadon választott táncprodukciót miként lehet az agytekervényekben elraktározni?!

Ilyen tengernyi látvány után nyilvánvaló, hogy csak a kivételes előadói módok maradnak meg leginkább. Mondhatnánk kiváló táncudást is, de a helyzet az, hogy akik eljutnak az országos döntőre, azok mind kimagasló táncismerettel rendelkeznek. A versenyzők ott ronthatnak esélyeiken, ha nem veszik komolyan a próbán való szereplést, mert ugyan próbának nevezzük, de tulajdonképpen előzsűrizés ez, s akire itt nem figyelnek fel az ítések, annak a versenyen nagyon nagyot kell dobnia, márpedig ez csak keveseknek sikerül.

A másik buktató a kötelező és a szabadon választott táncok viszonya. Persze, hogy a verseny leglátványosabb része a szabadon választott táncprogram. De helytelenül gondolkodnak azok a táncosok, akik a fő hangsúlyt erre helyezik, s a kötelező anyagot kötelességszerűen bemagolják és érzelemmentesen előadják.

Már eljutottunk oda, hogy a versenyzők képesek az adott táncokat stílszerűen, a rávalló összes jellegzetes jegyekkel együtt elsajátítani, tehát a mérce itt az, hogy ezeket a jellegzetességeket, vagy

másként fogalmazva a táncos anyanyelvet miként tudják használni, miként tudják azt a saját testükre, egyéniségükre formálni úgy, hogy a produkció hiteles maradjon a hagyományhoz, de mégis egyéni alkotás legyen. Hát ez a nehéz benne, de akinek sikerül, az a művészet kategóriájába sorolható. Nos, a fenti ismervek ugyan elég általánosnak hangzanak, de mégis ezek az alapszempontok vezérlik a zsűrit értéktételeikben.

A szólótáncfesztivál országos rangját jelzi a számtalan különdíj, amit még felsorolni is sok, de azért nevezünk meg az adományozókat, mert az illem így kívánja: különböző jellegű és értékű különdíjat ajánlott fel az Állami Népi Együttes, a Jászság Népi Együttes, a Magyar Népművészetért Alapítvány, Marsi János gyoamaendrői csizmadiamester, a Martin György Országos Néptáncszövetség, a Megyei Művelődési Központ és a Viharsarok Néptáncszövetség. Osszó Endréné pedig vándordíjat alapított a legstílusosabb női, Vásárhelyi László a stílushű férfitáncosok jutalmazására.

Számomra külön öröm, hogy visszaállították a junior-díjat, amit annak idején azoknak a fiatal táncosoknak találtunk ki, akiket éppen a koruk miatt nem lehet az idősebb, érett táncosokkal összevetni, de táncudásukban ott sejlük a jövő ígérete. Ezt a díjat most a Mlinár Mária-ifj. Mlinár Pál kettős nyerte. Hadd emlékezzem őket, hogy a régi nagyok közül többen is – pl. Szögi Csaba – így kezdték. A hasonnevű papával csak azért nem példálózom, mert 20 éves elmúlt már, amikor 1974-ben elnyerte az első aransarkantyú egyikét, másrészt junior-díj akkor még nem volt.

Az idei fesztivál sztárja kétségkívül az Ajka-Padragkút Együttes táncosa és vezetője, Kovács Norbert lett, különösképpen a szabadon választott versenyszámával, a „cigánybotoló”-val, amit oly szuggesztivitással adott elő, hogy a nézőtéren a hölgyek beleborzongtak. Két aransarkantyúja mellé így megszerezte a harmadikat és a velejáró „örökös aransarkantyús táncos” címet.

Nem egyedül: szintén „örökös” lett a Balassi versenyzője, Szarka Zsolt is, aki a „kétegyházi táncok” kiváló előadásával hívta fel magára a zsűri figyelmét. Nagyon sajnálom, hogy versenytársát, Tomka Katalint csak egy különdíjra érdemesítették.

„Örökös aranygyöngyös táncos” lett a Kurácsi Táncműhely versenyzője, a kecskeméti Balogh Ildikó, és ugyancsak az „örökösök” klubjába lépett a jászberényiek párosa, Kocsán László és Kuli Orsolya is.

A következő fesztiválokön bizonyára újra láthatjuk majd azokat a versenyzőket, akiknek sikerült a második aranygyöngyöt, illetve aransarkantyút begyűjteniök: Csurák Ildikót és Ignác Gabriellát Nyíregyházáról, Strack Orsolyát Budapestről, illetve Fitos Dezsőt Zalaegerszegről, Kádár Ignácot Budapestről, valamint Teremi Lászlót Nyíregyházáról.

Újabb öt-öt versenyző iratkozott fel a „főtáblára”, vagyis került be a nevük a mindenkor nyerteseket megörökítő fesztiválfüzetbe, mivelhogy a zsűri aranygyönggyel, illetve aransarkantyúval jutalmazta teljesítményüket:

Dobos Beáta (Jászberény)
Dudás Dániel (Jászberény)
Kiss Anita (Miskolc)
Hercz Vilmos (Debrecen)
Rác Petra (Zalaegerszeg)
Maródi Attila (Miskolc)
Rajna Beatrix (Nyíregyháza)
Molnár Péter (Pécs)
Vajai Franciska (Jászberény)
Sikentánc Szilveszter (Siófok)

A zsűri ezúttal 11 sarkantyút és 10 gyöngyöt osztott ki. Elvileg minden fesztiválon 10-10 ilyen díj adományozható, s ezt nagyjából be is tartották, kivéve az 1989-es fesztivált, amikor – Novák Ferenc koreográfus elnökletével – 15 sarkantyút és 11 gyöngyöt osztott ki. Az is igaz, hogy akkor volt a legnépesebb a mezőny, 86 táncos versenyzett. Az eddigiek során összesen 146 aransarkantyú és 108 aranygyöngy talált gazdára. A gyöngyök száma azért is kevesebb, mert kezdetben a szebbik nem kevésbé érdeklődött a verseny iránt: 1974-ben például csak 1 gyöngyöt adományoztak az egyetlen női résztvevőnek! A hölgyek azután kapcsolódtak be aktívabban, amint lehetővé vált, hogy ne csak alárendelt partnerként, hanem önállóan is versenyezzenek.

Érdemes a díjak helység szerinti megoszlására is kitekintünk – legalább az első öt település erejéig –, mert ebből kivilágluk, melyek azok a táncművészeti műhelyek, ahol komoly érdeklődés nyilvánul meg a szólótáncfesztivál iránt: Budapest – 35 sarkantyú, 24 gyöngy; Nyíregyháza – 26 gyöngy, 21 sarkantyú; Békéscsaba – 14 sarkantyú; Szeged – 11 sarkantyú; Jászberény – 10 sarkantyú, 10 gyöngy; Békéscsaba-Szeged – 8 sarkantyú, 8 gyöngy; Székesfehérvár – 4 sarkantyú, 4 gyöngy.

A 15. fesztiválon a díjazott versenyzőt delegáló helységek sorában 3 új települést is köszönthettünk: Miskolcot, Pécsét és Siófokot. Reméljük, hogy az új nyertesek is elhintik a szólótáncfesztivál jó hírét, s a következő rendezvényünkön újabb nevekkel bővíthetjük a „főtáblát”, amelynek élén most már a 41 „örökös aransarkantyús és aranygyöngyös táncos” neve díszel.

Born Miklós
(KÖZHÍR, Békéscsaba)

„Hacacaré...”

A Szóttos Kamara Táncegyüttes bemutatója

Szívet-lelket gazdagító élményben volt része annak a közel hétszáz embernek, aki 2000. november 30-án a pozsonyi Új Színpadon látta, láthatta a felvidéki Szóttos Kamara Néptáncegyüttes új műsora bemutatóját. Az együttes becsületesen felkészült a harmincadik évfordulója megünneplésére.

Nem latolgatom, sok vagy nem a harminc év, inkább hangosan kimondom: magába foglalja magyar nemzetiségi kultúránk, nemzetiségi létünk minden örömét, keservét, és bizonyítja, hogy a népi-nemzeti hagyományokra épített alkotói-előadói tevékenység minden akadályt képes legyőzni. Az együttes is azért tudott a nehézségeken úrrá lenni és fennmaradni, mert ezt az eszmét szolgálja. Úgy végezte – ország-világ előtt példát mutatva – a munkáját, hogy anyagiakban sohasem dűskált. Szegény volt, mint fenntartója a Csevadok is szegény. Különösen 1994 óta, mióta a „demokrácia” nevében a Szlovák Köztársaság a Csevadokot nem részesíti költségvetési támogatásban.

A Szóttos pályázatokból, jóhiszemű emberek támogatásából, fellépéseinek bevételeiből maga tartja el magát. Egy-egy műsorát 50-100-szor is előadja, sok száz kilométert utazva, mert el akar jutni a keleti végekre is, mondjuk a Bodroghözbe. El akar jutni, mert hívják, és ő megy.

A Szóttos ebben a nincstelenségben sem adta fel művészi hitvallását, a „tisza forrás” alapeszméjét.

Most, Pozsonyban is teltháza és akkora sikere volt, mely tökéletesen bizonyította: méltó a közelmúltban átvett kitüntetésre, a Szlovák Köztársaság Ezüstplakettjére. Többre is az! Magyarországon tavaly harmadíziglen nyerte el a Kiváló Népművészeti Együttes díjat.

A mostani – sorrendben a tizenhatodik – műsoruk címe „Hacacaré...”. Ez is – mint a többi volt – egy kerek egész. Most nem hazai, felvidéki tájakon, hanem a Kárpát-medence távolabbi részein járnak: Erdélyben, az Alföldön, a Tisza mellett, fel egészen a Szatmárig nyúló területen – e táj kultúráját vitték színpadra. Mesterien tolmácsolva.

Az első részben Erdélyben időznek, a Mezőségben. A néptánchagyományt alapjában meghatározó táncípusok mindegyikét felvonultatják, a verbunkokat, a legényeseket, a pontozókat, a női táncokat, a csárdásokat, valamint a páros forgók és forgatók ezernyi változatát, még a széki román forgatóst is. Láthatjuk a kiváló énekléssel kísért magyarlapádi leánytáncot, a mezőkölpényi táncokat (jártató, korcsos, cigány csárdás), a mezőkeszűi táncokat (négyes, korcsos, lassú, szapora), a bonchidai táncokat (román forgató és sűrű csárdás), a széki táncokat (sűrű és ritka tempó, verbunk), valamint a félidő zárószámaként

a bogártelki táncokat (legényes, csárdás és szapora). A hat koreográfiába tizenhat táncot szőttek bele a koreográfiák alkotói. Alaposan feladták a leckét. És a táncosok, a zenészek állták a próbát. Tökéletes stílusban tolmácsolták a táncokat, a zenét. A koreográfiákra is, az előadókra is jellemző volt a sokszínűség: ahány táncos, annyiféleképpen láttatták a táncot. Ez azt bizonyítja, hogy előadóként igen-igen alapos ismerőivé váltak a témával választott tájegységnek, illetve egy-egy falu tánc- és zenehagyományainak. Nemcsak a táncok figuráit, hanem azok sok-sok díszítő elemét is elsajátították, hogy előadásukban szabadon cifrázhasák a sajátjukká vált, rájuk szabott táncot, zenét.

A Tisza-mentét bemutató második rész sem volt szegényebb, mint az első. Ezúttal a magyar mellett a cigány és a magyarországi román etnikum táncai is helyt kaptak, s kiemelkedő gyöngyszemei voltak az eladásnak.

Láthattunk dél-alföldi táncokat (lassú és friss csárdás, leány oláhos), eleki román táncokat (lunga, minintelu, țiganeasca, ardeleana), öcsödi cigánytáncot, rimóci táncokat (sarkantyús, lassú és friss csárdás) és rétközi táncokat (juhászbololó, ajaki karikázó, lassú és friss csárdás). Minden számot figuragazdagság jellemzett, és többszólamú megfogalmazás. Táncban mondták el Arany János Öldöklő angyal című versének részletét: „Melyben, ahány pár, annyiféle/ A tánc alakja és szeszélye,/ Mégis azon egy zenemérték/ Kormányozza mindenki léptét”.

A mozgás pontos elsajátítása és tolmácsolása mellett a táncokat élték is az együttestagok. Előadásukkal állandóan lekötötték a nézők figyelmét, lélekben maguk mellé emelték őket. Tették ezt azzal is, hogy kamara együttes lévén mind-

annyian szólólista szinten formálták meg a szerepüket. Kiemelni közülük bárkit is nagyon nehéz, de mégis megilleti ez a régtől táncolókat: Nagy Myrtilt, Balta Arankát, Péter Timeát, Füzék Györgyöt, Konkoly Lászlót és az öcsödi cigánytáncot megalkotó-előadó, annak zenéjét megkomponáló és előadó Oláh Attilát. A darab mestermű, gyöngyszem. Oláh Attila alkotói és szólólistai bemutatkozása egyformán csodálatos. Ilyen remek megfogalmazást és előadást táncban ritkán láthat az ember. Büszkének lehetünk rá.

Akárcsak az egész Szóttosra, s az egész műsort koreografáló Németh Ildikó-Szabó Szilárd koreográfus mesterkettősre, a ruhákat – vigyázat, nem kosztümöket, hanem viseleteket – tervező, énekes-táncos Nagy Myrtilre, a zeneszerző Koncz Gergelyre és Lakatos Róbertre, valamint a mindenütt jelen levő, de mégsem látható, soha nem fáradó Reicher Gellért szervező „mindenesre”.

Ők közösen – mindazokkal a segítőtársaikkal együtt, akiket ehelyütt nem tudunk névszerint megemlíteni – olyat alkottak, amire sokan, soká fogunk emlékezni, és magunkénak vallva soká fogunk vele büszkélkedni.

Takács András

fotó: Tibor Bachraty

Gánica, szaladós, kókonya, pászka

Hagyományos böjti és húsvéti ételeink

A magyar és az európai keresztény hagyományban húsvéti ünnepkör egyes szakai alatt fogyasztott ételféleségek kiemelt jelentőséggel bírnak. A mögöttes szimbolikus tartalmak sokszor évszázados, évezredes gyökerekről, kultúrtörténeti vonatkozásokról árulkodnak.

A hamvazószerdától Húsvét vasárnapjáig tartó 40 napos böjt már a VII. századtól szokás, sőt 1091-ben II. Orbán pápa még törvénybe is iktatta. A magyarországi katolikusok nem is oly rég sok helyen valóban be is tartották ezt a szigorú böjtöt, amelynek fegyelme csupán az elmúlt évszázadban lazult meg, többek között a hivatalos enyhítések következtében, s időtartama a nagyhétre, illetve nagypéntekre korlátozódott. A protestánsok csak a nagypénteki böjtöt tartották, azt viszont nagyon következetesen.

A régi időkben a böjti napokon csak kenyeret, sőt és száraz növényi eledeleket volt szabad a híveknek magukhoz venni és csak egyszer ehetek napjában. A 19. század végén még voltak olyan paraszti közösségek, melyeknek tagjai – a halat nem számítva – csak növényi táplálékot vettek, fogyasztottak. Sok helyen böjt alatt még tejtermék sem szerepelhetett az étrendben. Nem zsírral, hanem olajjal főztek, s előfordult, hogy a böjtös eledelek számára külön edényeket használtak.

A magyar népi konyhának jellegzetes, tájegységenként különböző böjti ételeit ismerjük. Lássunk néhány példát a böjti étrendre.

Az őrségi reformátusok nagypéntek reggelén forralt tejet ittak kenyérral. Az ebéd sokféle lehetett: babgánica, főtt aszalt szilva és alma az édes főzőlével együtt, vagy *aszalt-szilva-leves*, tejfölös bab, *gánica* mákkal, tejjel, szárazabb tökmagolajjal és hagymával, mézeslaska, tejfölös szilva. A Tápió menti protestánsok nagypéntek délben rántottlevest és kifőtt tésztát, vacsorára tejet, aludtejet, túrót fogyasztottak. A Rábaközben a tojásos, tejes ételek és a tésztafélék mellett vadsósokát, gombát is gyakran főztek. Zöldesütörtökön (nagycsütörtökön) a legtöbb rábaközi és szigetközi családban valamilyen zöldfőzelék került az asztalra tojás feltéttel. Nagypénteken a kapuváriak lencsét főztek, hogy sok pénzük legyen. Finom böjti vacsora volt még a *csírás bab* és a *szaladós*. Országszerte elterjedt böjti étel volt a bableves, tojásleves, rántás nélküli krumplileves, babsaláta, krumplisaláta és a főtt tészták, ezek közül is a mákostészta.

Húsvéti ételek

A katolikusok húsvéti ünnepének évszázadok óta egyik kiemelt mozzanata a jellegzetes húsvéti ételek – kalács, sonka, bárány, tojás, stb. – megszentelése. E húsvéti eledelek jellegzetes régi neve a kókonya, melynek eredetét nyelvészeink egyelőre még nem tisztázták megnyugtatóan. Mindenesetre a szót az ételszentelés szimbolikáját magyarázva már a Sándor-kódex is említi: *Az mennyországban mentül jelösb étök az kókonnya. Micsoda az a kókonnya? A kókonnya ünnömmaga Úr Krisztus, Isten és embör ... Mert valamik kellene az kókonnyához, avagy az húsvéti könyérhöz, úbenne mind meg-*

lehetnek avagy példázatnak. Az húsvéti könyérhöz sajt és tej, tikmony, tiszta tészta, környül tésztából koszorúmodra kell csinálni, meg kell sütni, meg kell szentölni ... Az sajt és az tej példázák Krisztusnak szentséges testét...Az tikmonynek az fejéren értetik az ő fejérségü lelke, ki eredendő büntül igen távol lön. Az tikmonynek az székén értetik az ű istensége ... A szép tiszta tésztán, kire az sajtot rakják s az tikmonyját és az tejet értetik az három szömélyben az Fiúnak szömélye, mely szömélyben az isteni természet az emböri természettel egyesüle. Az tésztából csinált koszorún, kivel az húsvéti kenyért megkönyérkezük, értetik, mimódon az atyja, anyja, az mostohája (a zsidóság) és az ű házanépe (menyországbeliek) ötöt megkoszorúta volt ... Az megsütésen értetik az köröszfjának kemencéjén ű testének megszáradása, isteni nagy szerelemnek tizétül. A megáldáson értetik az űtet megáldás...

A kókonya szó a népnyelvben a húsvéthoz kapcsolódva sokféle változatban és jelentésben máig él. Legtöbb helyen a húsvéti ételek összefoglaló neve, de például Szegeden a húsvéti megszentelt keménytojást, az istenségtísi székelyek körében pedig a húsvéti kalácsot értik alatta. A Dunántúl egy részén a szó változatai – *kókálás, kókányolás, kokonyázás* stb. – a húsvéti játékot, a tojásütést jelentik. A keleti egyházaktól származik a megszentelt ételek másik elnevezése a *páska, pászka*. Tudjuk, hogy a pascha egyházi nyelven a húsvétot, illetőleg a testét, vérért feláldozó Megváltót jelenti. A magyarságnál mindkét elnevezés ismert.

A kókonyát, illetve pászkat a katolikusok húsvét vasárnap reggel vitték szenteltetni a templomba egy nagy kosárban. A kosár tartalma tájegységenként különbözhetett, de mindenképpen az ünnepre szánt húsvéti ételek voltak benne. A szentelés történhetett a templomban vagy a templom udvarán. Az ételeket a hímzett terítővel, konyharuhával kibélelt kosárban minél tetszetősebben igyekeztek elrendezni. A kosarat fedő díszes – gyakran kizárólag erre az alkalomra tartogatott – terítőt csak addig vették le, amíg a szentelés tartott. A szentelés idejére a borosflaska dugóját is eltávolították, sőt, sok helyen egy tojást meg is pucoltak, hogy az áldás közvetlenül érje azokat. A szentelés után a lehető leggyorsabban igyekeztek hazaérni. Volt, ahol az utat futva tették meg, máshol szóltanul kellett hazavinni az eledeleket. Hazaérve a család az asztalt körülülve azonnal nekilátott a szentelt húsvéti ételek elfogyasztásának. Ilyenkor a szentelt ételeknek még a morzsáját, maradékát sem dobták ki, mert különleges erőt tulajdonítván nekik, mágikus célra használták ezeket. A morzsát például a tyúkok elé szórták, hogy a következő évben jobban tojjanak. Bukovinában a maradékot elégették, s a hamujával szapultak. A szentelt sonka csontját gyümölcsfára akasztották, hogy sokat teremjen.

Az étkezés közben – a Karácsonyhoz hasonlóan – rituális szertartások is előfordulhattak. A palócoknál például szokás volt egy szentelt tojást annyi felé osztva elfogyasztani, ahány családtag volt; hogyha eltévednének, jusson eszükbe, kivel ették a tojást.

Mit tartalmazhatott a szentelésre vitt kosár?

Göcsejben a századfordulón a szentelésre sonkát, tojást, kalácsot, tormát szoktak kengyeles kosárban küldeni. Hitük szerint a tojás Krisztus keresztfáját, díszítése Krisztus kötelét, a torna a keserűséget jelképezi. A család először a tormából evett, bizonyára azért, mert Krisztus is szenvedett és nélkülözött a feltámadás előtt.

Vásárosdombón a fentiek mellett még kolbász, egy üveg víz és só is került a kosárba, Patosfa asszonyai pedig a paprikát sem hagyták ki belőle. Lucskán tormát, sót, vaját, szalonnát, sonkát, kalácsot és tojást vittek szenteltetni.

Csikménaságban a pap nagymise után szentelte meg a húsvéti eledelket, amelyeket a hívek csikos tarisznyában, keresztelői kosarakban készítettek oda szép sorjában. A kosárban kenyér, kalács, sültbárány, sonka, tojás és só volt.

A Szabolcsban élő görögkatolikusainknál a *páska*, vagy *pászka* a kosárba tett sonkából, tojásból, ún. *sárga túró*ból, vajból, bárányból, tormából és borból állott. Volt olyan család, amely egészen fehérvasárnapig csak ezeket a megszentelt ételeket fogyasztotta.

A moldvai csángóknál a pászka tojásos túróslépeny, mellette *kozsonna*, vagyis tejjel, tojással, túróval, mézzel, mazsolával készült húsvéti sütemény, valamint hímestojás. A feltámadási szertartás után szokták elfogyasztani, miközben azt mondogatják egymásnak: *feltámadt Krisztus*. A felelet: *higgyük valóban*.

A protestánsok körében gyakorlatilag ugyanazok a húsvéti ételek voltak szokásban, mint a katolikusoknál, csak természetesen megszentelés nélkül.

Húsvéti ételeink szimbolikája

A *húsvéti bárány* az ünnep áldozati jellegű étele, amelyet már az ószövetségi zsidók is fogyasztottak keserű salátával és kovásztalan kenyérral Egyiptomból való megmenekülésük és elsőszülöttjeik váltsága emlékezetére. Ábrahám áldozatában is leölt kos szerepel Izsák helyett. Engesztelő napjukon pedig a zsidók a pusztába bűnbakot eresztettek.

Mínthogy Jézus az emberiség megváltására jött a földre, érthető, hogy már az újszövetségi könyvek is – az ószövetségi előképekre támaszkodva – Isten bárányának nevezik őt. Az Isten báránya ábrázolások a középkortól kezdve igen elterjedtek voltak az egyházi és világi építmények, pecsétek és egyéb tárgyak díszítményeiként. A húsvéti bárány áldás-szövege már a Pray-kódexben olvasható, s azt is tudjuk, hogy a középkorban a tihanyi monostornak húsvéti bárányt ajánlottak fel a hívek. A húsvéti bárányáldozat emlékét a magyar néphagyományban is megtaláljuk: a régi szegedi felsőtanyai juhászgazdák például – az ószövetségi zsidókhoz hasonlóan – bárány vérével kenték be az ajtófélfát, hogy az ő elsőszülöttjeiknek se legyen bajuk. A bárányt általában nagyapónteken ölték meg, s elkészítés közben arra is ügyeltek, hogy *csontját ne törjék* meg (János evangéliuma 19,36). A csonttörés tilalma később sok helyen a húsvéti sonkával kapcsolatosan is felbukkan.

Másik igen régi húsvéti eledelünk a *tojás* az élet és újjászületés archaikus jelképe. Keresztény magyarázat szerint: amint a tojásból új élet kel, úgy támad föl Krisztus is sírjából az emberek megváltására. Egy másik felfogásban a tojáshéj az Ószövetséget, belseje az Újtestamentumot jelképezi. Piros színe Krisztusnak az emberiségért kiontott vérére emlékeztet. Ez utóbbi motívum számtalan változatban a hiedelmek között is megtalálható. A körmendek például úgy mesélik, hogy mikor Jézust keresztre feszítették, odament egy asszony, aki kosarában tojást vitt. Letette és elkezdett imádkozni. Egyszer csak egy csöpp vér csöppent az egyik tojásra és megpirosodott tőle. Ezért festik pirosra a tojást húsvétkor.

A tojásajándékozásnak a mai profán jellegével ellentétben korábban liturgikus, szimbolikus jelentése volt. A régi időkben a keresztszülők azért adtak húsvéti tojást a keresztyermeküknek, hogy a megváltás kiváltságos örömeire emlékeztessék őket. Göcsejben és Somogyban szinte máig szívósn tartja magát ez a hagyomány. Vásárosdombón ezen túlmenően még a kereszt- és bérmakomák, komaasszonyok *korozsmával* is megtisztelik egymást. A *húsvéti korozsma* szép fehér abroszba kötött hímestojásból, almából és süteményből áll. A húsvéti tojásnak, más szentelményekhez hasonlóan, sok helyen mágikus erőt tulajdonítottak. Nyírábrányban például a húsvéti szentelt tojás héját szántották a földbe. Volt úgy is, hogy a tojást a vetőszákba tették, és a magot arról vetették.

A húsvéti tojással összefüggő ünnepi szerencsejáték a sokféleképpen emlegetett a *tojásütés* (*koccintás*, *kókányolás*, stb.). A szokás egész Európában ismeretes. Lényege: a fiúgyermek a locsolkodásért, vagy keresztszüleitől kapott tojásokat párosával összeütik. Akié összetörik, az a vesztes és köteles az eltört tojást átadni annak, akié épen maradt.

A *sonka* a paraszti élet gazdasági és kultikus rendje következtében már régóta a jellegzetes húsvéti eledel közé tartozik, sok helyen kiszorítva az eredetileg szokásos bárányt. A hozzá fűződő hiedelmek inkább mágikus, mint szakrális jellegűek.

Juhász Katalin

Aszaltszilva-leves (őrségi recept)

A megmosott, gőzön megpuhított, magozott szilvát 3-4 darabra vágva vízben puhára főzzük, egy darabka fahéjat is teszünk a főzőlébe. Ha a szilva megfőtt, levét tejjel behabarjuk, sóval, cukorral ízesítve fogyasztjuk. Ugyanígy készítjük aszalt meggyből és aszalt cseresznyéből is.

Mákos hajdina, vagy kukoricagánica (őrségi recept)

A kukorica- vagy hajdinalisztet forró vízbe szórva főzőkanállal kavargatva keményre főzzük. Fővés után kissé hűlni hagyjuk, egy tálban ellapogatjuk és mindkét oldalát cukros, vagy cukor nélküli törött mákban meghempergetjük. Tányérba rakva mézzel, vagy anélkül tálaljuk.

Őrségi babsaláta

40 dkg szemes babot előző este beáztatunk, 2 fej vöröshagymát apróra vágunk és 1 gerezd fokhagymát összezúzunk. Másnap a babot hideg vízben sóval, babérlevéllel puhára főzzük, lehűtjük és kevés főzőlével együtt egy tálba rakjuk. 1 dl tökmagolajból, 1 dl borecetből, a hagymából, fokhagymából kevés vízzel salátaöntetet készítünk, amelyet sóval és kevés fehér borssal ízesítünk. Ezzel öntjük le a babot. Néhány órás állás után hidegen tálaljuk.

Szaladós (rábaközi csiramalé)

A búzát, vagy rozst nyáron az ágy alá tett teknőben állandóan locsolgatták, így az 3-4 nap alatt kicsírázott. Utána ponyván megszáritották és zacskóba rakva eltették. Télen a malomban megdaráltatták. Amikor sütni akartak, a szükséges mennyiséget vajdillingba rakták, forró vizet öntöttek rá, hígá feleresztették, 3-4 órára a dunya alá rakták, jól letakarták, s így olyan édes, lett mint a méz. Kevés vizet öntöttek a cseréptepsibe, bele 3 ujnyi vastagon a masszát és kemencében, rendszerint a kenyérsütés mellett szép pirosra sütötték.

Szabolcsi húsvéti sárga túró

Egy liter tejet jól megcukrozva és fahéjjal ízesítve a tűzre teszünk és folytonos keverés közben beleütünk legalább tíz egész tojást. Addig főzzük, míg az összes fehérje ki nem csapódik benne. Ekkor a túróhoz hasonlóan túllzacskóba téve levét kicsepegtetjük.

Az élő mese

Beszélgetés dr. Nagy Olga kolozsvári íróval, néprajzkutatóval, népmese gyűjtővel

„Na és miért akarsz te írni rólam? Mert névrokonok vagyunk?” – szegezi nekem a kérdést, válaszként a jó estét kívánok!-ra, kissé szigorúan, amolyan tanárosan és enyhén izgatottan a szabadkai vasútállomás előtt, mert megviselte a félórás kíváncsiszkodó faggatás a vámtiszt irodában. (Utóbb majd kiderül, élt át ő már másmilyen kihallgatásokat is, talán annak élménye, réme kísértette meg...) Kérdem: „kell-e annál jobb apropó egy beszélgetésre, mint a 80 esztendő, a mintegy 45 könyvből álló életmű? A mesék, amelyeket immár szélében-hosszában a világban ismernek a szakemberek, az olvasók, a meserajongók...” „Akkor szólíts Olga néninek, de tegezz. Jó?” S még mielőtt bármit is szólhatnék, tudakozódik Szabadkáról, Újvidékről, iskoláinkról, egyeteminkről, merthogy először jár a Vajdaságban. Hosszúra is nyúlhatna a vaksötétben átbeszélt éjszaka, de tizenegy után elnézést kér a társaságtól, nyugovóra tér. „Holnap vár a munka” – mondja öntudatosan, s akkor még nem sejtem, milyen szorongással készül egy-egy fellépésre, megnyilatkozásra. Csak másnap, az újvidéki Mesemondó-konferencia előtt kerül sor az interjúra, s akkor derül fény arra is, hogy bizony tapasztalat ide vagy oda, mindig lámpalázás, ha közönség előtt kell beszélnie.

– De hiszen megélt már egy s más!

– Meg bizony. 2001. január 2-án töltöm be nyolcvanadik életévemet. Erdélyben, s tudd, én sohasem mondom, hogy Romániában születtem, Marosvásárhely mellett egy kis faluban. S hogy Olgának kereszteltek, az csak édesanyámnak köszönhető, aki ugyanezt a nevet viselte. Osztrák, azaz bécsi származású volt, tanítónőnek tanult, de aztán elszegődött egy úri családhoz nevelőnek, s így ismerte meg apámat, aki gazdatiszt volt.

– S hányan voltak testvérek...?

– Miért nem azt kérdezed, én hány gyereket szültem?

– Majd megteszem...

– Szóval, hetedik gyerekként láttam meg a napvilágot. Elég fiatalon, már 1940-ben férjhez mentem. Az érettségi után Kolozsvárra a protestáns teológiai karon ismertem meg a férjemet, aki csakhamar lelkészként állást kapott Széken, s én is vele mentem, mint tanítónő. Közben már írogattam. Tizenhat évesen például megcéloztam egy nemzetközi pályázatot, amelyet egy rögeszmés milliomos nő hirdetett meg a következő címmel: Krisztus és az egyetemes világbéke. De szülőfalumról is cikkeztem a Magyar Néprajzi Múzeumnak.

– Annak idején újságírással is foglalkozott...

– Míg Széken tanítónősködtem, megírtam egy-két élményemet: a szülőkkel való kapcsolatteremtést, az utazásokat... Ezek a jegyzetek az Utunk című folyóiratban, majd a Dolgozó Nőben jelentek meg. Akkor ez utóbbi szerkesztőség felkért, legyek a munkatársa. Természetesen előbb az önéletrajzomat kérték. Megírtam én azt, hiszen volt mit, népes családom bőven ontotta a történeteket. Jómagam is szültem már addigra négy gyermeket, '41-től '46-ig majdnem minden évben egyet. (Most meg már van hat unokám és hét dédunokám is). Sajnos, az önéletrajzomban sehol sem találták meg az arra vonatkozó adatot, hogy párttag lennék. Merthogy nem is voltam az. Enélkül pedig nem lehettem újságíró. Akkor összehozott a sors Gaál Ernővel, az Utunk folyóirat szerkesztőjével – nagy filozófus volt, aki a humanizmus viszontagságait mély metaforákba ágyazva már akkor megírta – s ő felvett. Nem sokáig maradtam köztük, egy év próbatétel után már befogadtak a Dolgozó Nő szerkesztőségébe is. Hat évig újságíróskodtam, 1952-től 1957-ig.

– Ekkor kapott rá a mesegyűjtésre?

– Említettem, hogy szülőfalumról már korábban is írtam tanulmányokat. Erre figyelt fel egy debreceni tanár, s javasolta, tanuljak néprajzot. Hova tanuljak, mikor épp akkor vártam a negyedik gyermekemet! De időközben rábukkantam egy mesemondóra, Győri Klárára, s felcsigázódott az érdeklődésem. Mi tagadás, akkor én már be-bejártam délutánonként az Etnográfiai és Folklor Intézetbe is, így hát megfogadtam a tanácsot, és beiratkoztam a kolozsvári Bolyai Egyetemre. Jól jött a dolog az elvtársaknak, mondhatom... Tudniillik 1956-ban a Román Kommunista Párt szervezett a magyar értelmiségiek számára egy tanácskozást, abból a célból, hogy mondjuk el, mik a panaszaink. Hát én elmondtam. Nem tudtam, hogy csapdát állítottak valamennyiünknek. A Dolgozó Nő szerkesztőségéből mindenesetre távoznom kellett. S hogy ne rúgjanak ki, megkértek, mondjak fel, azzal az indoklással, hogy a szenvedélyem amúgy is a néprajzkutatás, nem pedig az újságírás.

– 1958-tól napjainkig 45 könyvet írt, köztük 12 kötet mesegyűjteményt. Honnan ez a gazdagság?

– Ha jól számoltam, úgy kétezer mesét gyűjtöttem össze és jegyeztem le Maros és Kolozs megye

különböző tájairól. Tehát valamennyit Erdélyből, ahol a trianoni trauma arra ösztönözte az embereket, hogy még a folklórt is mitizálják. Ahol a népmesék valójában dokumentumok egy-egy faluról, az ottani emberek jelleméről, felfogásáról, világlátásáról, vágyairól, törekvéseiről. Ahol az emberek a mesét, mint közösségi hagyományt formálják művészi értékűvé. Talán ennek köszönhető, hogy egészen a hetvenes évek végéig itt még élő népmesét lehetett találni. Sőt, csakis felnőttek, főképp férfiak meséltek egymásnak. Így futottam rá valóságos asszonycsúfoló-rágalmazó mesékre, amelyekből nemcsak az derül ki, hogy a nők lusták, makrancosak, fortélyosak stb., hanem az is, hogy falusi közösségben az asszony verve jó, és hallgass a neve... A fonóházban a nők meséltek. S ha bebetört is a realizmus olykor a mesékbe, nem mindegyik mesemondónak hitték el, amit mond. Annak mindenképp rátermettnek, kiválasztottnak kellett lennie. Az én Győri Klárám ilyen volt. Történeteiből, amelyek olykor pletykák, olykor novellák, máskor élménybeszámolók vagy csak tréfák, mindig kissejlik a paraszti értékrend. Így készült el a Parasztkamerón c. kötetem, valamint az Újabb parasztkamerón...

– *Ifjúsági regényei is igen népszerűek voltak. Úgy hallottam, a „Vadvizek”, a „Lányok a bentlakásban” című művek főhőseit saját gyermekeiről mintázta.*

– A „Vadvizek” főhőse Laci fiam, akit tragikus körülmények közepette, 31 éves korában veszítettem el. A saját házunk előtt ütötte el a vaksötétben egy kilavíthatatlan autóbusz... Az egyik lányom színésznő lett Sepsiszentgyörgyön, immár nyugdíjas, a másik Bukarestben él, a fiam Nagyváradon építésmérnök. Egy unokám van csak Magyarországon, a többiek mind maradtak Erdélyben. Jómagam '87 óta özvegyen élek Kolozsvárott...

– *A Ceausescu-rendszert hogyan vészelte át?*

– Kétszer „szúrtam szemet” nekik. Először megúsztam pénzbírsággal, aminek az összege akkora volt, mint a fizetésem. Másodszor bevezettek kihallgatásra. Azért, mert azt mondtam egy összejövetelel a felszólalásomban, hogy a nyelv őreinek (íróknak, költőknek, tanároknak, papoknak, újságíróknak) itthon kellene maradniuk. Reggel kilenctől este kilencig faggattak, még egy csésze kávéval sem kínáltak meg. Este kilenckor utamra bocsátottak. Megkérdeztem tőlük, nem félnek, hogy kinn az éjsötétben bajom esik, míg hazafelé kutyagolok? Hazavitték autóval...

Krekity Olga

Szabad Hét Nap, Újvidék

Ojána

Kanalas Éva Hang-színháza

Nehéz olyan zenei világról írni, amely egyértelműen egyetlen zenei irányzatba sem sorolható be. Nos, Kanalas Éva új CD-je épp ilyen. S remélem, hogy a zene szakértőit nem fogom megsérteni, ha azt mondom: azoknál bizonyos szempontból lényegesen több. Például a mai, modern világból száműzött lelkiség szempontjából. Ami nem más, mint ahogy Szabados György a CD-hez írt méltatásában fogalmaz: „az árva végtelen megzendülése”.

A természettől eltávolodott ember számára szokatlan rezgések, rezdülések szólalnak meg Kanalas Éva CD-jén, s a hangszeres kíséret időnként a dzsesszre emlékeztet. De ami „mögötte” van – megint csak Szabados György szavait idézve: „az Ég megzengetése” –, az jóval több, mint egy életérzés.

Az ezoterika és a misztériumok iránt fogékony emberek sem tudnák szavakba önteni, mit is hallanak pontosan Kanalas Éva nemrég megjelent lemezén. Én sem teszem. De megpróbálom leírni azokat a benyomásokat, gondolatokat, amelyek a CD és a koncert hallgatása közben bennem ébredtek. Hátha valaki kedvet kap, hogy meghallgassa, és saját fantáziáját követve élje meg ezt a rendkívüli élményt.

Gyógyító zene

Kanalas Éva új zenei anyaga egy szokatlan világba vezet el bennünket. Oda, ahol a közismert, az iskolában a fejünkbe vert szabályok, törvények már nem érvényesek. Énekeit hallgatva egy izgalmas, az érzékszervi tapasztaláson túli világ tárul elénk. Valami olyasmi, aminek egy-egy pillanatnyi megnyílásáért például a kábítószer-élvezők egészségüket, normális életvitelüket is odaadják.

Az éneklés is gyógyító erejű lehet, ha átengedjük magunkat a rezonanciának, az együttrezgésnek. A zeneterápia, mint módszer épp erre az elvre épül. Kanalas Éva munkássága arra mutat példát, hogy a magyar népzene és a felfogásban rokon keleti népek sámánénekei is legalább annyira használhatók lelkünk gyógyítására, mint a „hivatatos” zeneterápiában bevett komolyzene.

A sámánok technikájának nyomai Ázsia eldugott területein maradtak fenn. Kanalas Éva – a folkloristákhoz hasonlóan – az „utolsó órában” indult gyűjtőútjára, hogy megörökítse, eltanulja és számunkra is bemutassa ezt a világot.

Éva éneke bizonyítja, hogy az érzékenyebb lelkű, az ősi kultúránk iránt érdeklődő honfitársaink, Éva előadásainak rendszeres látogatói könnyen ráhangolódhatnak erre az éneklési formára. Mert egyetlen Kanalas-koncert sem múlhat el anélkül, hogy a végén a hallgatóság be ne álljon dobolni, csörgőt csörgetni, együtt „eljátszani” az éneklés közben előtörő érzéseket, mozdulatokat.

Aki ezt vállalja, koncentrációval és örömteli énekszóval maga is rezonálhat a felső szellemi világgal.

Rezonancia

A lélek is képes rezonálni. Kanalas Éva, aki altáji gyűjtőútja során tuvai sámánokat is meglátogatott, egy szokatlan úton indult el: népdal-énekesi pályáját módosítva a Hang mágikus erejét kezdte kutatni. Hang, szó, logosz, Ige – mind a Teremtés pillanatait idéző fogalmak. Arra csábítanak, hogy vágjunk vissza abba a meleget adó és szeretetteljes biztonságba, ami a megszületés előtt, az anyaölből vesz körül bennünket.

„Ó, teremtő Istenünk, hallgasd meg énekünk!” – szól az ima, miközben a keleti kereszténység dallamvilágát idézi. Szinte végtelenné tűnő ismétlések és monotonia. Akárcsak népballadánkban, siratóénekeinkben. Ha megpróbálsz együtt énekelni a szokatlan dallammenegeteket, kellemes érzések ejtenek rabul. Ha ismered a Kárpát-medencében élő emberek és a csángók zenéjét, énekeit, még könnyebben megy. Kanalas Éva olyan Hang-színházat rögtönöz, amely feledésbe merült ősképeinket, elfojtott érzéseinket és feszültségeinket hozza felszínre. Meglepő hanghatásokkal nevetett és megríkat, gyógyít és örömet ad. A magyar hagyományhoz és a sámánok éneklési technikájához visszanyúlva megelevenednek népdalaink, archaikus imáink, gyógyító rigmusaink, gyermekmondókáink.

Szeretettel ajánlom minden zenei kísérletre fogékony népzenekedvelő figyelmébe.

[ZA]

Napló helyett

A második világháború Széken is egy „röpke hétig” az orosz katonák verték a port, de leginkább a bolt ajtaját, hogy valami harapnivalóhoz jussanak. Csak-hogy az az egy bádogteknő - alján az avasodó, ujjnyi kerékszírral - visszavonulásra kényszerítette őket.

A szemközti patika kecses gyógyszer- és kenőcsstartó tégeleire azonban úgy rajzoltak, mint a legyek a mézes tejre.

A Mezőségen zsákmányolt kenyérmaradékaikra jó gazdagon kentek a mindenféle ízű és színű kenőcsökből. Megebédelték a maguk módján, aztán se szó se beszéd, szétrebbentek és lecsatolt nadrággal villámként csapódtak be a legközelebbi kukoricásba...

Egy hozzájuk csatlakozni kívánó „elvtárs” a pajtából félve leskelődő öregembertől tudakolozik bátor hangon:

- Hé bátyám, az elvtársakat hol találom?

- Irány a sárga csík! - jött a válasz.

*

Apai nagyapámról keveset tudok, csak fényképről ismertem.

Született 1911. október 23-án, meghalt 1956. január 6-án. 1944-ben népes családjából kiszakítva vittek a muszkák Széktől Salgótarjánig, elkobzott szekere mellett gyalog, „erőltetett menetben”, s onnan őt is egyenes út vezette négy évre egy szovjet láger szögdrót kerítése mögé. Hazatérte után a torokgyík kerítette fogságába és ragadta el örökre. „Huszonöt évet éltünk házaséletet, ezalatt született nyolc fiunk és megdögölt öt tehenünk!” -

pótolta hozzá nagyanyám nyolcvanhét éves korában.

*

Ha anyám akkor megtörik, „együttérző” szomszédaink alighanem az angyalokkal vitettek volna engem az örök békeesség - szalonna, kenyér és pálinka fejében megásott - mély gödrébe. „Csak betetőznéd vétkeid asztag-sorait, ha tovább kínoznád ezt a gyermeket, szerencsétlen ártatlant a megmaradásért! Hadd énekeljen az angyalokkal...”

Hallomásból tudom azt is,

Juhos Márton

Szék, Forróság

hogy fizikai megterhelést még egy törött szárnyú angyalnak sem okozhattam volna az én kéthónapos szűk egy kilommal. Betegségemet és annak okozóját senki nem ismerte. A helyi „sánta” doktor már nullás szítavá lyuggatott, „ami nem használ, az nem is árt” - okította anyámat, aki továbbra is töretlenül maradt életrekeltésemet illetően. Egy napon karjára vett, és elindultak apámmal gyalog,

a bonchidai hegyen keresztül, hogy mielőbb bejussunk a kolozsvári kórházba.

A román szót anyám nem értette, így hiába is érdeklődött hogylétem felől a fehér köpenyesektől. Néhány nap után ismét a széki hadirokkant „sánta” doktor villant az eszébe, aki még azt is gyakran mondogatta, „drága asszonyom, a reményt sohasem szabad eldobni”...

Megelégetve az idegen gyerekek szoptatását, anyám egy korra hajnalon kilopott a kórházból

és hazavitt. Még aznap, a sötétség leple alatt, velem a karján, bekopogott Ungváry Gyurihoz, aki egykoron - a kuláklista megjelenéséig - a budapesti orvosok karon tanult kitűnő eredménnyel, de azóta „osztályellenségként” a tsz. állatainak egészségéről volt köteles gondoskodni, az ő megfigyeléséért pedig a helyi pártvezetőség és milícia kezeskedett.

A falu minden lakója tudta, hogy éjszakánként betegeket „lopnak” be Ungváry istállójába, akiket diploma hiányában, titokban gyógyít. Anyám rimánkodására engem is bevállalt, ezzel elkezdődött pár hetes éjszakai gyógyításom. Igaz,

a marhaoltó tű rostává degradálta bőrömet, de meggyógyultam.

Hallottam, Ungváry „doktornak” hatalmas temetése volt, a szűkebb Mezőség magyar és román lakói ott álltak levett kalappal a koporsója körül. A milícia a „demokratikus rend” veszélyeztetésétől tartva, a megyei pártbizottságtól kért és kapott erősítést 1962 koranyarán.

Soós János

A lejegyzés nehézségei

Inaktelki sirató – 2. rész

A kotta a halottas háznál lefolyt búcsúztatás utolsó öt percének siratását mutatja. A kottakép eltér attól, amit megszoktunk, mert a siratás hangja is más, mint az éneklés. Az énekhangnak könnyen azonosítható hangmagassága van; a beszédnek is van hangmagassága, de nehezen azonosítható; a zörejek pedig nincsen szabad füllel azonosítható hangmagassága. E különbségek mögött akusztikai jelenségek állnak.

ASSZONY semmit nem mond mer nem tud mondani

mer a halál fullánkja kiszakasztotta közüllünk

mégse tudom ehinni hogy ez igaz ez nem lehet igaz

ha nekem nincs többet jou tárasam jou uram nem tudom ehinni mégse tudom ehinni

hun tuggyam keresni? holnap este hun tuggyam keresni?

kitű kérgyem meg hogy Feri kedves Feri drága mi a bajja? mit csinájak, mit aggyak?

takarjam bé, fázik? drága idesem hun keressem hun kapom meg

Énekhangot hallunk, ha elég hosszú ideig tisztán szinuszos hanghullámok képződnek (~). Beszédről akkor beszélhetünk, ha ezek a jelek a beszéd zöngéin („magánhangzó”) rövid ideig képződnek, közben pedig a nem zöngéken zörejek állnak (zárhang, torokhang stb.). Az emberi fül zörejeket fogja fel a hangzót, ha az szabálytalan és változó alakú hanghullámok eredménye.

Minden hangos (emberi) megnyilvánulás ennek a három hangzónak az együttese. Akkor lesz ének, beszéd, zöreje, ha az egyik hangképzés túlsúlyba kerül.

Ennek a siratásnak a jelentős része emelt beszéd, amelynek van hangmagassága, de nehezen lehet a pontos helyét megjelölni; más része a beszéd és az ének határán áll. Vagyis amit hallunk, az jól meghatározott hangtérben van, ezt a kotta jól mutatja, de az egyes hangokról nem ad hűséges felvilágosítást. Olyan, mintha a két sirató asszony hangja végig egyenletesen a beszéd- és az énekhang között mozogna, ez azonban nem így van. Az idősebb asszony alacsonyabb hangtérben sirat, az ő hangja általában emelt beszéd, a magasabb hangjaiban valamivel több az énekhang. A fiatalabb nagyjából egy oktávval feljebb sirat, az ő hangja csak a legalacsonyabb hangokon mondható beszédnek, általában egy lépéssel messzebb tér el ettől azon a vonalon, amely a beszéd és az ének között terül el. A hangok minőségéről ennél pontosabbat akkor lehetne a kottába beírni, ha hangról hangra megállapítanánk az énekhang mértékét. Ezt nem lehet pontosan megtennünk, mert nincsen olyan

emberi képesség, amely minden hangban megállapítaná az énekhang s a beszédhang százalékos arányát, azután pedig kottajelekkkel ezt ki is tudná fejezni. Azt azonban megtehetjük, hogy a szöveg

nagyobb csoportjairól tehetségünk szerint jelezzük, hogy mihez áll közel. Talán négy csoportot lenne érdemes megkülönböztetnünk: beszéd, emelt beszéd (egy lépéssel közelebb az énekhanghoz), énekbeszéd (talán fél- vagy harmadúton az énekhang felé),

s az ének. Ezekre eltérő betűtípust használhatnánk: álló vékony, *dőlt vékony*, **álló félkövér**, *dőlt félkövér*.

A hang minősége mellett a terjedelme a másik fő tulajdonság, ezt röviden ritmusnak mondjuk. A sirató esetében ez a szóhasználat nem teljesen fedi az élő előadást. A ritmusjeleket nem szabad szó szerint érteni. Jobb, ha arra gondolunk, hogy, bár a hangmagasságoknak valóban van terjedelme, de ha ezeket a hosszúságokat pontosan mérni és a kottában közölni akarnánk, akkor áttekint-

hetetlen és olvashatatlan ábra jönne létre. Ennek az az oka, hogy a sirató mindig a szövegeknek egy csoportjára gondol, néha 2-3, máskor 10-12 szótagra, s ezek jelentik számára azt az egységet, amit bele kell helyezni a hangokba. Nevezzük ezt szólamnak, amelyen belül az egyes szótagok hosszúságát nem a dallam ritmusa határozza meg, hanem a szólam hosszúsága és a hangsúlyai: hány szótag kerül egy hangsúly alá. Ebből alakul ki az a kottakép, amelyet a lejegyző kénytelen a szokásos ritmus jelekkel közölni (lásd Vargyas L., A magyarság népzeneje p.81.).

A hang harmadik tulajdonsága az erő. A kotta ezt sajnos egyáltalán nem mutatja, pedig a jelentősége a siratóban sokkal nagyobb, mint az éneklésben és mint a legtöbb mindennapi beszédben. Egyenlő vagy jelentősebb a fontossága, mint a minőség és a terjedelem. A sirató felfokozott beszéd, amely tele van erős hangsúllyal és erős halkítással, a hangerő változása szélsőséges. Ezt valószínűleg semmilyen írásmód nem tudja az olvasónak közvetíteni.

Az inaktelki siratóról tehát elmondható, hogy jobban jellemzi a hangtér, amelyben mozog, mint az egyes hangok pontos hangmagassága, jobban jellemzi az egybetartozó, egy hangsúly alá vont szövegek lefutása, mint az egyes han-

gok ritmusa és jobban jellemzi a hangerő változása, mint az érthető és szép előadás. Ezért ez a kotta jobban visszaadja az élő előadást, mint az ötvonalas rendszerbe beleírt zenei hangok.

*

A siratót három alkalmával ismerjük: 1. Amikor a búcsúztatáskor és/vagy a temetésen nyilvánosan, a közösség előtt a közvetlen nőrokonok siratják az elhunytat (esetleg nem rokonok is részt vesznek); 2. Magánosan, otthon, a temetőben (halottak napján vagy máskor), elgondolt személyt magának sirat; 3. Amikor kérésre, zárt körben elgondolt személyt (állatot, tárgyat) siratnak.

Az a kifejezés, hogy ismerjük, meglehetősen pontatlan. Amit ismerünk az a harmadik alkalom. A Magyar Népzene Tára V. kötetében (MNT V.) egyetlen kivétellel, a Szenik Ilona által kiadott erdélyi és moldvai sirató könyvben kivétel nélkül és a Zenetudomány Intézet gyűjteményében mintegy fél tucat felvétel kivételével kérésre felidézett siratók vannak. A sok száz felvétel nem rituális alkalommal készült és kevés kutató van akinek módja volt élő siratót hallani. A magános siratgatás, ami öregasszonyok szokása ismert szakkörökben, de tudomásom szerint nincsen róla felvételünk. Néhányunknak van személyes élménye a sírok körül lépegetők vagy az otthon siratgatók

csendes, hangsúlytalan hangjáról. Az első és a második esetre nem mondhatjuk, hogy ismerünk: Az MNT V. bevezetője utal Pesovár Ernő és Buchbinder Oszkárnak Tornyospálcán (Szabolcs) 1955-ben temetésen készült felvételére, néhány sort közöl belőle, de a teljes temetést

nem jegyezték le. Hasonlóképpen: az MNT V. bevezetője a siratásnak, mint szokásnak a leírását túlnyomólag. Fél Edit és Hofer Tamásnak Átány községről írott monográfiájából veszik át idézetként közölve az ő tapasztalataikat és feljegyzéseiket. A temetésen felvett szertartást azonban nem közli, helyette a bevezető írójának a felvételeit mindkettőt felidézette ugyanattól a személytől (103, 103 A).

Népzenekutatók és a népzene kutatás általában, elvi alapon ragaszkodtunk a felidézett siratóhoz és határoltuk el magunkat az élő siratástól. Az MNT V. „A dallamok” című fejezetében – Járdányi Pál munkája – a különbségtéves így indokolódik: (53.) „Van-e különbség az eredeti és az utólagosan felidézett siratás között? Van: az utóbbiból hiányzik a siratótársaktól, a környezettől, a szertartás menettől származó impulzusok sora, amely a mondani-való sorrendjét és részben tartalmát is meghatározza. Mindezek hiánya azonban sem a dallamot, sem a szöveget (leszámítva az alkalmi dialógusokat vagy a helyre és szertartásokra való reakciót), sem az előadásmódot nem változtatja meg lényegesen. Ha

a kétféle előadás magnetonfelvételeit összehasonlítjuk, dallamtípusban nem találunk eltérést, sőt – ami talán meglepően hangzik – az előadásmódban sem ...

a'

a

hogy bétakargassam mer mindig aszt mondta, hogy fázik

a'

a

hijába vót bétakarva mégis mindig fázott

a'

a

többet netuggyam bétakamí drága egyetlen jó

a'

a

egyetlen drága kincsem drágám drága idesem

(halk, nem érthető, az ének elnyomja, kb. 8-10'')

a''

a'

A temetési felvétel az akcióval járó zörejekkel, beszéddel, sírással, köhögéssel egyrészt eltakarja a hagyományos dallamot és érthetlenné teszi a szöveget ... másrészt olyan hangképet ad, ami már nem dallamközlés keretei közé, hanem más irányú zenefolklorvizsgálatok anyagához kívánkozik.”

Nekünk népzene kutatóknak az volt a véleményünk, hogy az élő siratás megzavar és eltakar valamit, ami a siratónak, mint zenei képződménynek a valós legbelső lényege. Jagamas János bátyánk 1950-ben fonográfra vett néhány siratót Inaktelkén is, Szenik Ilona lejegyezte és közölte őket a könyvében a 3., 6. és 8. számon. A harmadik számnak idevesszem néhány sorát, hogy bemutassam, milyen a népzene kutató számára a sirató használható s ezért igazi alakja. (Szenik 110. oldal) Óriási a különbség az élő sirató kottaképe és a felidézetté között. A különbségnek két oka van: más a két siratás és más a két lejegyzés. Minthogy Inaktelkén én is felvettem felidézett siratót, elmondhatom – anélkül, hogy most itt a korlátozott terjedelem miatt bemutatom –, hogy a különbség talán nagyobb a lejegyzésben, mint az előadásban. A felidézett siratónál hiányzik az alkalom kényszere, az idő nyomása az új s újabb szövegek előhozására s a közösség, mint hallgatóság figyelme az előadás minőségére s mennyiségére. A különbség a kottaképben abból adódik, hogy én nem tekintem a siratást az énekelt és zenélt magyar népzenebe tartozónak s ezért nem kényszerítem a kottaképet olyan alakra, amelyet be lehet sorolni a többi népdal közé. Véleményem szerint a siratás három alkalmának a viszonyát egymáshoz a mi bevett álláspontunk nem helyesen fejezi ki. A siratás elsődleges sőt egyetlen valós alakja az élő, a ravatalnál és/vagy a temetésen előadott sirató, mert a siratás célja a nyilvános előadás és tartalma az élő sirató. Ennek a nyilvános előadásnak az alapján kell megítélnünk, hogy milyen zenei tekintetben a sirató és milyen a szövege. A kérésre felidézett (s talán a magánosan mondogatott) sirató másodlagos, olyan, mint a színészeknél az olvasópróba: minden tekintetben csökkentet alakzat. Hiányzik a hangerő és a hangszín szélsőséges megnyilvánulása, a hosszú terjedelem, a kifáradás, a stressz. Olyan, mintha egy sáman 2-4 órán át tartó éjszakai hörgésbe fulladó mítosz előadását 5-10 perces könnyed nappali felvétellel helyettesítenénk.

A tánc házak résztvevői meg fogják érteni, hogy a viszony az élő siratás és a felidézett sirató között nem azonos azzal a viszonyal, amely a tánc alá játszott dallamok

Inaktelke, Kolozs m.
őzv. Nagy Jánosné Gergely Katl 50 é.

KFA Fg 111; Jagamas J. 1950.
lej.SZ.1

és ugyanazon, de egymástól elválasztott dallamoknak más alkalmakkor egyéni és/vagy közös (fonó, regruta kísérés, stb.) éneklése között van. Tudjuk, hogy a dallamok tánchoz játszva sorozatban, elválasztás nélkül vagy lazán elválasztva más tulajdonságokat is felvesznek, mint külön-külön énekelve – ha énekelt dallamról van szó. Azonban ezek az egyes dallamok tánc nélkül is léteznek s, ha ezekre rákérdeznünk és eléneklük őket, akkor valóságos szerepükben lépnek fel. Az ő egyéni vagy közös eléneklésük (hangszer és) táncolás nélkül is élő valóság. Ezzel szemben a felidézett sirató a népzene kutató által előidézett nem élő és nem hagyományos szerep. Ha határozott és megbízható ismeretünk lenne a magános siratásról, akkor talán mondhatnánk, hogy a felidézett sirató nem más, mint a magános siratás különös alkalmak. Addig azonban a temetés melletti nyilvános előadást kellene elismernünk a sirató-siratás egyetlen valóságos szöveg- és zenealakjának. Ennek az elismerése azt jelentené, hogy a felidézett siratóra alapozott elemzések arról, hogy milyen a siratók dallama, hangneme, formája, valamint a rájuk épített történeti következtetések érvényüket veszítik.

Halmos István

TABLE OF CONTENTS

Page 4 Conversation with Novák Ferenc 'Tata' The famously outspoken and brilliant director of the professional folk dance theatre, the Honvéd Ensemble will celebrate his **70th birthday** on March 27th. This personality, who has played in key role in Budapest's amateur and professional folk dance movements since at least the sixties, muses on himself, his work, his children, his life and his plans for the future. Happy Birthday Tata!

By **Hollókői Lajos**

Page 24 Kocsán László from the town of Jászberény (approx. 60 km due east of Budapest) gives us a sample of his **process of reconstructing the local traditional dances** of his area. The subject here is the **verbunk**. The sources discussed are historical references to the music and soldiers dancing this dance and a film of the dance existing in the archives of the Hungarian Academy of Sciences which, since filming in the field in 1952, frustratingly enough no one yet has been able to view it because of a technical problem.

Page 26 Kocsis Rózsi: My soul is an open book. Confessions of a mother.

Autobiographical writings by a peasant woman from a Transylvanian village. Through the prose and poetry of this woman, the reader can learn everything about what the everyday life in a Transylvanian agrarian village is like - from the social system, the traditional crafts and daily work to the inner emotions of a mother in this society with a retarded son.

Published in Hungarian by European Folklore Institute and L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2000.

Page 28 A report on the activities of the **„Tiszta Forrás”** (Pure Source) **Foundation and Kincsó Folk Dance Ensemble** over the five years since their establishment in the **village of Zseliz** in Slovakia, 30 km north of Esztergom. The work of these organizations over the past five years has brought together a steady stream of people, events, tours, workshops and gatherings, with great successes and results in boosting Hungarian culture in this region. Please note that maintenance of such Hungarian cultural organizations and activities in Slovakia is always tricky, and these groups admit to feeling a bit tired at the moment, probably from the stress of this, despite their prolific and successful past five years. By **Mézes Árpád**.

Page 32 Letter to Borbély Jolán 'Joli Néni' from **Dreiszigler Kálmán** in Montreal, Canada. After the success of a **staging/reconstruction of a Sárköz wedding** for an event in **Montreal in November 2000**, Kálmán **thanks Joli Néni** for the wealth of ideas and information she contributed during a bus ride back to Budapest from a

Dunamenti Festival in Hungary about eight years ago, when Kálmán first thought up this plan.

Page 33 Kiss Ida congratulates the **Bokréta Ensemble of Montreal, Életfa Ensemble of New York and Dreiszigler Kálmán on the Sárköz wedding event** held in Montreal, Canada, which reportedly gave the audience/guests the feeling of excitement and celebration of a real three day wedding. From „Magyar Krónika”. Montreal. November 10, 2000.

Page 33 A new **school for the folk arts** (traditional music, dance and handcrafts) was established in September 2000 in the village of **Üröm** on the northwest outskirts of Budapest. With an enrollment of over 150 school age children and a **teaching staff including well-known Budapest tánc ház musicians Csoóri Sándor, Havasréti Pál and Lányi György**, the school proudly reports great success of the student concert at the end of the first semester.

Page 37 Takács András reports on the success of the November 30th, 2000 premiere of the Szóttés Chamber Folk Ensemble's new program.

The concert, held in Pozsony (Bratislava), Slovakia, presented the ensemble's new full length program. The new program features dances from other parts of the Carpathian Basin, mainly Transylvania and along the Tisza River - branching out from the usual material of their native Felvidék (the northern Hungarian language area) which this group is heretofore famous for.

Choreography by Németh Ildikó/Szabó Szilárd, music by Koncz Gergely/Lakatos Róbert.

Page 38 Traditional Hungarian Lenten and Easter Cuisine

This article by **Juhász Katalin** tells about foods traditionally eaten during Lent (no meat - vegetables and maybe milk products) and Easter (earlier lamb, now more often ham, eggs, etc), and about related religious and folk beliefs and customs, offering a few recipes as well. References from as early as the 7th Century up to the 20th Century, with regional and religious differences/similarities in the customs.

Page 40 Conversation with dr. Nagy Olga, journalist, writer, ethnographer, collector of folk tales and mother from Kolozsvár (Cluj) Transylvania who recently celebrated her 80th birthday. „...until the end of the 70s, living folk tales could still be found here...mostly men told each other stories...women told stories at spinning bees...not everything a person said could really be believedmy Győri Klára was one of those...her stories were sometimes gossip, sometimes fiction, sometimes about something that happened or just jokes...but always reveal the [traditional] peasant scale

of values...” Interview by Krekity Olga, printed in a Hungarian newspaper in Northern Serbia

Page 41 Ojanna - Kanalas Éva's Sound Theatre Many things are said here about this **CD** such as: „unusual sounds...sometimes reminiscent of jazz...Éva playing, drumming, rattling out feelings which arise while singing...going back to Hungarian tradition...shamanistic singing technique...possible healing powers of singing...” **Záhonyi András** recommends this recording to all folk music fans ready for musical experiment.

Page 42 Szék Journal „We lived as man and wife for 25 years, during which time our eight sons were born and 6 cows died”, said an 87 year old widow from this Transylvanian village about her husband. This and other tidbits from this village by **Sóós János**.

Sue Foy - as usual, all names of people here (except mine), have been written 'the Hungarian way', with the family name preceding the given name.

folkMAGazin®

2001 Tavasz, VIII. évfolyam, 1. szám
Megjelenik negyedévente
Kiadja a Tánc ház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán

Fenntartók:

Tánc ház Egyesület
Népművészeti Egyesületek Szövetsége
MMI Népművészeti Főosztálya
Muharay Népművészeti Szövetség

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:

Bakonyi Erika, Gósi Anett
Igyártó Gabriella
Havasréti Pál, Ifj. Vítányi Iván

Szerkesztőség:

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levélcím: 1255 Budapest, Pf. 153.

Tel./fax: 214-3521

folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

Nyomda:

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
2132 Göd, Sződi út 41.
Tel./fax: 27/336-809

ISSN - 1218 - 912X

Annual subscription rates for one year:

20 US\$ (incl. p+p)

Bank account: OTP I. ker. fiók MNB 11701004
Tánc ház Alapítvány, B 82678

Támogatónk a Nemzeti Kulturális
Alapprogram Népművészeti Kollégiuma

Debrecennek van egy vize...

Hajdú-Bihar megye neves nótásai

Reputed Singers from Hajdú-Bihar County

Törő Gábor, Balázs Jánosné,
B. Nagy Ferenc, Kurtyán Györgyné,
Lázár Mihályné, Tanka Gábor

Gafi Sándor - citera / zither
Oláh Sándor - citera / zither
Nádházi József - nyelvsíp / reed

EtnoFon Records • ED-CD 019 (2001)
Phone: (36-1) 209-3091 | Fax: (36-1) 429-0124
www.ethnofon.hu | info@ethnofon.hu

szervezte / edited by
Joób Árpád

Debrecennek vannak szökőkútjai, vannak virágos parkjai, erdei, de természetes vize nincs. A pusztá Hortobágy-patakja innen jó harminc kilométerre csordogál. A várost tisztelő pásztori bőkezűség rendelte ide. Debrecen pedig gazdája lett az öt körülölelő vidéknek, a Hortobágyinak, a Sárérének, a Nyírség homokos-erdős lankáinak. Ezeknek a tájaknak a dalait szólaltatja meg hat neves nótás: Törő Gábor (Püspökladány), Balázs Jánosné (Aradványpusztá), B. Nagy Ferenc (Nádudvar), Kurtyán Györgyné, Lázár Mihályné (Nyíradony), Tanka Gábor (Tiszacségye). Előadásukban a legjellegzetesebb dallamtípusokat halljuk, egyiket-másikat több változatban is. Köszönet illeti a gyűjtőket, akik rátaláltak a kincsekre, énekesekre, dalokra: Dr. Papp Jánost, Dr. Bencze Lászlónét, Czövek Lajost. Ugyancsak köszönettel gondolhatunk a 80-as években ismert és népszerű Debreceni Délibáb Együttes tagjaira, Szabó Violára, Dévai Jánosra és Römer Ottóra, akik az énekesek hangját szalagra vették 1981-ben. Legnagyobb szeretettel azonban azokra az emberekre emlékezhetünk, akik őrizték, továbbadták ezt a kincset. Így szólhatnak mások ajkán ma is ezek a dalok. Kodály Zoltán a magyar népdalt a lélek tükrének nevezte. Aki meg akarja ismerni ezt a vidéket, az itt élt emberek életmódját, foglalatosságait, szokásait, hallgassa meg ezeket a dalokat! (Joób Árpád)

(...) Erdélyben a régi típusú háromtagú vonósbandák (hegedű - kontrahegedű, illetve brácsa - nagybőgő) az utóbbi évtizedekben kiegészültek egyéb hangszerekkel is. Van, ahol a hegedűt és a kontrát megkettőzik és van, ahol cimbalommal, klarinéttal, újabban tangóharmonikával bővül a banda. Jellemzős román felállítás a dob-tölcséres hegedűkettőse, mely elsősorban Erdély nyugati részén, Biharban közkedvelt (7). A tölcséres hegedűnek nincs rezonátor teste. A hegedű lábáról gramofon hangszedővel veszik le a rezgéseket és azt továbbítják egy fém tölcserbe, mely felerősíti a hangokat. Másik említésre érdemes román formáció a máramarosi hegedűdob-gitár trió. A gitárt zongurának, vagy ceterának nevezik és 4-6 húrját A-dúr akkordra hangolják. Nagyon egyszerű, egyujjas fogással (barréval) lehet így megszólaltatni a dallam igényelte harmóniakat (1). Egyedülálló a gyimesi csángók (13) és a felcsíki székelyek (20) muzsikája. Gyimesben a hegedűt egy D tonalitásra hangolt húros hangszerezrel, az ütőgardonnal kísérik. Jobb kézben tartott verővel a ritmus fő hangsúlyait ütöki ki rajta, bal kezükkel pedig egy vékonyabb húrt csipkedve a ritmusképlet hangsúlytalan részeit szólaltatják meg. Felcsíkban nem csipkedik a húrt, hanem fémpénzzel teli cigarettatárcával kopogják ki a hangsúlytalan részeket. Moldvában több helyen kobozsal kísérik a hegedűt (16). Ennek a jelenleg magyarok kezén csak itt fennmaradt pengetős hangszernak Belső-Ázsiától a Közel-Keletig több változatát ismerik ma is a különböző népek. A régen énekmondásra is használt pengetős hangszert – érdekes módon – a románok közti népszerűségének köszönhetően őrizte meg a magyarság. A moldvai furulyások (11) és kavalosok (15) csak újabban jutottak a zenekarokban szólisztikus szerephez. Repertoárjuk igen nagy, játéku virtuóz. Szólnunk kell az úgynevezett „dünyyögős” játékmódjukról. Elsősorban gyors táncdallamoknál ritmikusán belemorognak a hangszerbe, ami által bizonyos felhangok és kettőshangzatok képződnek. Így pregnánsabbá válik a ritmus és erősödik a tonalitás érzet is. (Kiss Ferenc)

ERDÉLYI ÉS MOLDAVI PRIMÁSOK

Musicians from Transylvania and Moldavia

1. Fetioreste iles (Rumanian men's dance)	2:10
2. Rumanian dances from Palatka	5:30
3. Csingerálás (Cypsy dance)	4:22
4. Dances from Bodonkút	11:40
5. Joc bătrinești din Bărâi	3:44
6. Fetioreste iles (Rumanian men's dance)	3:32
7. „Clock”	2:59
8. Sűrű és ritka tempó (Hungarian men's dances: fast and slow)	3:18
9. Csingerálás (Cypsy dance)	4:17
10. Szörös (Leaping dance)	2:29
11. „Medvés” (“Bear dance”)	1:38
12. „Rókatánc” (“Fox dance”)	1:06
13. Kerekés	2:06
14. Botosánka	2:03
15. „Gergelytánc” (“Gregory dance”)	2:29
16. Bătuta	2:52
17. Verbunk (Recreating dance)	3:52
18. Jewish dance	1:44
19. Sebes forduló (Quick turning dance)	3:23
20. Lassú és sebes magyaros, „medvés”	6:24
21. Ficsoreszka és sebes kalap (Rumanian men's dance)	2:43
ED-CD 019	Total time - 73:02

BUDAPESTI FOLKFESTIVÁL

2001. március 17.

SAP
RENDEZVÉNYCSARNOK

10.00-14.00 TAVASZKÖSZÖNTŐ APRÓK BÁLJA

Bihari Aprók, Csata, Csepp-Csepel, Godólló, Tamburica
Budakalászi és pomázi tamburások, Fix-Stimm,
Gázsa, Kalácska, Kolompos, Zora

16.00-05.00 KONCERTEK, TÁNCSZÍNHÁZ, TÁNCBÁZ

Dresch, Etnofon Zenei Társulás, Gépfolklór, Ghymes, Gózerő, Kalamajka,
Közép-Európa Táncszínház, Magyar Dudazenekar, Magyar Tekerőzenekar,
Méta, Pannónia Klezmer Band, Rila, Romano Kokalo, Téka, Ternipe, Tükrös, Zurgó

EURÓPAI FOLKLÓRFESTIVÁL
XX. Országos

Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár

2001.

június 1-3.

Budapesti Vásárcsopont

20th National
Táncház Festival and Fair
XX. Országos

Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár

tanchaz@mail.datanet.hu • www.tanchaz.hu

telefon/fax: 214-3521 • telefon: 212-0264

OROKSÉG

Magyarország

BUDAPEST
PROGRAM

folkMAGazin